

Gecoördineerde versie d.d. 12 juli 2005 van de circulaire van de Commissie voor het Bank-, Financie- en Assurantiewezen over de waakzaamheidsverplichtingen met betrekking tot de cliënteel en de voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme [1]

Inleiding

De voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor witwasoperaties is een snel evoluerend aandachtsggebied. Er werd dan ook reeds een lange weg afgelegd sinds de Commissie voor het Bank- en Financiewezen [2] hieromtrent op 3 mei 1999 een aantal circulaire, en de Controledienst voor de Verzekeringen [3] op 5 juli 2001 een mededeling uitbrachten. De normen en de aanbevelingen werden zowel op internationaal als op nationaal niveau verscherpt en verder uitgebreid zodat zij thans ook de preventie van terrorismefinanciering omvatten. Op prudentieel vlak wordt dit thema bovendien voortaan duidelijker dan in het verleden in de ruimere context geplaatst van een goede beheersing van het wettelijk risico en het reputatierisico. Om een goede beheersing van die risico's te kunnen garanderen, moeten er waakzaamheidsverplichtingen worden nageleefd met betrekking tot de cliënteel.

Wat de internationale prudentiële normen betreft, heeft het Bazelcomité voor het Banktoezicht in oktober 2001 een reeks aanbevelingen gepubliceerd inzake de « *Customer due diligence for banks* ». In februari 2003 heeft het Comité deze aanbevelingen herhaald en nader uitgewerkt in de « *General Guide to account opening and customer identification* ». In oktober 2004 ten slotte heeft het Comité een aanvullend document gepubliceerd met als titel « *Consolidated KYC Risk Management* » [4], dat het toepassingsgebied van die aanbevelingen uitbreidt tot de bankgroepen.

In de verzekeringssector heeft de *International Association of Insurance Supervisors (IAIS)* in oktober 2003 zijn « *Insurance core principles and methodology* » gepubliceerd. Basisprincipe nr. 28, dat toegelicht wordt in een interpretatieve nota, houdt in dat doeltreffende maatregelen moeten worden genomen ter voorkoming en ter opsporing van verrichtingen die verband houden met het witwassen van geld of de financiering van terrorisme. Bovendien heeft de IAIS in oktober 2004 zijn « *Guidance Paper n° 5 on Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism* » [5] grondig herzien en aangevuld.

Wat specifiek de bestrijding van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme betreft, heeft de Financiële Actiegroep tegen het Witwassen van Geld (FAG), in aanvulling op haar "Veertig Aanbevelingen" die de basis vormen voor de witwasbestrijding, in 2001 en 2004 negen "Bijzondere Aanbevelingen tegen de financiering van het terrorisme" uitgebracht. In juni 2003 heeft de FAG haar Veertig Aanbevelingen herzien en verstrengd, hierbij tevens rekening houdend met de voormelde aanbevelingen van het Bazelcomité inzake de waakzaamheidsplicht ten aanzien van cliënten. Vervolgens heeft de Actiegroep in 2004, in samenwerking met het Internationaal Monetair Fonds en de Wereldbank, een nieuwe « *Methodology for Assessing Compliance with the FATF 40 Recommendations and FATF 9 Special Recommendations* » uitgewerkt, die geactualiseerd werd in 2005 [6]. Op Europees niveau hebben het Europees Parlement en de

¹ Circulaire PPB 2004/8 en D.250 van 22 november 2004, gewijzigd door circulaire PPB 2005/5 en D.258 van 12 juli 2005.

² Circulaire D1 99/3, D4/EB/99/2 en D1/WB 99/1 van 3 mei 1999, respectievelijk gericht aan de kredietinstellingen, aan de beleggingsondernemingen en de vennootschappen voor beleggingsadvies, en aan de wisselkantoren.

³ Mededeling D 200 van 5 juli 2001 aan de verzekeringsondernemingen die de groep van activiteiten "leven" beoefenen.

⁴ De documenten van het Bazelcomité zijn beschikbaar op de website van de Bank voor Internationale Betalingen : <http://www.bis.org>

⁵ De documenten van de IAIS zijn beschikbaar op de website van de IAIS : <http://www.iaisweb.org>.

⁶ De documenten van de FAG zijn beschikbaar op de website van de FAG : <http://www.fatf-gafi.org>

Raad op 4 december 2001 hun goedkeuring gehecht aan Richtlijn 2001/97/EG tot wijziging van Richtlijn 91/308/EEG van de Raad van 10 juni 1991 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld [7].

In België hebben deze ontwikkelingen aanleiding gegeven tot een reeks ingrijpende wijzigingen die bij wet van 12 januari 2004 [8] zijn aangebracht in de wet van 11 januari 1993 met thans als opschrift "*Wet tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme*" (hierna "de wet" genoemd).

Artikel 21*bis* van de aldus gewijzigde wet belast met name de Commissie voor het Bank-, Financie- en Assurantiewezen met de taak om voor de ondernemingen die onder haar toezicht staan, bij reglement vast te stellen hoe zij bepaalde van hun wettelijke verplichtingen moeten uitvoeren. Ter uitvoering van deze wettelijke opdracht heeft de Commissie op 27 juli 2004 het reglement vastgesteld dat is goedgekeurd bij [koninklijk besluit van 8 oktober 2004 en is gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 22 november 2004 \(hierna "het reglement" genoemd\)](#).

Gezien het belang van deze ontwikkelingen en het gewijzigde kader waarin de instellingen onderworpen aan de wet van 11 januari 1993 werkzaam zijn, heeft de Commissie het raadzaam geacht om de instellingen onder haar toezicht, naast het voormelde reglement, via deze circulaire een bijgewerkte en gecoördineerde versie te bezorgen van haar toelichting bij de geldende bepalingen. Waar dienstig geeft de Commissie bovendien bijkomende aanbevelingen voor het naleven van de vereisten voor een passende administratieve organisatie en interne controle als voorgeschreven bij de wetten tot regeling van het statuut van deze instellingen. Deze bijkomende aanbevelingen zijn omkaderd in de tekst. Aangezien deze circulaire tezamen met de wet en het reglement dient te worden gelezen, werd er, voor een vlottere leesbaarheid, voor geopteerd om de becommentarieerde passages uit de wet en het reglement telkens *in extenso* weer te geven.

Deze circulaire vervangt de volgende circulaires, omzendingen en mededelingen die worden opgeheven :

- de circulaires D1 99/3, D4/EB/99/2 en D1/WB 99/1 van 3 mei 1999, respectievelijk gericht aan de kredietinstellingen, aan de beleggingsondernemingen en de vennootschappen voor beleggingsadvies en aan de wisselkantoren;
- de mededeling D 200 van 5 juli 2001 aan de verzekeringsondernemingen die de groep van activiteiten "leven" beoefenen;
- de omzending D1/TB/453 en 455 van 28 september 2001 aan de kredietinstellingen;
- de omzending D4/EB/1462 van 2 oktober 2001 aan de beleggingsondernemingen en de vennootschappen voor beleggingsadvies;
- de circulaire PPB 2003/5 van 22 december 2003 aan de kredietinstellingen, aan de beleggingsondernemingen en de vennootschappen voor beleggingsadvies en aan de wisselkantoren;
- de circulaires PPB 2004/2 en D 245 van 30 januari 2004, respectievelijk aan de kredietinstellingen, de beleggingsondernemingen, de vennootschappen voor beleggingsadvies en de wisselkantoren, en aan de verzekeringsondernemingen die de groep van activiteiten "leven" beoefenen;
- de circulaires PPB 2004/3 en D 247 van 31 maart 2004, respectievelijk aan de kredietinstellingen, de beleggingsondernemingen, de vennootschappen voor beleggingsadvies en de wisselkantoren, en aan de verzekeringsondernemingen die de groep van activiteiten "leven" beoefenen.

---

⁷ PBEG L344 van 28 december 2001, p. 76 tot 81.

⁸ Wet tot wijziging van de wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld, de wet van 22 maart 1993 op het statuut van en het toezicht op de kredietinstellingen, en de wet van 6 april 1995 inzake het statuut van en het toezicht op de beleggingsondernemingen, de bemiddelaars en beleggingsadviseurs, B.S., 23 januari 2004.

Inhoudsopgave

<u>Inleiding</u>	p. 1
<u>Inhoudsopgave</u>	p. 3
1. <u>Bestemmingen van de circulaire</u>	p. 5
2. <u>Toepassingsgebied ratione materiae van de wet</u>	p. 5
2.1. <u>Definitie van de financiering van terrorisme</u>	p. 5
2.2. <u>Definitie van het witwassen van geld</u>	p. 7
3. <u>Basisbeginselen voor de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme</u>	p. 7
4. <u>Cliëntenidentificatie</u>	p. 8
4.0. <u>Inleiding</u>	p. 8
4.1. <u>Identificatie en identiteitscontrole</u>	p. 9
4.2. <u>Omstandigheden waarin de cliënt geïdentificeerd moet worden</u>	p. 10
4.2.1. <u>Zakenrelaties</u>	p. 10
4.2.1.1. <u>Contractuele of feitelijke zakenrelaties</u>	p. 10
4.2.1.2. <u>Zakenrelaties en elektronisch geld</u>	p. 10
4.2.1.3. <u>Anonieme en genummerde rekeningen</u>	p. 11
4.2.2. <u>Occasionele verrichtingen</u>	p. 11
4.2.3. <u>Twijfels omtrent de waarachtigheid of de juistheid van de identificatiegegevens van een bestaand cliënt</u>	p. 12
4.2.4. <u>Onverdeeldheden en splitsing van rechten</u>	p. 12
4.2.5. <u>Identificatie van de lasthebbers</u>	p. 13
4.2.6. <u>Te identificeren personen bij het afsluiten van een levensverzekering</u>	p. 13
4.2.7. <u>Wettelijke vrijstellingen van identificatie</u>	p. 13
4.3. <u>Bewijsstukken</u>	p. 14
4.3.1. <u>Face to face identificatie van een cliënt-natuurlijk persoon</u>	p. 14
4.3.1.1. <u>Identiteitskaart en paspoort</u>	p. 14
4.3.1.2. <u>Personen met een buitenlandse nationaliteit die in België gevestigd zijn</u>	p. 15
4.3.2. <u>Identificatie op afstand van een cliënt-natuurlijk persoon</u>	p. 15
4.3.3. <u>Controle van het adres</u>	p. 17
4.3.4. <u>Rechtspersonen, trusts, feitelijke verenigingen en andere juridische structuren zonder rechtspersoonlijkheid</u>	p. 18
4.3.5. <u>Kopie van de bewijsstukken</u>	p. 19
4.4. <u>Andere vereiste informatie</u>	p. 19
4.4.1. <u>Voorwerp en aard van de zakenrelatie</u>	p. 19
4.4.2. <u>Noodzakelijke informatie</u>	p. 20
5. <u>Identificatie van de economisch rechthebbenden</u>	p. 20
5.1. <u>Identificeren van de economisch rechthebbenden en het treffen van alle redelijke maatregelen om hun identiteit te controleren</u>	p. 20
5.1.1. <u>Identificeren van de economisch rechthebbenden en controleren van hun identiteit</u>	p. 20
5.1.2. <u>Identificatiegegevens</u>	p. 21
5.1.3. <u>Redelijke maatregelen</u>	p. 21
5.1.4. <u>Kopie van de identificatiedocumenten</u>	p. 21
5.2. <u>Economisch rechthebbenden van rechtspersonen, trusts, feitelijke verenigingen en alle andere juridische structuren zonder rechtspersoonlijkheid</u>	p. 22
5.3. <u>Bijzondere gevallen</u>	p. 23
5.3.1. <u>Splitsing van rechten</u>	p. 24
5.3.2. <u>Levensverzekeringsovereenkomsten</u>	p. 24
5.3.3. <u>De cliënt is notaris, gerechtsdeurwaarder of advocaat</u>	p. 24
5.3.4. <u>Instellingen voor verrekening en/of vereffening</u>	p. 24

6. <u>Tussenkomst van derden voor de identificatie van cliënten en economisch rechthebbenden</u>	p. 24
6.1. <u>De agent of lasthebber</u>	p. 25
6.2. <u>De derde zaakaanbrenger</u>	p. 25
6.3. <u>Bemiddelaars in levensverzekeringen</u>	p. 27
6.4. <u>Verantwoordelijkheid in verband met de identificatie</u>	p. 27
7. <u>Cliënt-acceptatiebeleid</u>	p. 28
7.1. <u>Beginnelsen</u>	p. 28
7.2. <u>Risicocriteria</u>	p. 29
7.2.1. <u>Risicocriteria die door elke onderneming worden gedefinieerd</u>	p. 29
7.2.2. <u>Verplichte risicocriteria</u>	p. 30
7.2.3. <u>De persoon voldoet aan specifieke risicocriteria</u>	p. 30
7.2.4. <u>De gegevens die moeten worden verzameld krachtens artikel 12</u>	p. 30
7.3. <u>Politieke prominenten</u>	p. 30
7.4. <u>Financiële instellingen</u>	p. 31
8. <u>Specifieke omkadering van de zakenrelaties en de verrichtingen die worden uitgevoerd voor op afstand geïdentificeerde cliënten</u>	p. 34
9. <u>Waakzaamheidsplicht</u>	p. 35
9.1. <u>Actualisering van de identificatiegegevens</u>	p. 36
9.2. <u>Eerste- en tweedelijns toezicht</u>	p. 36
9.2.1. <u>Eerstelijns toezicht</u>	p. 36
9.2.2. <u>Tweedelijns toezicht</u>	p. 37
9.2.3. <u>Verwerking van de interne verslagen</u>	p. 39
9.2.4. <u>Verzoeken van de CFI om mededeling van informatie</u>	p. 41
10. <u>Specifieke plichten inzake geldoverschrijvingen en –overdrachten</u>	p. 41
11. <u>Specifieke plichten inzake valutahandel</u>	p. 44
11.1. <u>Borderellen</u>	p. 44
11.2. <u>Waakzaamheidsplicht</u>	p. 44
12. <u>Gegevensbewaring</u>	p. 45
13. <u>Aanwijzing en rol van de verantwoordelijke voor de voorkoming</u>	p. 46
14. <u>Opleiding en sensibilisatie van het personeel</u>	p. 48
15. <u>Andere bepalingen van de wet</u>	p. 49
15.1. <u>Vestiging van dochters, bijkantoren en vertegenwoordigingskantoren in landen waartegen tegenmaatregelen zijn genomen</u>	p. 49
15.2. <u>Beperking van de betalingen in contanten</u>	p. 49
15.3. <u>Overgangsbepalingen</u>	p. 50
16. <u>Sancties</u>	p. 51
17. <u>Toepassing van coherente waakzaamheidsmaatregelen in groepen</u>	p. 52
17.1. <u>Wetgeving en reglementering ter voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme die in het buitenland geldt voor bijkantoren en dochters van instellingen naar Belgisch recht</u>	p. 52
17.2. <u>Procedures en organisatie voor de beheersing van de risico's in verband met de cliënteel in groepen</u>	p. 52
17.2.1. <u>Gecoördineerde vaststelling en uitvoering van de procedures en beleidslijnen</u>	p. 52
17.2.2. <u>Cliëntenidentificatie en cliënt-acceptatiebeleid</u>	p. 53
17.2.3. <u>Toezicht op de rekeningen en verrichtingen</u>	p. 53
17.2.4. <u>Maatregelen inzake organisatie en controle die nodig zijn voor een goede risicobeheersing</u>	p. 54

1. Bestemmingen van de circulaire

Deze circulaire is van toepassing op de in België gevestigde ondernemingen die onder het toezicht van de CBFA staan en onderworpen zijn aan de wettelijke verplichtingen tot voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, namelijk ⁹ :

- de kredietinstellingen en de in België gevestigde bijkantoren van buitenlandse kredietinstellingen, ongeacht of zij al dan niet ressorteren onder het recht van een Lidstaat van de Europese Economische Ruimte;
- de beleggingsondernemingen en de in België gevestigde bijkantoren van buitenlandse beleggingsondernemingen, ongeacht of zij al dan niet ressorteren onder het recht van een Lidstaat van de Europese Economische Ruimte;
- de vennootschappen voor beleggingsadvies;
- de derivatenspecialisten;
- de verzekeringsondernemingen en de in België gevestigde bijkantoren van buitenlandse verzekeringsondernemingen, ongeacht of zij al dan niet ressorteren onder het recht van een Lidstaat van de Europese Economische Ruimte, voorzover zij de toelating hebben om in België het levensverzekeringsbedrijf uit te oefenen;
- de wisselkantoren die manuele wisselverrichtingen en/of geldoverdrachten uitvoeren;
- de hypothecaire ondernemingen; en,
- de verzekeringsbemiddelaars als bedoeld in artikel 2, eerste lid, 22° van de wet.

Zowel het reglement als de voorliggende circulaire zijn van toepassing op alle bovenvermelde ondernemingen. Hun bepalingen zijn zo opgevat dat zij alle potentiële verrichtingen en zakenrelaties tussen deze ondernemingen en hun cliënten bestrijken.

Niettemin moet bij het toepassen van deze bepalingen steeds rekening worden gehouden met de kenmerkende eigenschappen van de activiteiten eigen aan elke categorie van ondernemingen, alsook met deze eigen aan elke onderneming afzonderlijk. Zo mogen bijvoorbeeld bepaalde activiteiten zoals het uitgeven van elektronisch geld, het openen van bankrekeningen, het optreden als correspondentbank of het verrichten van geldoverdrachten, niet worden uitgeoefend door verzekeringsondernemingen en -bemiddelaars, met als gevolg dat de desbetreffende bepalingen van het reglement (de artikelen 4 en 5) alsook de in deze circulaire geformuleerde toelichting en aanbevelingen terzake, niet gelden voor die ondernemingen en bemiddelaars.

Op transsectoraal niveau vormen het reglement en de circulaire het richtsnoer voor de toepassing van de wet. Dit belet echter niet dat er binnen dit referentiekader per sector door de betrokken beroepsvereniging een document kan worden uitgewerkt dat voor de ondernemingen van die sector als leidraad kan dienen voor de toepassing van de wet, het reglement en de circulaire. Een dergelijk document dat rekening houdt met de specifieke kenmerken van de sectorale activiteiten kan voor die ondernemingen uitermate behulpzaam zijn bij het concreet uitwerken van de vereiste maatregelen.

2. Toepassingsgebied ratione materiae van de wet

Het toepassingsgebied "ratione materiae" van de wet van 11 januari 1993 vergt eveneens bijzondere aandacht.

2.1. Definitie van de financiering van terrorisme

Artikel 3, § 1bis van de wet

"Voor de toepassing van deze wet wordt financiering van terrorisme verstaan in de zin van artikel 2, § 2, b), van het kaderbesluit van de Raad van de Europese Unie van 13 juni 2002 inzake terrorismebestrijding en van artikel 2 van het Internationaal verdrag ter bestrijding van de financiering van terrorisme, goedgekeurd te New York op 9 december 1999."

⁹ Aangezien de marktondernemingen van de Belgische gereguleerde markten enkel onderworpen zijn aan het reglement "voor de gevallen waarin de vrijstelling van de identificatieplicht als bedoeld in artikel 6 van de wet niet van toepassing is", is de Commissie van oordeel dat zij die ondernemingen in dit stadium niet moet opnemen in het toepassingsgebied van deze circulaire.

Het kaderbesluit van de Raad van de Europese Unie van 13 juni 2002 inzake terrorismebestrijding waarnaar artikel 3, § 1*bis* van de wet verwijst, verplicht de Lid-Staten in zijn artikel 2, § 2, b), tot het strafbaar stellen van *“het deelnemen aan de activiteiten van een terroristische groep, waaronder (...) het in enigerlei vorm financieren van de activiteiten van de groep, wetende dat deze deelneming bijdraagt aan de criminele activiteiten van de groep”*.

Daarnaast bevat artikel 2 van het Internationaal Verdrag van New York van 9 december 1999 ter bestrijding van de financiering van terrorisme de volgende bepaling :

- “1. Een persoon pleegt een strafbaar feit in de zin van dit Verdrag indien deze persoon met enig middel, rechtstreeks of onrechtstreeks, wederrechtelijk en opzettelijk fondsen verstrekt of vergaart met de bedoeling die te gebruiken of met de wetenschap dat die, geheel of gedeeltelijk, gebruikt zullen worden ter uitvoering van :*
  - a) een handeling die een strafbaar feit oplevert binnen het toepassingsgebied van en als omschreven in een van de verdragen vermeld in de bijlage;*
  - b) enige andere handeling bedoeld om de dood van of ernstig lichamelijk letsel te veroorzaken bij een burger, of een ander persoon die niet actief deelneemt aan de vijandelijkheden in een situatie van gewapend conflict, wanneer het doel van die handeling, door haar aard of context, om een bevolking te intimideren of een regering of internationale organisatie te dwingen tot het verrichten of het zich onthouden van een handeling.*
- 2. a) Bij de neerlegging van zijn akte van bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding kan een Staat die Partij is, maar die geen Partij is bij een verdrag vermeld in de bijlage, verklaren dat voor de toepassing van dit Verdrag op de Staat die Partij is, het verdrag wordt geacht niet te zijn opgenomen in de in het eerste lid, onderdeel a. bedoelde bijlage. De verklaring is niet langer van kracht zodra het verdrag in werking treedt voor de Staat die Partij is. Deze Staat stelt de depositaris van dit feit in kennis;*
  - b) wanneer een Staat ophoudt partij te zijn bij een in de bijlage vermeld verdrag, kan hij een verklaring, als beoogd in dit artikel, afleggen ten aanzien van dat verdrag.*
- 3. Om een handeling een strafbaar feit te doen zijn als omschreven in het eerste lid, is het niet noodzakelijk dat de fondsen feitelijk zijn gebruikt voor het plegen van een strafbaar feit bedoeld in het eerste lid, onderdelen a) of b).*
- 4. Een persoon pleegt eveneens een strafbaar feit indien deze persoon een poging doet tot het plegen van een strafbaar feit in de zin van het eerste lid van dit artikel.*
- 5. Een persoon pleegt eveneens een strafbaar feit indien deze persoon:*
  - a) als medeplichtige deelneemt aan een strafbaar feit als omschreven in het eerste of vierde lid van dit artikel;*
  - b) het plegen van een strafbaar feit als omschreven in het eerste of vierde lid van dit artikel organiseert of anderen opdracht geeft tot het plegen daarvan;*
  - c) bijdraagt tot het plegen van een of meer strafbare feiten als omschreven in het eerste of vierde lid van dit artikel door een groep personen die optreden met een gemeenschappelijk doel. Deze bijdrage dient opzettelijk te zijn en te worden geleverd :*
    - i) hetzij met het oog op de bevordering van de criminele activiteit of het criminele doel van de groep, wanneer een dergelijke activiteit of doel het plegen van een strafbaar feit inhoudt als omschreven in het eerste lid van dit artikel;*
    - ii) hetzij met de wetenschap van de bedoeling van de groep een strafbaar feit als omschreven in het eerste lid van dit artikel te plegen.”*

Belangrijk in dit verband is ook de wet van 19 december 2003 betreffende terroristische misdrijven¹⁰ die de bovenstaande bepalingen van het kaderbesluit van de Raad van de Europese Unie en van het Internationaal Verdrag van New York omzet in Belgisch recht.

---

¹⁰ B.S., 29 december 2003, p. 61689.

2.2. Definitie van het witwassen van geld

Artikel 3, § 1 van de wet

"Voor de toepassing van deze wet wordt verstaan onder "witwassen van geld":

- de omzetting of overdracht van geld of activa met de bedoeling de illegale herkomst ervan te verbergen of te verdoezelen of een persoon die betrokken is bij een misdrijf waaruit dit geld of deze activa voortkomen, te helpen ontkomen aan de rechtsgevolgen van zijn daden;
- het verhelen of verhullen van de aard, oorsprong, vindplaats, vervreemding, verplaatsing of eigendom van geld of activa waarvan men de illegale herkomst kent;
- de verwerving, het bezit of het gebruik van geld of activa waarvan men de illegale herkomst kent;
- de deelneming aan, de medeplichtigheid tot, de poging tot, de hulp aan, het aanzetten tot, het vergemakkelijken van of het geven van raad betreffende een van de in de drie voorgaande punten bedoelde daden."

De wet van 12 januari 2004 heeft de bovenstaande wettelijke definitie van witwassen van geld niet gewijzigd. Wat zij daarentegen wel heeft gewijzigd en vervolledigd, is de lijst van onderliggende misdrijven die is opgenomen in artikel 3, § 2 van de wet van 11 januari 1993, waarvan de nieuwe tekst als volgt luidt [¹¹]:

Artikel 3, § 2 van de wet

"Voor de toepassing van deze wet is de herkomst van geld of activa illegaal wanneer deze voortkomen uit:

- 1° een misdrijf dat in verband staat met:
  - terrorisme of de financiering van terrorisme;
  - georganiseerde misdaad;
  - illegale drughandel;
  - illegale handel in wapens, goederen en koopwaren;
  - handel in clandestiene werkkrachten;
  - mensenhandel;
  - exploitatie van de prostitutie;
  - illegaal gebruik bij dieren van stoffen met hormonale werking (...) of illegale handel in dergelijke stoffen;
  - illegale handel in menselijke organen of weefsels;
  - fraude ten nadele van de financiële belangen van de Europese Gemeenschappen;
  - ernstige en georganiseerde fiscale fraude waarbij bijzonder ingewikkelde mechanismen of procédés van internationale omvang worden aangewend;
  - verduistering door personen die een openbare functie uitoefenen en omkoping;
  - ernstige milieucriminaliteit;
  - namaak van muntstukken of bankbiljetten;
  - namaak van goederen;
  - zeeroverrij.
- 2° een beursmisdrijf, het onwettig openbaar aantrekken van spaargelden of het verlenen van beleggingsdiensten, diensten van valutahandel of van geldoverdracht zonder vergunning;
- 3° een oplichting, misbruik van vertrouwen, misbruik van vennootschapsgoederen, een gijzeling, een diefstal of afpersing met geweld of bedreiging, of een misdrijf dat verband houdt met de staat van faillissement."

Aangezien deze wet zich niet in de strafrechtelijke sfeer bevindt, heeft de wetgever het verkieslijk geacht niet te verwijzen naar specifieke bepalingen uit het strafrecht, maar naar praktijken die in hun courante betekenis als ernstig worden beschouwd.

3. Basisbeginselen voor de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme

Artikel 3, § 3 van de wet :

"De in de artikelen 2, 2bis en 2ter beoogde ondernemingen en personen verlenen hun volledige medewerking aan de toepassing van deze wet, om alle daden van witwassen van geld en van financiering van terrorisme te identificeren."

¹¹ In de onderstaande tekst zijn de wijzigingen onderstreept.

Artikel 3, § 3 van de wet stelt dat de ondernemingen en personen die onderworpen zijn aan de wet, verplicht zijn hun volledige medewerking te verlenen aan de concrete toepassing ervan. Dit betekent dat zij alle vereiste middelen moeten aanwenden om daden van witwassen van geld en van financiering van terrorisme op te sporen.

Deze plicht kan worden uitgesplitst in een aantal specifiekere verplichtingen, met name:

- de verplichting om hun cliënten te identificeren en te kennen, en hier logischerwijs bij aansluitend, de plicht om de personen te identificeren voor wie hun cliënten in voorkomend geval handelen;
- de verplichting om de documenten te bewaren die verband houden met de identificatie en de uitgevoerde verrichtingen;
- de verplichting tot constante waakzaamheid bij de zakenrelaties die de ondernemingen hebben met hun cliënten, alsook bij de verrichtingen die zij zowel voor hun gewone cliënten als voor gelegheidscliënten uitvoeren;
- de verplichting om bijzondere aandacht te besteden aan atypische verrichtingen van cliënten en die te analyseren teneinde na te gaan of er geen vermoedens van witwassen van geld of terrorismefinanciering rijzen;
- de verplichting om op een actieve en doeltreffende wijze samen te werken met de Cel voor Financiële Informatieverwerking (hierna de CFI) door haar alle verdachte verrichtingen en feiten te melden en haar vragen om informatie te beantwoorden.

Op een algemener niveau moeten de ondernemingen teneinde aan al deze verplichtingen te voldoen :

- over een passende administratieve organisatie en over passende interne controleprocedures beschikken; en
- hun personeelsleden of de personen die hen op zelfstandige basis vertegenwoordigen, zoals hun gevolmachtigd agenten of verzekeringsagenten, op passende wijze sensibiliseren voor het belang van de voorkoming van witwassen van geld en de financiering van terrorisme, en ervoor zorgen dat zij voldoende gevormd zijn om op constructieve wijze te kunnen bijdragen aan deze preventie.

Er wordt de ondernemingen tevens aanbevolen om in hun aanwervingsprocedure van personeelsleden en gevolmachtigd agenten een passende controle in te laten zien naar hun betrouwbaarheid ingeval zij in de functies die zij zullen uitoefenen in aanraking dreigen te komen met witwassen van geld of de financiering van terrorisme.

Het belang van deze preventie die zich, los van de naleving van de wettelijke bepalingen, tevens opdringt in het licht van een gezond en voorzichtig beleid (inzonderheid met het oog op de beheersing van het reputatierisico), rechtvaardigt de verplichting om in elke onderneming een verantwoordelijke aan te wijzen die hier specifiek op toeziet.

4. Cliëntenidentificatie

4.0. Inleiding

De verplichtingen inzake cliëntenidentificatie zijn vervat in de artikelen 4, § 1 van de wet en 3 tot 13 van het reglement.

Artikel 4, § 1 van de wet :

“De in de artikelen 2, 2bis, 1° tot 4°, en 2ter bedoelde ondernemingen en personen dienen hun cliënten en de lasthebbers van hun cliënten te identificeren en hun identiteit te controleren, aan de hand van een bewijsstuk, waarvan een afschrift wordt genomen, op papier of op elektronische drager wanneer :

1° ze een zakenrelatie aanknopen waardoor de betrokkenen gewone cliënten worden;

2° de cliënt wenst over te gaan tot het uitvoeren van:

- a) een verrichting, voor een bedrag van 10.000 EUR of meer, ongeacht of zij wordt uitgevoerd in één of in verscheidene verrichtingen waartussen een verband blijkt te bestaan; of*
- b) een verrichting, zelfs wanneer het bedrag lager is dan 10.000 EUR, zodra wordt vermoed dat het gaat om witwassen van geld of om financiering van terrorisme; of*
- c) een geldoverdracht waarvan sprake in artikel 139bis, alinea 2, van de wet van 6 april 1995 inzake het statuut van en het toezicht op de beleggingsondernemingen, de bemiddelaars en beleggingsadviseurs;*

3° ze twijfelen aan de waarachtigheid of aan de juistheid van de identificatiegegevens over een bestaande cliënt.

De identificatie en de controle betreffen de naam, de voornaam en het adres voor natuurlijke personen. Niettegenstaande artikel 5, § 1 van onderhavige wet, betreffen ze voor rechtspersonen en trusts de naam en de zetel van de rechtspersoon, de bestuurders en de kennis van de bepalingen omtrent de bevoegdheid verbintenissen aan te gaan voor de rechtspersoon of de trust. De vereenzelviging slaat ook op het voorwerp en de verwachte aard van de zakenrelatie."

De wet van 11 januari 1993 is van openbare orde. Opdat de ondernemingen een constante waakzaamheid aan de dag zouden leggen (zoals opgelegd bij artikel 4, § 2), eist de wet dat zij hun cliënten identificeren (artikel 4, § 1) en hen in voldoende mate kennen. Zij verplicht de ondernemingen tevens bijzondere aandacht te besteden aan verrichtingen waarbij het risico reëel is dat zij verband houden met witwassen van geld of terrorismefinanciering, meer bepaald door "*de hoedanigheid van de betrokken personen*" (artikel 8). Conform een specifieke wetsbepaling (artikel 21*bis*) is in het reglement bepaald op welke wijze concreet gestalte moet worden gegeven aan deze verplichtingen.

Zo kan volgens de Commissie niet worden toegestaan dat ondernemingen zich zouden verschuilen achter de wetgeving op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer teneinde zich te onttrekken aan hun plicht om conform de wet en het reglement kennis te nemen van de relevante informatie over hun cliënten.

In principe moet een cliënt geïdentificeerd worden op het ogenblik dat de onderneming een zakenrelatie met hem aanknoopt of een verrichting voor hem uitvoert.

Voor een aantal specifieke financiële activiteiten met professionele cliënten blijkt het in de praktijk evenwel niet mogelijk om de identificatie en identiteitscontrole van de tegenpartij volledig af te ronden alvorens de verrichting uit te voeren. In dergelijk geval dient de onderneming de identificatie en identiteitscontrole zo spoedig mogelijk af te ronden na het uitvoeren van de verrichting.

Bij het afsluiten van een levensverzekering moet de verzekeringnemer geïdentificeerd worden op het ogenblik dat de overeenkomst wordt afgesloten (zie punt 4.2.6. hierna). De identificatie van de begunstigde mag daarentegen worden uitgesteld tot hij om de betaling van de prestatie verzoekt (zie punt 5.3.2. hierna).

Tevens wordt de aandacht gevestigd op artikel 4, § 3 van de wet dat inzonderheid het geval regelt waarin een onderneming niet in staat is een cliënt te identificeren :

Artikel 4, § 3 van de wet :

"Wanneer de ondernemingen en personen bedoeld in de artikelen 2, 2bis, 1° tot 4°, en 2ter, hun waakzaamheidsplicht bedoeld in de §§ 1 en 2 niet kunnen nakomen, mogen ze geen zakenrelatie aanknopen of in stand houden. Ze beslissen of een melding aan de Cel voor Financiële Informatieverwerking overeenkomstig de artikelen 12 tot 14ter van de wet zich opdringt."

Deze wettelijke verplichting om de zakenrelatie te beëindigen wanneer niet kan worden voldaan aan de waakzaamheidsplicht, druist voor de levensverzekeringsondernemingen in tegen artikel 30 van de wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst dat een dergelijke onderneming verbiedt een levensverzekeringsovereenkomst op te zeggen.

Niettemin dient in acht te worden genomen dat de wet van 11 januari 1993 van openbare orde is, daar waar de bepalingen van de wet van 25 juni 1992 dwingend zijn. Bovendien is artikel 4, § 3 in de wet van 11 januari 1993 ingevoegd bij de wet van 12 januari 2004 die dus dateert van na de wet van 25 juni 1992 en een uitzondering heeft ingevoerd op de bepalingen van artikel 30 van laatstgenoemde wet. Al deze overwegingen indachtig is de Commissie in verband met de aangehaalde tegenstrijdigheid tot het besluit gekomen dat het verbod op het aanknopen of in stand houden van de zakenrelatie als bedoeld in de wet van 11 januari 1993 gehandhaafd moet worden.

4.1. Identificatie en identiteitscontrole

- 4.1.1. In de zin van artikel 4, § 1 van de wet wordt onder "identificeren" verstaan: kennis nemen van de identificatiegegevens die zijn opgesomd in artikel 4, § 1, tweede lid van de wet.
- 4.1.2. In de zin van ditzelfde artikel van de wet betekent "de identiteit van de cliënt controleren", deze identificatiegegevens toetsen aan een betrouwbare informatiebron die deze gegevens kan bevestigen of weerleggen.

4.2. Omstandigheden waarin de cliënt geïdentificeerd moet worden

4.2.1. Zakenrelaties

4.2.1.1. Contractuele of feitelijke zakenrelaties

Artikel 3 van het reglement :

“Een onderneming en een cliënt knopen een zakenrelatie aan in de zin van artikel 4, § 1, eerste lid, 1°, van de wet wanneer zij een contract afsluiten in uitvoering waarvan er, gedurende een bepaalde of onbepaalde termijn, verschillende opeenvolgende verrichtingen tussen hen zullen plaatsvinden of waardoor er een aantal voortdurende verbintenissen ontstaan.

Er is eveneens sprake van het aanknopen van een zakenrelatie in de zin van artikel 4, § 1, eerste lid, 1°, van de wet wanneer een cliënt zich, zonder een contract af te sluiten als bedoeld in het eerste lid van dit artikel, geregeld en herhaaldelijk tot eenzelfde onderneming wendt voor het uitvoeren van een aantal afzonderlijke en opeenvolgende financiële verrichtingen.”

Het “Level Playing Field” van de Belgische Vereniging van Banken van 17 juli 2003 betreffende “het stelsel van individuele cliëntenrekeningen” bepaalt dat een bank of een beursvennootschap een dergelijke rekening kan openen om, op een paar uitzonderingen na, welke verrichting ook uit te voeren op verzoek van een “gelegenheidscliënt”. Indien het echter de bedoeling is om een eenmalige verrichting uit te voeren voor de cliënt waarbij het openen van de individuele cliëntenrekening uitsluitend tot doel heeft deze verrichting technisch mogelijk te maken en geenszins een duurzame relatie met de cliënt aan te gaan, is de Commissie van oordeel dat deze cliënt geïdentificeerd moet worden op grond van artikel 4, § 1, eerste lid, 2° van de wet en niet op grond van artikel 4, § 1, eerste lid, 1° van de wet.

In de verzekeringssector wordt voor elke verzekeringsverrichting per definitie een overeenkomst afgesloten waardoor er een zakenrelatie wordt aangegaan die van de verzekeringsnemer een gewone cliënt van de levensverzekeringsonderneming maakt.

Zodra een cliënt eenmaal geïdentificeerd is bij het aanknopen van een zakenrelatie, geldt deze identificatie voor alle verrichtingen die in het kader van deze relatie worden uitgevoerd.

Een voorbeeld kan deze regel verduidelijken. Wanneer een cliënt bij een levensverzekeringsonderneming een contract voor een hypothecaire lening wenst af te sluiten, wordt een zakenrelatie aangeknoopt tussen de cliënt en de onderneming. Daarbij wordt de cliënt geïdentificeerd. Deze identificatie geldt vervolgens ook voor alle verrichtingen die in het kader van die zakenrelatie worden uitgevoerd. De cliënt hoeft dus niet opnieuw geïdentificeerd te worden wanneer hij naderhand, in het kader van deze zakenrelatie, een aan de hypothecaire lening gekoppelde levensverzekeringsovereenkomst afsluit (schuldsaldoverzekering of gemengde levensverzekering bestemd voor de terugbetaling van de lening).

Een dergelijke eenmalige identificatie kan evenwel enkel worden toegestaan voorzover de onderneming een niet-aflatende waakzaamheid aan de dag legt wat zijn kennis van de betrokken cliënt betreft (zie punt 9.1. hierna).

4.2.1.2. Zakenrelaties en elektronisch geld

Artikel 4 van het reglement :

“Indien een onderneming en een cliënt een zakenrelatie aanknopen met als uitsluitend doel de uitgifte en het gebruik van elektronisch geld in de zin van artikel 3, § 1, 7°, van de wet van 22 maart 1993 op het statuut van en het toezicht op de kredietinstellingen, is deze onderneming vrijgesteld van de verplichting om haar cliënt te identificeren wanneer de opslagcapaciteit van de elektronische drager die zij hem ter beschikking stelt om betalingen te verrichten, beperkt is tot maximum 150 €.

Indien de cliënt naderhand evenwel om een terugbetaling verzoekt van meer dan 10 € van het uitgegeven elektronisch geld, is de onderneming conform artikel 4, § 1, van de wet alsnog verplicht om deze cliënt te identificeren.”

Wanneer een cliënt een zakenrelatie aangaat met een onderneming met als uitsluitend doel gebruik te kunnen maken van de dienst van uitgifte van elektronisch geld, verleent artikel 4 van het reglement deze onderneming een afwijking van de verplichting om deze cliënt te

identificeren ingevolge artikel 4, § 1, eerste lid, 1° van de wet indien de drager die hem ter beschikking wordt gesteld een maximale opslagcapaciteit van 150 € heeft.

Deze afwijking werd ingevoerd rekening houdend met het beperkte risico op witwaspraktijken of terrorismefinanciering in een dergelijk geval, alsook met de overweging dat betalingen door middel van elektronisch geld geen geldoverdrachten zijn in de zin van artikel 139**bis** van de wet van 6 april 1995 inzake het statuut van en het toezicht op de beleggingsondernemingen, de bemiddelaars en beleggingsadviseurs.

Toch wordt de aandacht gevestigd op artikel 4, § 1, eerste lid, 2°, b) van de wet dat de onderneming verplicht haar cliënt te identificeren "*zodra wordt vermoed dat het gaat om witwassen van geld of om financiering van terrorisme*". Om die redenen vervalt de bij artikel 4 van het reglement verleende vrijstelling van identificatieplicht zodra een dergelijk vermoeden is gerezen.

4.2.1.3. Anonieme en genummerde rekeningen

Artikel 5 van het reglement :

"Teneinde te voldoen aan haar plicht tot cliëntenidentificatie ingevolge artikel 4, § 1, eerste lid, 1°, van de wet, dient een onderneming alle passende maatregelen te treffen om te voorkomen dat anonieme rekeningen of rekeningen onder een schuilnaam of valse naam zouden worden geopend voor cliënten, alsook om toezicht uit te oefenen op de naleving van dit verbod.

Cliënten kunnen slechts een genummerde rekening krijgen mits is voldaan aan een aantal specifieke, door de onderneming vastgelegde voorwaarden voor het openen en het gebruik van een dergelijke rekening, en voorzover de toepassing van de artikelen 4, 5, 6bis, 7 en 8 van de wet er niet door gehinderd wordt."

Aangezien een cliënt voor het aangaan van een zakenrelatie geïdentificeerd moet worden ingevolge artikel 4, § 1 van de wet, is het niet toegestaan om anonieme rekeningen te openen, i.e. rekeningen waarbij de identiteit van de cliënt niet is gekend. Er mogen evenmin rekeningen worden geopend op een naam die niet strookt met de ware identiteit van de cliënt.

Wel toegestaan is de praktijk waarbij, om redenen van vertrouwelijkheid op verzoek van de cliënt, binnen de onderneming het aantal personen wordt beperkt die over informatie beschikken aan de hand waarvan de identiteit van de betrokken cliënt kan worden achterhaald door op rekeningafschriften en andere documenten uitsluitend het rekeningnummer te vermelden. Een dergelijke praktijk mag echter geen hinderpaal vormen voor de toepassing van de identificatieregels en andere preventiemaatregelen voor witwassen van geld en terrorismefinanciering. In dergelijk geval moet de identiteit van de cliënt dus gekend zijn door de verantwoordelijke voor de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, alsook door de personen in de onderneming die deze informatie nodig hebben om de waakzaamheidsplicht daadwerkelijk te kunnen naleven (zie hoofdstuk 9 hierna).

4.2.2. Occasionele verrichtingen

Artikel 6 van het reglement :

"Indien er al een zakenrelatie is aangeknoopt met een cliënt, hoeft hij niet geïdentificeerd te worden ingevolge artikel 4, § 1, eerste lid, 2°, van de wet."

Een voorbeeld kan deze regel verduidelijken. Wanneer een cliënt bij een levensverzekeringsonderneming een contract voor een hypothecaire lening wenst af te sluiten, wordt een zakenrelatie aangeknoopt tussen de cliënt en de onderneming. Bij die gelegenheid wordt de cliënt geïdentificeerd. Deze identificatie geldt vervolgens ook voor alle verrichtingen die in het kader van die zakenrelatie worden uitgevoerd. De cliënt hoeft dus niet opnieuw geïdentificeerd te worden wanneer hij naderhand, in het kader van deze zakenrelatie, een aan de hypothecaire lening gekoppelde levensverzekeringsovereenkomst afsluit (schuldsaldoverzekering of gemengde levensverzekering bestemd voor de terugbetaling van de lening).

Wat de cliënten betreft als bedoeld in artikel 4, § 1, eerste lid, 2° van de wet (zie supra), moet worden gepreciseerd dat, ingevolge punt a) van deze bepaling, ook de personen geïdentificeerd moeten worden die een bedrag van meer dan 10.000 € in contanten wensen te storten op een rekening waarvan zij niet de houder zijn. Dit is een uitermate belangrijke

precisering aangezien het bij artikel 10ter van de wet ingevoerde verbod op het in contanten betalen van bedragen van meer dan 15.000 €, ertoe kan leiden dat dergelijke verrichtingen meermaals worden uitgevoerd.

4.2.3. Twijfels omtrent de waarachtigheid of de juistheid van de identificatiegegevens van een bestaand cliënt

Artikel 7 van het reglement :

“Een cliënt dient geïdentificeerd te worden ingevolge artikel 4, § 1, eerste lid, 3°, van de wet:

- 1° *indien na zijn identificatie voor het aanknopen van een zakenrelatie, vermoedens rijzen dat de door hem verstrekte identificatiegegevens onjuist of vals zijn;*
- 2° *indien betwijfeld wordt of de persoon die een verrichting wenst uit te voeren in het kader van een voorheen aangegane zakenrelatie, wel degelijk de destijds geïdentificeerde cliënt of lasthebber is.”*

Artikel 7 van het reglement bevat een aantal preciseringen omtrent de draagwijdte van artikel 4, § 1, eerste lid, 3° van de wet.

Ingevolge deze bepalingen moet een cliënt, met wie reeds een zakenrelatie is aangeknoopt, opnieuw geïdentificeerd worden, hetzij wanneer a posteriori blijkt dat de identificatiegegevens die de cliënt had verstrekt onjuist of vals waren ofschoon zij waren gecontroleerd aan de hand van een bewijsstuk, hetzij wanneer vermoed wordt dat een andere persoon in de plaats is getreden van de cliënt.

Daarnaast dient te worden opgemerkt dat artikel 35 van het reglement nadere regels bevat voor het verplicht updaten van de identificatiegegevens van de cliënten met wie de onderneming een zakenrelatie heeft. In dit geval hangt het spoedeisend karakter van de te nemen maatregelen echter af van het gelopen risico (zie punt 9.1.).

Indien de cliënt weigert om zich opnieuw te laten identificeren zoals vereist ingevolge, hetzij artikel 4, § 1, eerste lid, 3° van de wet, hetzij artikel 35 van het reglement, of indien hij hiermee overdreven of verdacht lang wacht, is artikel 4, § 3 van toepassing op grond waarvan de zakenrelatie niet langer in stand mag worden gehouden indien de waakzaamheidsplicht niet kan worden nagekomen. Bovendien is dit een feit waarover ingevolge artikel 8, tweede lid van de wet een schriftelijk verslag moet worden opgesteld en dat, in voorkomend geval, gemeld moet worden aan de CFI zoals voorgeschreven bij artikel 14 van de wet.

Deze procedure dient eveneens gevolgd te worden wanneer er bij de initiële identificatie van een cliënt die een zakenrelatie wenst aan te gaan of een occasionele verrichting wenst uit te voeren, twijfel rijst over de juistheid of over de waarachtigheid van de identificatiegegevens die hij verstrekt en hij niet te goeder trouw lijkt te handelen.

Tot slot, wanneer een onderneming na het uitvoeren van een occasionele verrichting, vermoedt dat de identificatiegegevens die de betrokken cliënt heeft verstrekt onjuist of vals zijn, dient zij eveneens een schriftelijk verslag op te stellen en na te gaan of zij dit feit op grond van artikel 14 van de wet moet melden aan de CFI.

4.2.4. Onverdeeldheden en splitsing van rechten

Artikel 11 van het reglement :

“Indien de cliënt een onverdeeldheid is, moet de bij artikel 4, § 1, van de wet voorgeschreven identificatie en identiteitscontrole worden uitgevoerd voor elke onverdeelde eigenaar. Ingeval van splitsing van rechten moet deze identificatie en identiteitscontrole worden uitgevoerd voor de vruchtgebruikers, erfpachters of opstalhouders.”

In artikel 11 van het reglement wordt de inhoud van het begrip “cliënt” gepreciseerd ingeval van een onverdeeldheid of splitsing van rechten. De trusts, de feitelijke verenigingen, de fiducies of andere juridische structuren zonder rechtspersoonlijkheid die meer specifiek aan bod komen in artikel 10 van het reglement [12], moeten niet als onverdeeldheid worden beschouwd in de zin van dit artikel.

¹² Zie ook artikel 20 van het reglement en punt 5.3.1. hierna.

4.2.5. Identificatie van de lasthebbers

Artikel 14 van het reglement :

“Onverminderd de identificatie van de cliënt zelf, moeten de personen die in welke hoedanigheid ook in zijn naam en voor zijn rekening optreden, geïdentificeerd worden conform artikel 4, § 1, van de wet en de voorschriften van dit hoofdstuk.

De onderneming dient bovendien na te gaan welke vertegenwoordigingsbevoegdheden zijn toegekend aan de personen die in naam van de cliënt optreden en deze gegevens te controleren aan de hand van documenten die daartoe als bewijs kunnen dienen. Van deze documenten dient de onderneming een kopie te maken.

In dit artikel worden inzonderheid de volgende personen bedoeld :

- de wettelijke vertegenwoordigers van een handelingsonbekwame cliënt;*
- de personen die krachtens een algemene of bijzondere lastgeving gemachtigd zijn om op te treden in naam van een cliënt;*
- de personen die gemachtigd zijn om op te treden als vertegenwoordiger van een cliënt in zijn relaties met de onderneming wanneer die cliënt een rechtspersoon, een feitelijke vereniging, een trust, een fiducie of enige andere juridische structuur zonder rechtspersoonlijkheid is.”*

Naast de identificatie van de cliënt, schrijft artikel 14 van het reglement voor dat elke persoon die krachtens de wet, zijn functie of een contract gemachtigd is om in naam en voor rekening van de cliënt te handelen, op dezelfde wijze geïdentificeerd moet worden als een cliënt.

Als de cliënt een rechtspersoon, feitelijke vereniging, trust of andere juridische structuur zonder rechtspersoonlijkheid is, geldt de identificatieplicht niet voor alle personen met een bestuursmandaat, maar alleen voor de personen die de cliënt in het kader van een bestuursmandaat of een bijzondere lastgeving vertegenwoordigen in zijn relatie met de onderneming.

De cliënt moet echter alleen worden geïdentificeerd als voor hem geen vrijstelling van identificatie geldt (zie punt 4.2.7. hieronder). Bovendien is het zo dat, in het kader van specifieke financiële activiteiten met professionele tegenpartijen (zoals de marktactiviteiten) voor wie geen vrijstelling van identificatie geldt, die identificatieplicht niet slaat op alle werknemers van de tegenpartij die bij de uitoefening van die activiteit betrokken zijn, maar enkel op het lid van het leidinggevend orgaan van de tegenpartij onder wiens hiërarchisch gezag die werknemers werken.

4.2.6. Te identificeren personen bij het afsluiten van een levensverzekering

Bij het afsluiten van een levensverzekering moeten de begunstigden (of de begunstigde) uiteraard geïdentificeerd worden aangezien zij de economisch rechthebbenden zijn (zie punt 5.3.2. hierna), met dien verstande evenwel dat enkel de verzekeringnemer de hoedanigheid heeft van cliënt en alleen hij in die hoedanigheid geïdentificeerd moet worden, met uitsluiting, in voorkomend geval, van de verzekerde op wiens hoofd de overeenkomst wordt afgesloten.

Indien de verzekeringnemer tijdens de looptijd van de overeenkomst verandert, moet de nieuwe verzekeringnemer naar behoren geïdentificeerd worden in de hoedanigheid van cliënt.

4.2.7. Wettelijke vrijstellingen van identificatie

Artikel 6 van de wet :

“De in de artikelen 4 en 5 bedoelde identificatieverplichtingen zijn niet van toepassing op de in de artikelen 2, 2bis, 1° tot 4°, en 2ter bedoelde ondernemingen en personen in geval de cliënt eveneens een in artikel 2, punt 17°, 18° en 21° uitgezonderd, bedoelde onderneming of instelling is bedoeld in artikel 1 van de richtlijn 91/308/EEG, dan wel een kredietinstelling of een financiële instelling is die gevestigd is in een staat waarvan de wetgeving gelijkwaardige verplichtingen oplegt als voorgeschreven door richtlijn 91/308/EEG. De Staten die lid zijn van de Financiële Actiegroep tegen het witwassen van geld, worden beschouwd als Staten die aan deze voorwaarde voldoen. De Koning kan dit vermoeden uitbreiden tot andere staten op advies van de Cel voor Financiële Informatieverwerking.

In afwijking van artikel 4, rust de identificatieplicht niet op de verzekeringsondernemingen bedoeld in artikel 2, 4°, en de verzekeringsmakelaars bedoeld in artikel 2, 22°, die een levensverzekeringsbedrijf uitoefenen, wanneer het bedrag van de te betalen periodieke premie(s) gedurende een periode van één jaar niet hoger is dan 1.000 EUR of, bij storting van een eenmalige premie, wanneer het bedrag niet hoger is dan 2.500 EUR.

Wanneer de periodieke premie(s) zodanig wordt (worden) verhoogd dat de drempel van 1.000 EUR wordt overschreden, wordt de identificatie verplicht.”

Artikel 6 van de wet bevat twee gevallen waarin de cliënt en de economisch rechthebbenden niet geïdentificeerd dienen te worden (zie infra) :

- ten eerste, wanneer de cliënt :
  - een onderneming is als bedoeld in artikel 2 van de wet, evenwel met uitzondering van de vastgoedmakelaars, de bewakingsondernemingen en de handelaren in diamant voor wie geen afwijking van de identificatieplicht wordt verleend; of,
  - een Europese kredietinstelling of een Europese financiële instelling [¹³] is als bedoeld in artikel 1 van Richtlijn 91/308/EEG van 10 juni 1991; of,
  - een kredietinstelling of een financiële instelling is in de zin van Richtlijn 91/308/EEG die gevestigd is in een Staat die geen lid is van de Europese Economische Ruimte maar wel lid is van de FAG [¹⁴]; of,
  - een dergelijke kredietinstelling of financiële instelling is die gevestigd is in een andere dan de voornoemde Staten maar waarvan de onderneming, op grond van een gedocumenteerde analyse, oordeelt dat de wetgeving de kredietinstellingen of financiële instellingen gelijkwaardige verplichtingen oplegt als voorgeschreven bij Richtlijn 91/308/EEG;
- ten tweede, wanneer de cliënt van een verzekeringsonderneming of -bemiddelaar, een levensverzekering afsluit waarbij de eenmalige premie of de premies die in de loop van één jaar betaald moeten worden, niet meer bedragen dan, respectievelijk, 2.500 € en 1.000 €.

In dit verband is het belangrijk erop te wijzen dat, om dezelfde redenen als diegene die ten grondslag liggen aan artikel 4, § 1, eerste lid, 2°, b) van de wet, de vrijstelling van identificatieplicht vervalt zodra er een vermoeden rijst van witwaspraktijken of terrorismefinanciering.

4.3. Bewijsstukken

In de artikelen 8 tot 10 van het reglement wordt gepreciseerd aan de hand van welke bewijsstukken de ondernemingen de identiteit van hun cliënten dienen te controleren.

4.3.1. Face to face identificatie van een cliënt-natuurlijk persoon

4.3.1.1. Identiteitskaart en paspoort

Artikel 8, § 1, eerste lid van het reglement :

“Indien de cliënt een natuurlijk persoon is, moet zijn identiteit, ter gelegenheid van zijn face to face identificatie, conform artikel 4, § 1, van de wet gecontroleerd worden aan de hand van zijn identiteitskaart. Indien de cliënt een natuurlijk persoon is met woonplaats in het buitenland, kan zijn identiteit ook worden gecontroleerd aan de hand van zijn paspoort.”

Wanneer de cliënt een natuurlijk persoon is die *face to face* geïdentificeerd wordt, moet zijn identiteit in de regel gecontroleerd worden aan de hand van zijn officiële identiteitsdocumenten, namelijk zijn identiteitskaart of, in voorkomend geval, zijn paspoort indien hij geen identiteitskaart heeft.

¹³ Onder “kredietinstelling” dient in de zin van de Richtlijn een kredietinstelling te worden verstaan in de zin van Richtlijn 2000/12/EG of een in de Europese Economische Ruimte gevestigd bijkantoor, in de zin van dezelfde Richtlijn, van een kredietinstelling met zetel in de Europese Economische Ruimte of daarbuiten.

Onder “financiële instelling” dient te worden verstaan :

- een onderneming die geen kredietinstelling is en die de werkzaamheden uitoefent vermeld in de punten 2 tot 12 en 14 van de lijst als bijlage bij Richtlijn 2000/12/EG, met inbegrip van de wisselkantoren en de ondernemingen die diensten van geldoverdracht verlenen,
- een verzekeringsonderneming waaraan conform Richtlijn 79/267/EEG een vergunning is verleend en die de in die Richtlijn bedoelde werkzaamheden uitoefent,
- een beleggingsonderneming in de zin van Richtlijn 93/22/EEG,
- of een instelling voor collectieve belegging die haar rechten van deelneming of aandelen verhandelt.

¹⁴ De Koning kan deze regeling uitbreiden tot andere Staten die geen lid zijn van de FAG. Op dit ogenblik is er evenwel geen dergelijke uitbreiding.

Voor personen met woonplaats in België wordt in beginsel enkel de identiteitskaart aanvaard. Deze regel geldt ook voor de in België gevestigde personen die houder zijn van een elektronische identiteitskaart. Indien de overgelegde identiteitskaart na 1 januari 2004 werd uitgereikt, is het hoofdverblijf van de houder enkel nog vermeld op de microprocessor van de elektronische identiteitskaart en dus niet langer leesbaar met het blote oog.

Aangezien de identificatie en de identiteitscontrole van een cliënt-natuurlijk persoon ingevolge artikel 4, § 1, tweede lid van de wet onder meer zijn adres betreft, moeten de financiële ondernemingen ervoor zorgen dat zij over passende toestellen beschikken om de gegevens te lezen en te registreren die zijn opgeslagen op de microprocessor van de Belgische elektronische identiteitskaarten.

Tevens worden de betrokken ondernemingen erop attent gemaakt dat een correcte controle van de identificatiegegevens op de microprocessor van de Belgische elektronische identiteitskaart, impliceert dat tegelijkertijd elektronisch dient te worden gecontroleerd of de gegevens op de chip elektronisch zijn ondertekend door het Rijksregister. In dat verband wordt aanbevolen om de informaticaprocedures die terzake worden uitgewerkt zo te ontwerpen dat die controle systematisch en automatisch wordt uitgevoerd, zonder dat de aangestelde die de identificatie verricht daarbij nog tussenbeide hoeft te komen en zonder dat hij over de mogelijkheid beschikt om die controle te desactiveren.

Indien het adres van de cliënt niet gecontroleerd kan worden aan de hand van het bewijsstuk op basis waarvan zijn naam en zijn voornaam gecontroleerd konden worden, moet de adrescontrole verricht worden conform artikel 8, § 3 van het reglement (zie punt 4.3.3. hierna).

4.3.1.2. Personen met een buitenlandse nationaliteit die in België gevestigd zijn

Artikel 8, § 1, tweede lid van het reglement :

“De identiteit van in België gevestigde personen van buitenlandse nationaliteit die niet over een door de Belgische autoriteiten uitgereikte identiteitskaart beschikken omwille van hun wettelijk statuut op het Belgisch grondgebied, mag worden gecontroleerd aan de hand van een geldig bewijs van inschrijving in het vreemdelingenregister of, als zij omwille van hun statuut niet over een dergelijk bewijs beschikken, aan de hand van een geldig, door de Belgische openbare overheden uitgereikt document dat de wettelijkheid van hun verblijf in België attesteert.”

Aan personen van buitenlandse nationaliteit kan toestemming worden verleend om zich tijdelijk of blijvend op het Belgisch grondgebied te vestigen conform diverse wettelijke statuten; het identificatiedocument dat hun door de Belgische openbare overheden wordt uitgereikt verschilt naargelang hun wettelijk statuut (identiteitskaart, bewijs van inschrijving in het vreemdelingenregister, “bijlage 26”, “bijlage 26 bis”, enz.).

Artikel 8, § 1, tweede lid van het reglement wil dan ook duidelijkheid scheppen over de manier waarop de identiteit van die personen moet worden gecontroleerd, waarbij voor die controle wordt uitgegaan van de controle van de officiële identificatiedocumenten die hun door de Belgische openbare overheden worden uitgereikt in functie van hun statuut op het Belgisch grondgebied.

4.3.2. Identificatie op afstand van een cliënt-natuurlijk persoon

Artikel 8, § 2 van het reglement :

“Indien de cliënt een natuurlijk persoon is, moet zijn identiteit, ter gelegenheid van zijn identificatie op afstand, conform artikel 4, § 1, van de wet gecontroleerd worden aan de hand van :

- 1° *hetzij de elektronische identiteitskaart van de cliënt ;*
- 2° *hetzij een gekwalificeerd certificaat in de zin van de wet van 9 juli 2001 houdende vaststelling van bepaalde regels in verband met het juridisch kader voor elektronische handtekeningen en certificatie-diensten en in de zin van Richtlijn 1999/93/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 1999 betreffende een gemeenschappelijk kader voor elektronische handtekeningen, voor zover :*
  - a. *dit gekwalificeerd certificaat is uitgereikt:*
    - *door een certificatie-dienstverlener die gevestigd is in een Lidstaat van de Europese Economische Ruimte en daartoe geaccrediteerd is conform de bepalingen van de Europese richtlijn betreffende de*

elektronische handtekeningen, of,

- *door een andere certificatie dienstverlener die gevestigd is in een Lidstaat van de Europese Economische Ruimte en waarvan de betrokken onderneming voorheen reeds heeft besloten de certificaten als bewijsstuk te aanvaarden na een voorafgaand en gedocumenteerd onderzoek naar zijn reputatie en certificatieprocedures, of,*
- *door een andere certificatie dienstverlener die gevestigd is in een derde land, die voldoet aan de voorwaarden van artikel 16, § 2, van de voormelde wet van 9 juli 2001 en waarvan de betrokken onderneming voorheen reeds heeft besloten de certificaten als bewijsstuk te aanvaarden na een voorafgaand en gedocumenteerd onderzoek naar zijn reputatie en certificatieprocedures;*

b. de procedure voor het uitreiken van dit gekwalificeerd identiteitscertificaat een face to face identificatie van de cliënt inhoudt door de certificatie dienstverlener zelf of, conform zijn procedures, door de personen die hij daartoe machtigt;

c. dit gekwalificeerd certificaat niet is uitgereikt onder een schuilnaam;

d. de onderneming onmiddellijk, systematisch en automatisch controleert of het voorgelegde certificaat niet is verlopen of niet is herroepen door de certificatie dienstverlener die het certificaat had uitgereikt.

3° hetzij een kopie van een bewijsstuk dat hij aan de onderneming heeft bezorgd, voor zover de identificatie geschiedt met het oog op het aanknopen van een zakenrelatie.

De ondernemingen dienen hun beslissing tot aanvaarding van de certificaten die zijn uitgereikt door de certificatie dienstverleners bedoeld in het eerste lid, 2°, a, tweede en derde streepje, op periodieke basis te herzien in het licht van een update van de informatie waarover zij beschikken

4.3.2.1. Artikel 8, § 2 van het reglement vermeldt drie soorten bewijsstukken aan de hand waarvan een onderneming de identiteit kan controleren van een cliënt die op afstand is geïdentificeerd, te weten, zijn - Belgische of buitenlandse - elektronische identiteitskaart, een gekwalificeerd certificaat in de zin van de Europese richtlijn over elektronische handtekeningen, of een kopie van een ander bewijsstuk.

Dit is een verantwoord alternatief voor het exclusieve gebruik van identiteitsdocumenten bij een *face to face* identificatie, aangezien het voor de onderneming niet mogelijk is om met zekerheid te weten of de cliënt die hij op afstand identificeert al dan niet houder is van een elektronische identiteitskaart.

Hierbij dient evenwel te worden opgemerkt dat artikel 6*bis* van de wet het treffen van bijkomende maatregelen oplegt ingeval een cliënt op afstand wordt geïdentificeerd, teneinde het risico op witwassen van geld en de financiering van terrorisme in te perken. Deze maatregelen zijn vastgelegd in artikel 34 van het reglement en worden nader toegelicht in hoofdstuk 8 van deze circulaire.

Aangezien deze drie types van bewijsstukken niet allen even betrouwbaar zijn, zullen deze omkaderingsmaatregelen bovendien verschillend moeten zijn teneinde rekening te houden met de verschillende risiconiveaus. Dit indachtig mag een kopie van een bewijsstuk enkel worden toegelaten als bewijsstuk wanneer de identificatie wordt verricht in het kader van het aanknopen van een zakenrelatie met de cliënt, wanneer in de loop van deze zakenrelatie maatregelen kunnen worden getroffen om de kennis van de betrokken cliënt te verbeteren. Daarentegen kan niet worden aanvaard dat de identiteit van een cliënt zou worden gecontroleerd aan de hand van een kopie van een bewijsstuk wanneer de identificatie wordt verricht in het kader van het uitvoeren van een occasionele verrichting met de cliënt.

4.3.2.2. Identificatiecertificaten in de zin van de Europese richtlijn over elektronische handtekeningen kunnen pas worden aanvaard als zij voldoen aan diverse voorwaarden die verband houden met de kenmerken van de betrokken certificaten: zo worden enkel gekwalificeerde certificaten aanvaard die pas na een fysieke identificatie van de certificaathouder kunnen worden verkregen en die niet zijn uitgereikt met vermelding van een pseudoniem.

Andere voorwaarden houden verband met de kenmerken van de certificatie dienstverlener die het certificaat heeft uitgereikt. Zo kunnen de certificaten die door geaccrediteerde certificatie dienstverleners worden uitgereikt in de Lidstaat van de Europese Economische Ruimte waar zij zijn gevestigd, worden

toegelaten zonder dat daarbij nog iets anders moet worden gecontroleerd dan het bestaan van de accreditatie zelf. Wat echter de certificaten betreft die door andere certificatieinstanties worden uitgereikt, moet elke onderneming die zo'n certificaten als bewijsstuk wenst toe te laten, op voorhand de volgende controles uitvoeren. Enerzijds, moet zij nagaan of de certificatieinstanties gevestigd zijn in een Lidstaat van de Europese Economische Ruimte dan wel, als dat niet zo is, of zij voldoen aan de voorwaarden vastgelegd in artikel 16, § 2, van de wet van 9 juli 2001 houdende vaststelling van bepaalde regels in verband met het juridisch kader voor elektronische handtekeningen. Anderzijds, moet de onderneming op voorhand de kwaliteit beoordelen van de certificaten die de betrokken certificatieinstantie uitreikt, en dit op basis van een gedocumenteerde analyse van zijn reputatie en certificatieprocedures, en moet zij later haar beslissing om de door die certificatieinstantie uitgereikte certificaten te aanvaarden, periodiek opnieuw onderzoeken.

Wanneer een onderneming gebruik wil maken van die mogelijkheid, moet zij over een passende organisatie en de vereiste bekwaamheden beschikken om die analyse en dat periodiek onderzoek te kunnen uitvoeren.

Wanneer dergelijke certificaten worden gebruikt om de identiteit van een cliënt te controleren, zijn *mutatis mutandis* ook de in voornoemd punt 4.3.1.1., derde en vierde lid geformuleerde aanbevelingen van toepassing.

4.3.3. Controle van het adres

Artikel 8, § 3 van het reglement :

"Indien het adres van de cliënt niet is vermeld op het bewijsstuk dat hij voorlegt, of indien de onderneming niet over de vereiste technische middelen beschikt om kennis te nemen of een kopie te maken van het adres op basis van de voorgelegde elektronische identiteitskaart, of indien zij de juistheid van het opgegeven adres betwijfelt, moet zij deze gegevens controleren aan de hand van een ander document dat als bewijs kan dienen voor het ware adres van de cliënt en moet zij hiervan een kopie maken.

Voor cliënten met woonplaats in België moeten de ondernemingen die toegang hebben tot het Rijksregister, deze controle verrichten door de identificatiegegevens van die cliënten te toetsen aan hun gegevens in het Rijksregister.

Indien er geen tweede document voorhanden is dat als bewijs kan dienen om het adres te controleren zoals voorgeschreven in het eerste lid, kan de onderneming deze controle verrichten door de cliënt een brief te sturen naar het adres dat hij heeft opgegeven en de zakenrelatie pas te laten aanvangen of de voorgenomen occasionele verrichting pas uit te voeren nadat de cliënt haar een ontvangstbewijs heeft teruggestuurd.

Indien het niet mogelijk is een tweede document te verkrijgen dat als bewijs kan dienen bij de controle van het adres van een cliënt met woonplaats in het buitenland die één of meer geldoverdrachten wil uitvoeren waarvan het totaalbedrag niet meer dan 1.000 euro bedraagt, kan deze controle worden verricht aan de hand van een schriftelijke en ondertekende verklaring van de cliënt, behalve indien de onderneming vermoedt dat die geldoverdracht(en) verband houd(t)(en) met het witwassen van geld of de financiering van terrorisme."

Zowel bij een *face to face* identificatie als bij een identificatie op afstand is het mogelijk dat het adres van de cliënt niet op het bewijsstuk is vermeld. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer een cliënt met woonplaats in het buitenland geïdentificeerd wordt aan de hand van zijn paspoort, wanneer een cliënt met woonplaats in België bij het aanknopen van een zakenrelatie in zijn woonplaats geïdentificeerd wordt aan de hand van zijn elektronische identiteitskaart of wanneer een cliënt met woonplaats in België op afstand geïdentificeerd wordt aan de hand van een kopie van zijn elektronische identiteitskaart. In dergelijke of in andere gelijkaardige situaties moet de onderneming, volgens artikel 8, § 3 van het reglement, die informatie als bedoeld in artikel 4, § 1, tweede lid van de wet controleren aan de hand van een tweede document dat als bewijs kan dienen.

Voor een cliënt met woonplaats in België moet de onderneming deze controle verrichten via toetsing en overname van zijn identificatiegegevens bij het Rijksregister, zodra zij daartoe toegang heeft gekregen.

Voor cliënten met woonplaats in België die geïdentificeerd worden vóór die regel in werking kan treden en voor personen die in het buitenland zijn gevestigd of die niet in het Rijksregister zijn ingeschreven, kan de onderneming elk document dat door een overheidsinstantie is uitgereikt (rijbewijs, socialezekerheidskaart, document uitgereikt door

het gemeentebestuur als bewijs van het adres, enz.), alsook aan de cliënt gerichte brieven of facturen die hij kan voorleggen, gebruiken als "document dat als bewijs kan dienen". In dergelijke gevallen moet echter worden nagegaan of het daarbij al dan niet om duidelijke vervalsingen gaat, omdat zij dan natuurlijk niet als bruikbaar bewijsstuk in aanmerking komen. Wanneer de cliënt een krediet of een lening aanvraagt en de kredietgever hiervoor de Centrale voor kredieten aan particulieren dient te raadplegen, wordt de bevestiging van het adres van de cliënt die langs deze weg is verkregen als gelijkwaardig beschouwd aan een bewijsstuk dat het mogelijk maakt het adres te controleren.

Het derde lid van artikel 8, § 3 van het reglement voorziet in een alternatief voor het tweede document dat als bewijs kan dienen : in deze alternatieve procedure wordt, om het adres te controleren, gebruik gemaakt van een brief met ontvangstbewijs die aan de cliënt wordt gestuurd. Opgemerkt dient te worden dat deze procedure slechts bij wijze van uitzondering mag worden gevolgd, namelijk wanneer het onmogelijk blijkt om van een cliënt een tweede document te verkrijgen waaraan zijn adres kan worden getoetst. Gezien het bijzondere karakter van deze procedure mag zij bovendien enkel worden gebruikt wanneer het de bedoeling is een zakenrelatie aan te knopen met de cliënt of een occasionele verrichting voor hem uit te voeren waarvan de uitvoering kan worden uitgesteld tot de cliënt de onderneming het ontvangstbewijs heeft teruggestuurd. Hierbij moet worden onderstreept dat de daadwerkelijke aanvang van de zakenrelatie of uitvoering van de verrichting moet worden opgeschort tot de onderneming het door de cliënt teruggestuurde ontvangstbewijs heeft ontvangen.

Indien het tot slot niet mogelijk is een bewijsstuk of een ander document te verkrijgen ter staving van het adres van een gelegenheidscliënt die één of meer geldoverdrachten wil uitvoeren waarvan het totaalbedrag niet meer dan 1.000 euro bedraagt, kan deze controle bij wijze van uitzondering worden verricht aan de hand van een schriftelijke en ondertekende verklaring van de cliënt. Niettemin moet worden onderstreept dat geen gebruik mag worden gemaakt van die mogelijkheid als er vermoedens zijn van witwassen van geld of van terrorismefinanciering. Bovendien mag die mogelijkheid enkel worden gebruikt om het adres van de cliënt te controleren en doet zij op geen enkele manier afbreuk aan de verplichting voor de onderneming om de naam en de voornaam van de cliënt te controleren aan de hand van een bewijsstuk.

4.3.4. Rechtspersonen, trusts, feitelijke verenigingen en andere juridische structuren zonder rechtspersoonlijkheid

Artikel 9 van het reglement :

"§ 1. Indien de cliënt een rechtspersoon naar Belgisch recht is, moet zijn identiteit, ter gelegenheid van zijn identificatie, conform artikel 4, § 1, van de wet gecontroleerd worden aan de hand van de volgende bewijsstukken :

- 1° de recentste versie van de gecoördineerde statuten of de geactualiseerde statuten van de rechtspersoon-client die zijn neergelegd ter griffie van de rechtbank van koophandel of gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad;*
- 2° de lijst van de bestuurders van de rechtspersoon-client en de bekendmaking van hun benoeming in het Belgisch Staatsblad, of enig ander bewijsstuk aan de hand waarvan hun hoedanigheid van bestuurder kan worden bewezen, zoals elke publicatie in het Belgisch Staatsblad waarin die personen als bestuurders worden vermeld, of de bij de Nationale Bank van België neergelegde jaarrekening;*
- 3° de recentste publicatie in het Belgisch Staatsblad van de vertegenwoordigingsbevoegdheden van de rechtspersoon-client.*

§ 2. Indien de cliënt een rechtspersoon naar buitenlands recht is, moet zijn identiteit, ter gelegenheid van zijn identificatie, conform artikel 4, § 1 van de wet gecontroleerd worden aan de hand van gelijkwaardige bewijsstukken als vermeld in § 1, van dit artikel en die, indien dat nodig is voor de onderneming, vertaald zijn in een van de landstalen of in het Engels."

Artikel 10 van het reglement :

"Indien de cliënt een trust, een feitelijke vereniging, een fiducie of enige andere juridische structuur zonder rechtspersoonlijkheid is, neemt de onderneming voor de identificatie ervan kennis van zijn of haar bestaan, aard, doel en wijze van beheer en vertegenwoordiging. Vervolgens verifieert de onderneming deze informatie aan de hand van documenten die daartoe als bewijs kunnen dienen, en maakt zij hiervan een kopie. Als onderdeel van deze identificatie neemt de onderneming kennis van de lijst van personen die gemachtigd zijn om het beheer van deze cliënten waar te nemen en verifieert zij deze gegevens aan de hand van een document dat daartoe als bewijs kan dienen."

Volgens artikel 4, § 1, tweede lid van de wet zijn de identificatie-elementen van een rechtspersoon zijn naam, zetel, lijst van bestuurders en wettelijke of statutaire bepalingen over de vertegenwoordigingsbevoegdheden. De identificatie-elementen van een trust en, bij analogie, van een feitelijke vereniging, alsook meer algemeen van een juridische structuur zonder rechtspersoonlijkheid, zijn *mutatis mutandis* dezelfde als de identificatie-elementen van een rechtspersoon.

In al deze gevallen moeten de identificatiegegevens gecontroleerd worden aan de hand van documenten die bewijskracht hebben volgens het recht dat van toepassing is op de betrokken rechtspersoon, trust, feitelijke vereniging of juridische structuur.

De bewijsstukken aan de hand waarvan de identificatiegegevens moeten worden gecontroleerd, kunnen worden verkregen bij de cliënt zelf, bij officiële bronnen zoals het Belgisch Staatsblad, of bij andere informatiebronnen die als betrouwbaar kunnen worden beschouwd.

4.3.5. Kopie van de bewijsstukken

Aan artikel 4, § 1, eerste lid van de wet werd, bij wet van 12 januari 2004, de precisering toegevoegd dat de ondernemingen de vereiste kopie van het bewijsstuk zowel op papier als op een elektronische drager mogen maken. Dit alternatief geldt voor alle bewijsstukken waarvan gebruik wordt gemaakt.

Hoewel dit geenszins een verplichting is, geeft de Commissie de ondernemingen de aanbeveling zo snel mogelijk af te stappen van de registratie van de identificatiegegevens van hun cliënten aan de hand van een fotokopie van hun identiteitskaart, en over te schakelen op een systematische elektronische registratie van de gegevens die op de microprocessor van de nieuwe elektronische identiteitskaarten zijn opgeslagen, en dit in een omgeving die op passende wijze beveiligd is. Dat nieuwe opslagmedium is immers wellicht veel performanter, zowel vanuit het oogpunt van de economische kostprijs van het beheer van die gegevens door de instellingen, als vanuit het oogpunt van de snelheid waarmee verrichtingen kunnen worden gereconstrueerd op verzoek van de CFI.

Indien de identiteit van de cliënt op elektronische wijze werd gecontroleerd aan de hand van zijn elektronische identiteitskaart of van een certificaat als bedoeld in artikel 8, § 2, 2° en § 3, 2° van het reglement, moeten de ingelezen identificatiegegevens en de elektronische ondertekening ervan door het Rijksregister of door een certificatie dienstverlener samen worden bewaard om een eventuele latere verificatie van de ondertekening mogelijk te maken.

4.4. Andere vereiste informatie

4.4.1. Voorwerp en verwachte aard van de zakenrelatie

Artikel 12 van het reglement :

"Teneinde het voorwerp en de verwachte aard van de zakenrelatie te vereenzelvigen, gaat de onderneming na en neemt zij nota van het type verrichtingen waarvoor de cliënt een beroep op haar doet, alsook van alle relevante informatie die inzicht kan verschaffen in het oogmerk van de cliënt om de zakenrelatie aan te gaan."

Wanneer een cliënt, ongeacht of hij een natuurlijk persoon of een rechtspersoon is, een zakenrelatie wenst aan te gaan, moet de onderneming voor zijn identificatie tevens nagaan wat precies het doel en de vooropgestelde aard van de zakenrelatie is. Daartoe dient de onderneming na te gaan welk type zakenrelatie de cliënt met haar wenst aan te knopen en welk type verrichtingen hij in het kader van die zakenrelatie wenst uit te voeren, alsook kennis te nemen van alle nuttige en pertinente informatie die inzicht kan verschaffen in de beweegredenen die de cliënt ertoe nopen deze zakenrelatie aan te gaan.

Wat de levensverzekeringsondernemingen en de bemiddelaars in levensverzekeringen betreft, moet de precontractuele informatie waaronder het verzekeringsvoorstel of elk ander inschrijvingsformulier, de onderneming in beginsel in staat stellen het doel en de aard van de zakenrelatie te bepalen.

4.4.2. Noodzakelijke informatie voor het cliënt-acceptatiebeleid en naleving van de waakzaamheidsplicht

Artikel 13 van het reglement :

“Bij de identificatie van een cliënt als bedoeld in artikel 4, § 1, eerste lid, 1° en 2° van de wet, verzamelt en registreert de onderneming alle vereiste gegevens voor de toepassing van het cliënt-acceptatiebeleid conform hoofdstuk 6 en met het oog op de naleving van de waakzaamheidsplicht ten aanzien van zakenrelaties en occasionele verrichtingen conform hoofdstuk 8.”

Artikel 13 van het reglement schrijft voor dat de onderneming bij de cliënt alle informatie moet inwinnen die noodzakelijk is voor de toepassing van het cliënt-acceptatiebeleid en voor de naleving van de waakzaamheidsplicht bij zakenrelaties en verrichtingen. Over welke gegevens het precies gaat, moet nader worden verduidelijkt in functie van de criteria die elke onderneming uitwerkt in het kader van haar cliënt-acceptatiebeleid en waakzaamheidsplicht (zie de hoofdstukken 7 en 9 hierna). Mogelijke gegevens zijn het beroep van de cliënt of de bedrijfstak waar hij werkzaam is, zijn inkomstenbronnen en de herkomst van het geld. Wat de herkomst van het geld betreft, wordt de aandacht in het bijzonder gevestigd op artikel 31, tweede lid van het reglement waarin is bepaald dat een onderneming die een politiek prominent persoon als cliënt wil aanvaarden, redelijke maatregelen moet nemen om de herkomst van de fondsen te achterhalen die bij de voorgenomen zakenrelatie of occasionele verrichting worden of zullen worden gebruikt.

Die gegevens moeten op zodanige wijze geregistreerd worden dat zij op passende wijze benut kunnen worden in het kader van het cliënt-acceptatiebeleid en van de waakzaamheidsregeling van de onderneming. Daarentegen dient te worden opgemerkt dat dit doorgaans gegevens zijn die niet geverifieerd kunnen worden aan de hand van een bewijsstuk. Het doel indachtig waarvoor deze gegevens worden ingezameld, is het niettemin belangrijk dat de onderneming al het nodige doet om zich ervan te vergewissen dat de cliënt haar die gegevens te goeder trouw verstrekt.

De bepalingen van artikel 13 van het reglement zijn, *mutatis mutandis*, ook van toepassing op de identificatie van een cliënt die een occasionele verrichting wenst uit te voeren als bedoeld in artikel 4, § 1, eerste lid, 2°. In dat geval dienen de in te zamelen gegevens niet enkel voor de toepassing van het cliënt-acceptatiebeleid maar moeten zij de aangestelden die belast zijn met het eerstelijnstoezicht, ook toelaten hun opdracht tot opsporing van “atypische verrichtingen” op passende wijze te volbrengen (zie hierna). Deze gegevens moeten de aangestelden met name in staat stellen zich een oordeel te vormen over de kennelijke economische grondslag en legitimiteit van de verrichting waarvoor een beroep op hen wordt gedaan.

5. Identificatie van de economisch rechthebbenden

Artikel 5, § 1 van de wet :

“De ondernemingen en personen bedoeld in de artikelen 2, 2bis, 1° tot 4° en 2ter, moeten de persoon of personen, voor wier rekening de verrichting wordt uitgevoerd, identificeren en alle redelijke maatregelen nemen om hun identiteit te controleren:

- 1° *in geval van twijfel over de vraag of de cliënten bedoeld in artikel 4 handelen voor eigen rekening of in geval van zekerheid dat ze niet voor eigen rekening handelen;*
- 2° *wanneer de cliënt een rechtspersoon of een trust is.*

Wanneer de cliënt een rechtspersoon of een trust is, moeten de maatregelen de identificatie inhouden van de natuurlijke persoon of personen die de uiteindelijke eigenaar zijn van de cliënt of er controle op uitoefenen.

Wanneer de cliënt of de houder van een controleparticipatie een beursgenoteerde vennootschap is, moeten haar aandeelhouders niet worden geïdentificeerd en moet hun identiteit niet worden nagegaan.”

5.1. Identificeren van de economisch rechthebbenden en het treffen van alle redelijke maatregelen om hun identiteit te controleren

5.1.1. Identificeren van de economisch rechthebbenden en controleren van hun identiteit

De termen “identificeren” en “controleren van de identiteit” moeten worden begrepen in dezelfde zin als vermeld in punt 4.1. hierboven.

Indien een onderneming haar verplichting niet kan nakomen om de economisch rechthebbenden te identificeren conform artikel 5 van de wet en hoofdstuk 4 van het reglement, verdient het, naar analogie van de bepalingen van artikel 4, § 3 van de wet, aanbeveling dat zij weigert de betrokken zakenrelatie aan te knopen of in stand te houden. In dergelijk geval moet de onderneming ook onderzoeken of de CFI daarvan al dan niet in kennis moet worden gesteld, conform de artikelen 12 tot 14 *ter* van de wet.

Dit geldt echter niet als het, ondanks redelijke maatregelen, niet mogelijk is gebleken de identiteit van de economisch rechthebbenden te controleren.

5.1.2. Identificatiegegevens

Artikel 15, § 1 van het reglement :

“Voor de identificatie van de economisch rechthebbenden conform artikel 5 van de wet, zijn de in artikel 4, § 1, tweede lid, van de wet opgegeven identificatiegegevens vereist, met uitzondering evenwel van het voorwerp en de verwachte aard van de zakenrelatie.”

Onverminderd het bepaalde in punt 5.2.2, is de draagwijdte van de wettelijke verplichting om de economisch rechthebbenden te identificeren identiek aan de identificatieplicht voor cliënten, en betreft zij dezelfde identificatiegegevens, met uitzondering evenwel van de verplichting om het doel en de verwachte aard van de zakenrelatie te identificeren die hier niet van toepassing is.

5.1.3. Redelijke maatregelen

De verplichting om de identiteit van de economisch rechthebbenden te controleren is daarentegen opmerkelijk minder strikt. Het betreft immers geen resultaatsverbintenis maar een middelenverbintenis wat meer bepaald is verwoord in artikel 15, § 2 van het reglement.

Artikel 15, § 2 van het reglement :

“De onderneming neemt alle redelijke maatregelen om de identiteit van de economisch rechthebbenden te controleren aan de hand van de documenten als bedoeld in de artikelen 8, 9 en 10.

Indien het voor de onderneming niet mogelijk is de identiteit van de economisch rechthebbenden te controleren aan de hand van deze documenten, neemt zij alle redelijke maatregelen om deze controle te verrichten aan de hand van andere documenten of informatiebronnen waaraan redelijkerwijs geloof mag worden gehecht.

Indien het redelijkerwijs niet mogelijk is de identiteit van de betrokken personen te controleren, stelt de onderneming hierover een schriftelijke verantwoording op die zij in het identificatiedossier van de cliënt bewaart.”

Indien de onderneming er niet in slaagt de identiteit van de economisch rechthebbenden te controleren aan de hand van een bewijsstuk zoals vereist is voor de identiteitscontrole bij een cliënt, moet de onderneming de nodige inspanningen leveren om deze controle te verrichten aan de hand van andere documenten of informatiebronnen waaraan redelijkerwijs geloof mag worden gehecht.

Men denke hierbij aan documenten waarvoor, bij de opstelling ervan, een passende identiteitscontrole wordt verricht, zoals bijvoorbeeld een notariële akte.

Indien ook dit niet mogelijk blijkt, moet de onderneming hierover een schriftelijke verantwoording opstellen.

5.1.4. Kopie van de identificatiedocumenten

In tegenstelling tot artikel 4, § 1 van de wet betreffende de cliënten-identificatie, schrijft artikel 5 van de wet niet expliciet voor dat een kopie moet worden bewaard van het bewijsstuk aan de hand waarvan de identiteit van de economisch rechthebbenden werd gecontroleerd. Die verplichting vloeit echter onrechtstreeks voort uit artikel 7, tweede lid van de wet op grond waarvan *“de stukken die de in de artikelen 5 en 5bis beoogde identificatie mogelijk hebben gemaakt”* gedurende ten minste 5 jaar moeten worden bewaard.

5.2. Economisch rechthebbenden van rechtspersonen, trusts, feitelijke verenigingen en alle andere juridische structuren zonder rechts-persoonlijkheid

Artikel 16 van het reglement :

“§ 1. Indien de cliënt een handelsvennootschap of een vennootschap met handelsvorm is, dient onder “economisch rechthebbenden” te worden verstaan :

- de natuurlijke personen die de controle hebben over de vennootschap, hetzij in rechte of in feite, hetzij rechtstreeks of onrechtstreeks, alsook,
- de personen die, zonder bevoegd te zijn om de cliënt te vertegenwoordigen in zijn relaties met de onderneming, een mandaat waarnemen in zijn bestuursorgaan.

§ 2. Indien de cliënt een vennootschap naar Belgisch recht is, wordt met natuurlijke personen die in rechte of in feite, rechtstreeks of onrechtstreeks de controle hebben over de vennootschap, de personen bedoeld waarvan sprake is in de artikelen 5 tot 9 van het Wetboek van Vennootschappen.

De onderneming neemt alle redelijke maatregelen om de lijst van de in het eerste lid bedoelde economisch rechthebbenden te toetsen :

- ingeval van een personenvennootschap, aan het register van vennoten, of,
- ingeval van een kapitaalvennootschap, aan het register van aandelen op naam, of,
- ingeval van gedematerialiseerde aandelen, aan een verklaring van de rekeninghouder, of, ingeval van aandelen aan toonder, aan de aanwezigheidslijst van de voorlaatste en van de laatste algemene vergadering van aandeelhouders.

§ 3. Indien de cliënt een vennootschap naar buitenlands recht is, neemt de onderneming alle redelijke maatregelen om de lijst van de economisch rechthebbenden als bedoeld in § 1, eerste streepje, te toetsen aan de hand van elk document dat daartoe als bewijs kan dienen ingevolge de op deze vennootschap van toepassing zijnde wetgeving.”

Artikel 17 van het reglement :

“Indien de cliënt een rechtspersoon is maar geen handelsvennootschap of vennootschap met handelsvorm als bedoeld in artikel 16, dient onder “economisch rechthebbenden” de personen te worden verstaan die, zonder bevoegd te zijn om de cliënt te vertegenwoordigen in zijn relaties met de onderneming, een mandaat waarnemen in zijn bestuursorgaan.”

Artikel 18 van het reglement :

“Indien de cliënt een trust of een fiducie is, dient onder “economisch rechthebbenden” te worden verstaan :

- 1° de personen die in de oprichtingsakte van de trust of de fiducie of in een ander officieel stuk nominatief zijn aangewezen als de personen ten gunste van wie de trust of de fiducie wordt beheerd;
- 2° de personen ten gunste van wie de trust of de fiducie wordt beheerd, ook al worden zij niet nominatief vermeld, noch in de oprichtingsakte van de trust of van de fiducie, noch in enig ander officieel stuk, indien de onderneming, op grond van de beschikbare informatie over de betrokken trust of de betrokken fiducie of op grond van andere relevante omstandigheden, redenen heeft om te vermoeden dat de in abstracto benoeming van de rechthebbenden meer bepaald tot doel heeft hun identiteit te verhullen;
- 3° de personen, met uitzondering van de in artikel 14 bedoelde trustee en van de in het 1° en 2° van dit lid bedoelde economisch rechthebbenden, die, zonder bevoegd te zijn om de trust of de fiducie te vertegenwoordigen in zijn of haar relaties met de onderneming, de macht hebben om een aanzienlijke invloed uit te oefenen op het beheer van de trust.

De onderneming neemt alle redelijke maatregelen om de lijst van de in het eerste lid bedoelde economisch rechthebbenden te toetsen aan de oprichtingsakte van de trust of de fiducie of aan enig ander document dat daartoe als bewijs kan dienen.

De onderneming neemt alle redelijke maatregelen om de lijst van de in het eerste lid, 2° bedoelde economisch rechthebbenden vast te stellen aan de hand van alle beschikbare informatie waaraan redelijkerwijs geloof mag worden gehecht.”

Artikel 19 van het reglement :

“Indien de cliënt een feitelijke vereniging of enige andere juridische structuur zonder rechtspersoonlijkheid is, dient onder “economisch rechthebbenden” de personen te worden verstaan die de macht hebben om een aanzienlijke invloed uit te oefenen op haar beheer, met uitzondering van de personen die bevoegd zijn om de vereniging te vertegenwoordigen bij de onderneming.”

5.2.1. Bij de vennootschappen en de trusts onderscheiden de artikelen 16 en 18 van het reglement twee categorieën van economisch rechthebbenden :

- de aandeelhouders, de vennoten of de begunstigden in wiens voordeel de vennootschap of de trust wordt beheerd ;

- de personen die een mandaat waarnemen in de organen van de vennootschap of die de macht bezitten om een aanzienlijke invloed uit te oefenen op het beheer van de trust.

Een voorbeeld bij de trust van personen die als economisch rechthebbenden worden aangemerkt op grond van de macht die zij bezitten om een aanzienlijke invloed uit te oefenen op het beheer, zijn de "charities commissioners" van de "charitable trusts" die bevoegd zijn om de trustee te benoemen, te herroepen of te vervangen, hem rekening en verantwoording te vragen en onderzoek te verrichten naar zijn beheer van de trust.

In de artikelen 17 en 19 van het reglement is gepreciseerd dat er bij de rechtspersonen die geen vennootschap zijn (zoals een vereniging zonder winstoogmerk, een stichting, enz.), evenals bij de feitelijke verenigingen slechts één type economisch rechthebbenden bestaat, namelijk de tweede categorie.

- 5.2.2. Wanneer de cliënt een beursgenoteerde vennootschap is of wanneer een beursgenoteerde vennootschap de vennootschap-client rechtstreeks of onrechtstreeks controleert, moeten, met toepassing van artikel 5, § 1, derde lid van de wet, de aandeelhouders van die genoteerde vennootschap niet worden geïdentificeerd en moet hun identiteit niet worden gecontroleerd.

- 5.2.3. De verplichting om de economisch rechthebbenden te identificeren houdt tevens de plicht in om het nodige te doen om zich ervan te kunnen vergewissen dat de lijst van de economisch rechthebbenden van een cliënt wel degelijk exhaustief is.

In artikel 16, §§ 2 en 3, en artikel 18, tweede lid van het reglement zijn de documenten vermeld waaraan de onderneming de lijst van aandeelhouders, vennoten of begunstigden van de betrokken vennootschap of trust moet toetsen.

Wat de personen betreft die een mandaat waarnemen in de beheer- of bestuursorganen van de rechtspersoon of van de feitelijke vereniging, of de personen die de macht bezitten om een aanzienlijke invloed uit te oefenen op het beheer van de trust, dient te worden vermeld dat de lijst van deze personen moet worden verkregen in het kader van de identificatie van de cliënt zelf (zie artikel 4, § 1, tweede lid van de wet, de artikelen 9 en 10 van het reglement en punt 4.3.4. van deze circulaire).

- 5.2.4. Ook ten aanzien van trusts legt artikel 18 van het reglement een verhoogde waakzaamheid op wanneer de personen in wiens voordeel de trust wordt beheerd, niet identificeerbaar zijn maar *in abstracto* worden vermeld en er grond is om aan te nemen dat deze wijze van vermelding van de begunstigden meer bepaald tot doel heeft hun identiteit te verhullen. In dat geval moet de onderneming de nodige inspanningen leveren om een lijst van deze begunstigden op te stellen aan de hand van alle mogelijke beschikbare informatiebronnen waaraan redelijkerwijs geloof mag worden gehecht. Indien de onderneming hier niet in slaagt, moet hieruit worden afgeleid dat zij niet in staat is haar waakzaamheidsplicht na te leven in haar relatie met de betrokken cliënt of bij de occasionele verrichting die de cliënt wil uitvoeren.

In dat geval moet de onderneming derhalve weigeren om haar medewerking te verlenen aan de geplande verrichting of om de gewenste zakenrelatie aan te gaan of voort te zetten. Daarnaast moet zij tevens nagaan of zij dit moet melden aan de Cel voor Financiële Informatieverwerking.

5.3. **Bijzondere gevallen**

Artikel 20 van het reglement :

"Ingeval van splitsing van rechten houdt de identificatieplicht van de economisch rechthebbenden in dat de blote eigenaars, de eigenaars in het kader van een erfpachtovereenkomst en de opstalgevers in het kader van een opstalovereenkomst geïdentificeerd moeten worden en dat hun identiteit gecontroleerd moet worden conform artikel 5 van de wet."

Artikel 21 van het reglement :

"De identificatie en identiteitscontrole van de begunstigden van levensverzekeringscontracten conform artikel 5 van de wet moet uiterlijk geschieden op het ogenblik dat zij hun recht doen gelden op betaling van de prestatie ingevolge het contract en vooraleer deze vergoeding wordt uitbetaald."

Artikel 22 van het reglement :

“§ 1. Indien de cliënt een persoon is als bedoeld in de artikelen 2bis, 1° of 2°, of 2ter van de wet, heeft de onderneming de mogelijkheid om de cliënten van deze persoon voor wier rekening zij handelt, niet te identificeren, noch hun identiteit te controleren.

§ 2. De ondernemingen die diensten van verrekening en/of vereffening van betalingen of financiële verrichtingen verstrekken, en die passende procedures ten uitvoer leggen waarmee zij kunnen nagaan of de deelnemers ten gunste van wie die diensten worden verstrekt, afdoende mechanismen aanwenden ter voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, hebben de mogelijkheid om, in het kader van die activiteit, de cliënten van de deelnemers ten gunste van wie zij die diensten verstrekken, niet te identificeren, noch hun identiteit te controleren.”

- 5.3.1. In geval van splitsing van rechten wijst artikel 20 van het reglement de personen aan die als economisch rechthebbenden moeten worden beschouwd.
- 5.3.2. Artikel 21 van het reglement bevestigt dat de begunstigen van een levensverzekeringsovereenkomst als economisch rechthebbenden in de zin van artikel 5 van de wet moeten worden beschouwd. Toch bepaalt voornoemd artikel 21, conform de mogelijkheid die in de aanbevelingen van de FAG is opengelaten, dat deze verplichting om hen te identificeren pas nageleefd dient te worden op het ogenblik dat zij hun recht op betaling van de prestatie doen gelden.
- 5.3.3. Cliënten die notaris, deurwaarder of advocaat zijn, zijn zelf verplicht om hun cliënten te identificeren en mee te werken aan de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, met als gevolg dat de in het reglement bedoelde ondernemingen bij deze cliënten worden vrijgesteld van de verplichting om de personen voor wie zij handelen, te identificeren en hun identiteit te controleren.

Deze vrijstelling geldt echter niet wanneer wordt vermoed dat het gaat om het witwassen van geld of om de financiering van terrorisme.

- 5.3.4. Wanneer de onderneming diensten van verrekening en/of vereffening van betalingen of financiële verrichtingen verstrekken aan deelnemers die kredietinstellingen of financiële instellingen zijn als bedoeld in artikel 6 van de wet, heeft de vrijstelling van de verplichting om die deelnemers te identificeren, tot gevolg dat de personen voor wie die deelnemers handelen, wel moeten worden geïdentificeerd.

Rekening houdend met het beperkte risico dat aan die activiteit verbonden is, bepaalt artikel 22, § 2 van het reglement bovendien dat die ondernemingen, in het kader van die activiteit, niet hoeven over te gaan tot de identificatie en de identiteitscontrole van de cliënten van hun deelnemers ten gunste van wie zij die diensten verstrekken en die niet onder de toepassing van artikel 6 van de wet vallen. Als de ondernemingen gebruik maken van die mogelijkheid, impliceert dit dat zij passende procedures ten uitvoer leggen waarmee zij kunnen nagaan of de cliënten voor wiens rekening die diensten zullen worden verstrekt, afdoende mechanismen aanwenden ter voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme.

Die bepaling kan echter niet worden toegepast wanneer wordt vermoed dat het gaat om het witwassen van geld of om de financiering van terrorisme.

6. Tussenkost van derden voor de identificatie van cliënten en economisch rechthebbenden

Hoofdstuk 5 van het reglement onderscheidt drie gevallen waarin er een tussenkost is van een derde :

- het beroep op een agent of een lasthebber ;
- het beroep op een “derde zaakaanbrenger” ;
- het beroep op een aan de wet onderworpen verzekeringsbemiddelaar die het levensverzekeringsbedrijf uitoefent.

6.1. De agent of lasthebber

Artikel 23 van het reglement :

“Een onderneming die voor het aanknopen of onderhouden van zakenrelaties met cliënten of voor het uitvoeren van occasionele verrichtingen voor cliënten, een beroep doet op gevolmachtigde agenten of op lasthebbers, dient deze tussenpersonen schriftelijk de procedure te bezorgen die zij, met inachtneming van de wet en dit reglement, moeten volgen voor de identificatie en identiteitscontrole van de cliënten. Daarnaast dient de onderneming zorg te dragen voor een passend toezicht op de naleving van deze procedures.

Wanneer een onderneming met dergelijke tussenpersonen werkt, blijft haar persoonlijke verantwoordelijkheid voor de naleving van de bepalingen van de wet en dit reglement onverminderd gelden.”

In het eerste geval identificeert de agent of lasthebber de cliënt en controleert hij zijn identiteit in naam en voor rekening van de onderneming. Het is dan ook de taak van de onderneming om schriftelijke procedures op te stellen die de agent of de lasthebber moet volgen en er op passende wijze op toe te zien dat zij worden nageleefd.

6.2. De derde zaakaanbrenger

Artikel 4, § 4 van de wet :

“De ondernemingen en personen bedoeld in artikel 2, met uitzondering van de 17°, 18° en 21°, mogen de waakzaamheidsplicht bedoeld in de §§ 1 en 2 laten uitvoeren door een derde zaakaanbrenger, voor zover deze eveneens een krediet- of financiële instelling is in de zin van artikel 1 van richtlijn 91/308/EEG of een krediet- of financiële instelling uit een land waarvan de wetgeving waakzaamheidsverplichtingen oplegt die evenwaardig zijn met deze bepaald in de artikelen 4 en 5 van deze wet. De lidstaten van de Financiële Actiegroep worden vermoed aan deze vereiste te voldoen. Op advies van de Cel voor Financiële Informatieverwerking kan de Koning dit vermoeden uitbreiden tot andere staten.”

Artikel 24 van het reglement :

“Onder een derde zaakaanbrenger in de zin van artikel 4, § 4, van de wet wordt een in dat artikel bedoelde kredietinstelling of financiële instelling verstaan die handelt zonder een agentuur-, lastgevings- of uitbestedingsovereenkomst met de betrokken onderneming.”

Artikel 25 van het reglement :

“Opdat een derde zaakaanbrenger conform artikel 4, § 4, van de wet en artikel 24 van dit reglement een tussenkomst mag verrichten, dient aan de volgende voorwaarden te zijn voldaan :

- 1° de onderneming moet er zich vooraf van vergewissen dat de derde zaakaanbrenger voldoet aan de voorwaarden van artikel 4, § 4, van de wet, en moet de documenten bewaren waarop zij zich hiervoor heeft gebaseerd;*
- 2° de derde zaakaanbrenger moet er zich vooraf toe verbinden de onderneming onverwijld de identificatiegegevens te bezorgen van de cliënten of de economisch rechthebbenden die hij voornemens is te introduceren, alsook om de onderneming, op haar verzoek, een kopie te bezorgen van de documenten aan de hand waarvan hij hun identiteit heeft gecontroleerd.”*

Artikel 26 van het reglement :

“§ 1. De ondernemingen mogen een derde zaakaanbrenger die voldoet aan de voorwaarden van artikel 25 van dit reglement belasten met het voldoen aan :

- hun verplichting tot identificatie en identiteitscontrole van de geïntroduceerde cliënten alsook hun verplichting tot vereenzelving van het voorwerp en de verwachte aard van de zakenrelatie conform artikel 4, § 1, van de wet;*
- hun verplichting tot identificatie en identiteitscontrole van de economisch rechthebbenden conform artikel 5 van de wet;*
- hun verplichting tot het verzamelen van de overige gegevens als bedoeld in artikel 13;*
- hun verplichting tot het verzamelen van de vereiste gegevens voor het vervullen van hun constante waakzaamheidsplicht als gedefinieerd in artikel 35.*

§ 2. Een derde zaakaanbrenger die in § 1 opgegeven verplichtingen laten volbrengen is evenwel enkel mogelijk mits hij de cliënten persoonlijk face to face heeft geïdentificeerd, en niet wanneer hij deze identificatie op zijn beurt door een derde zaakaanbrenger heeft laten verrichten of wanneer hij de cliënt op afstand heeft geïdentificeerd.

§ 3. Indien een onderneming een zakenrelatie aanknoopt of een occasionele verrichting uitvoert met een cliënt die via de tussenkomst van een derde zaakaanbrenger werd geïdentificeerd, vraagt zij deze derde zaakaanbrenger haar de in artikel 25, 2°, bedoelde gegevens en, in voorkomend geval, documenten te

bezorgen en controleert zij of goed gevolg wordt gegeven aan dit verzoek om informatie.”

Artikel 27 van het reglement :

“Wanneer een derde zaakaanbrenger een kredietinstelling of een financiële instelling naar buitenlands recht is, wordt de onderneming geacht aan haar verplichtingen met betrekking tot de identificatie en identiteitscontrole van de geïntroduceerde cliënten te hebben voldaan, zodra de derde zaakaanbrenger die identificatie en identiteitscontrole heeft uitgevoerd conform de voor hem geldende wetgeving. De documenten aan de hand waarvan de derde zaakaanbrenger de identiteitscontrole van zijn eigen cliënten op rechtsgeldige wijze verricht conform de voor hem geldende wetgeving, worden inzonderheid beschouwd als bewijsstukken in de zin van artikel 4, § 1, van de wet.”

Artikel 28 van het reglement :

“Het feit dat een beroep wordt gedaan op een derde zaakaanbrenger, doet geen afbreuk aan de verantwoordelijkheid van de onderneming om zich ervan te vergewissen dat de derde zaakaanbrenger de identificatie en identiteitscontrole van de geïntroduceerde cliënt of economisch rechthebbende volledig en correct heeft uitgevoerd, conform de voor hem geldende wetgeving, en om, zo nodig, een aanvullende of zelfs volledig nieuwe identificatie en identiteitscontrole te verrichten. In dat geval verricht de onderneming de aanvullende of de volledig nieuwe identificatie en identiteitscontrole conform de bepalingen van de wet en dit reglement.”

Het beroep op een derde zaakaanbrenger is in die zin verschillend van het beroep op een agent of een lasthebber dat een derde zaakaanbrenger, die een kredietinstelling of een financiële instelling is, zelf onderworpen is aan identieke of gelijkwaardige verplichtingen op het vlak van identificatie, en dat de derde zaakaanbrenger voor de identificatie en identiteitscontrole van de cliënt of van de economisch rechthebbenden volgens zijn eigen procedures te werk gaat. Wanneer een cliënt bijvoorbeeld een hypothecaire lening wenst aan te gaan bij een kredietinstelling waarvoor een levensverzekeringsovereenkomst moet worden afgesloten en als waarborg moet worden verstrekt, kan de verzekeringsonderneming, om te voldoen aan haar plicht om de cliënt te identificeren, gebruik maken van de identificatie die de kredietinstelling voor haar eigen behoeften heeft verricht. In dat geval fungeert de kredietinstelling als “derde zaakaanbrenger” voor de verzekeringsonderneming.

In een dergelijke hypothese beschouwt artikel 27 van het reglement de regels inzake identificatie en identiteitscontrole die worden opgelegd door de voor de derde zaakaanbrenger geldende wetgeving, dan ook logischerwijs als gelijkwaardig aan de desbetreffende Belgische regels. Voornoemd artikel 27 beschouwt de bewijsstukken aan de hand waarvan de derde zaakaanbrenger de identiteitscontrole van zijn eigen cliënten verricht controleert conform de voor hem geldende wetgeving, dan ook inzonderheid als bewijsstukken in de zin van artikel 4, § 1 van de wet.

De omstandigheden waarin een beroep kan worden gedaan op een derde zaakaanbrenger alsook de draagwijdte van zijn tussenkomst zijn bepaald in de artikelen 25 en 26 van het reglement. Op te merken valt dat een onderneming niet enkel een beroep mag doen op een derde zaakaanbrenger om haar verplichtingen na te komen inzake identificatie en identiteitscontrole van de aangebrachte cliënten en hun economisch rechthebbenden, maar eveneens om de overige gegevens in te zamelen als bedoeld in artikel 12 van het reglement en om de identificatiegegevens van haar cliënten te actualiseren conform artikel 35 van het reglement.

Teneinde evenwel de betrouwbaarheid te waarborgen van de identificatiegegevens die een onderneming verzamelt via een derde zaakaanbrenger, mag zij volgens artikel 26, § 2 van het reglement enkel een beroep op hem doen indien hij de cliënt persoonlijk *face to face* heeft geïdentificeerd. Het achtereenvolgens gebruik maken van identificaties die door opeenvolgende derde zaakaanbrengers zijn verricht, of van cliëntenidentificaties die op afstand zijn verricht door de derde zaakaanbrenger, zou immers het vertrouwen kunnen aantasten dat de ondernemingen stellen in de ontvangen identificatiegegevens.

Tevens dient te worden onderstreept dat wanneer een derde zaakaanbrenger een cliënt identificeert, hij de identificatiegegevens onverwijld aan de onderneming moet bezorgen. Van de documenten die hij heeft gebruikt om de identiteit van de cliënt te controleren, dient hij de onderneming evenwel slechts een kopie te bezorgen wanneer zij daar om verzoekt. De onderneming dient een dergelijk verzoek te richten aan de derde zaakaanbrenger, hetzij wanneer zij redenen heeft om te twijfelen aan de identiteit van de cliënt, hetzij om een vraag van overheidswege te kunnen beantwoorden. In dat geval moet de derde zaakaanbrenger in staat zijn haar onmiddellijk een kopie te bezorgen van het gevraagde document.

6.3. Bemiddelaars in levensverzekeringen

Artikel 29 van het reglement :

“§ 1. Wanneer een cliënt een levensverzekeringscontract afsluit bij een in artikel 2, 4°, van de wet bedoelde verzekeringsonderneming door bemiddeling van een in artikel 2, 22°, van de wet bedoelde verzekeringsbemiddelaar, kan laatstgenoemde tegelijkertijd voor zijn eigen rekening en voor rekening van de verzekeringsonderneming overgaan tot de identificatie en identiteitscontrole van de cliënt. Dat geldt ook voor de identificatie en identiteitscontrole van de economisch rechthebbende van een levensverzekeringscontract, wanneer die zich tot een in artikel 2, 22°, van de wet bedoelde verzekeringsbemiddelaar richt om de betaling door een in artikel 2, 4°, van de wet bedoelde verzekeringsonderneming te verkrijgen van de prestatie waarvan sprake in een levensverzekeringscontract.

In dergelijke gevallen bezorgt de verzekeringsbemiddelaar de verzekeringsonderneming dadelijk de identificatiegegevens van de cliënt of de economisch rechthebbende, alsook een kopie van de bewijsstukken aan de hand waarvan de identiteit van de cliënt of de economisch rechthebbende werd gecontroleerd.

De tussenkomenst van de verzekeringsbemiddelaar doet geen afbreuk aan de verantwoordelijkheid van de verzekeringsonderneming om te controleren of de verzekeringsbemiddelaar de identificatie en identiteitscontrole van de cliënt of de economisch rechthebbende volledig en correct heeft uitgevoerd, en om, zo nodig, een aanvullende of zelfs volledig nieuwe identificatie en identiteitscontrole van de cliënt of de economisch rechthebbende te verrichten.

§ 2. Wanneer de economisch rechthebbende van een levensverzekeringscontract zich rechtstreeks tot de verzekeringsonderneming richt om de betaling te verkrijgen van de prestatie waarvan sprake in dat levensverzekeringscontract, gaat de verzekeringsonderneming zelf over tot de identificatie en identiteitscontrole van de economisch rechthebbende.”

Artikel 29 van het reglement bepaalt dat de levensverzekeringsondernemingen de cliëntenidentificatie mogen overlaten aan de verzekeringsbemiddelaars voor wie, krachtens artikel 2, 22° van de wet, identieke verplichtingen gelden inzake identificatie en medewerking aan de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, en legt terzake concrete regels vast.

In verband met de identificatie van de begunstigde van een levensverzekeringscontract valt op te merken dat de verzekeringsbemiddelaar die bij de afsluiting van het contract heeft bemiddeld, vrijgesteld is van de verplichte identificatie en identiteitscontrole wanneer de begunstigde zich rechtstreeks tot de verzekeringsonderneming richt om de betaling te verkrijgen van de in het contract vermelde prestatie. Omgekeerd is de verzekeringsonderneming niet verplicht om de verzekeringsbemiddelaar de identificatiegegevens van de begunstigde of een kopie van het bewijsstuk aan de hand waarvan de identiteit van de begunstigde werd gecontroleerd, te bezorgen.

Gelet op hun respectieve en aanvullende rollen, beveelt de Commissie de levensverzekeringsondernemingen en de bemiddelaars in levensverzekeringen aan om, onverminderd hun respectieve verantwoordelijkheden in het licht van de wet, over te gaan tot de onderlinge verdeling van zowel de taken in verband met de identificatie van de cliënten en de economisch rechthebbenden als de taak met betrekking tot de opsporing van de atypische verrichtingen als bedoeld in artikel 36 van het reglement, die wordt toegelicht in punt 9.2.2. van deze circulaire.

6.4. Verantwoordelijkheid in verband met de identificatie

Er moet worden onderstreept dat, in de drie bedoelde gevallen waarin een beroep wordt gedaan op een derde in het kader van de cliëntenidentificatie, dat feit geen afbreuk doet aan de eigen verantwoordelijkheid van de onderneming om de bij wet en bij reglement vastgelegde verplichtingen na te leven.

7. Cliënt-acceptatiebeleid

7.1. Beginselen

Artikel 30, eerste lid van het reglement :

“De onderneming dient een aan haar activiteiten aangepast cliënt-acceptatiebeleid uit te stippelen en ten uitvoer te leggen, dat haar in staat stelt haar volledige medewerking te verlenen aan de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme door op passende wijze kennis te nemen van en een onderzoek in te stellen naar de kenmerken van nieuwe cliënten die een beroep op haar doen, en/of de diensten of verrichtingen waarvoor die cliënten een beroep op haar doen, inzonderheid ten aanzien van het risico om betrokken te raken bij het witwassen van geld of de financiering van terrorisme.”

- 7.1.1. Los van de naleving van de wettelijke verplichtingen met betrekking tot de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, blijkt die voorkoming ook van kapitaal belang ten aanzien van de vereisten inzake een gezond en voorzichtig beheer van het reputatierisico. Vanuit dat oogpunt kan de louter formele naleving van onder meer de verplichtingen om de cliënten en de economisch rechthebbenden te identificeren, en om de in de artikelen 12 tot 14 van de wet bedoelde verrichtingen of feiten ter kennis te brengen van de CFI, ontoereikend lijken. De reputatie van een onderneming zou immers ernstig kunnen worden geschaad als zou blijken dat zij een zakenrelatie heeft aangeknoopt met of belangrijke verrichtingen heeft uitgevoerd voor een cliënt die schuldig is bevonden aan het witwassen van geld of de financiering van terrorisme, en zij als gevolg daarvan niet effectief haar volledige medewerking heeft verleend aan de toepassing van de wet en, meer algemeen, aan de effectieve voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme.

In dat verband wordt erop gewezen dat artikel 13 van de wet expliciet bepaalt dat verdachte verrichtingen, bij wijze van uitzondering op het algemene beginsel dat ze ter kennis worden gebracht van de CFI vóór ze worden uitgevoerd, ook ter kennis mogen worden gebracht van de CFI nadat ze zijn uitgevoerd, vooral wanneer het uitstel van de verrichting *“van aard zou kunnen zijn de vervolging van de begunstigden van het vermeende witwassen van geld en de vermeende financiering van terrorisme te beletten”*.

Het is tegen die achtergrond én opdat de ondernemingen in de mate van het mogelijke de meest passende houding zouden aannemen, dat artikel 30, eerste lid van het reglement de ondernemingen vraagt om, in aanvulling op de identificatieregels en de waakzaamheidsplicht ten aanzien van verrichtingen en zakenrelaties, een passend cliënt-acceptatiebeleid uit te stippelen en toe te passen. Dat beleid moet hen in staat stellen effectief hun volledige medewerking te verlenen aan de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme door op passende wijze kennis te nemen van en een onderzoek in te stellen naar de kenmerken van nieuwe cliënten die een beroep op hen doen, en/of van de diensten of verrichtingen waarvoor die cliënten een beroep op hen doen, inzonderheid gelet op het risico om betrokken te raken bij het witwassen van geld of de financiering van terrorisme.

- 7.1.2. Het cliënt-acceptatiebeleid moet elke onderneming ook in staat stellen na te gaan of zij al haar verplichtingen met betrekking tot het financieel embargo naleeft, conform de koninklijke en ministeriële besluiten die zijn genomen met toepassing van de besluitwet van 6 oktober 1944 ter inrichting van de controle op alle mogelijke overdrachten van goederen en waarden tussen België en het buitenland¹⁵, de wet van 11 mei 1995 inzake de tenuitvoerlegging van de besluiten van de Veiligheidsraad van de Organisatie van de Verenigde Naties¹⁶ of de wet van 13 mei 2003 inzake de tenuitvoerlegging van de beperkende maatregelen die genomen worden door de Raad van de Europese Unie ten aanzien van Staten, sommige personen en entiteiten¹⁷. Dit veronderstelt vooral dat de

¹⁵ B.S., 7 oktober 1944; gewijzigd bij de wet van 28 februari 2002 ter regeling van het opstellen van de betalingsbalans en van de externe vermogenspositie van België en houdende wijziging van de besluitwet van 6 oktober 1944 betreffende de wisselcontrole en van verschillende wettelijke bepalingen, B.S., 3 mei 2002, 2de editie, p. 18700.

¹⁶ B.S., 29 juli 1995, p. 20444.

¹⁷ B.S., 13 juni 2003, p. 31923 + errata B.S., 20 juni 2003, p. 33191.

onderneming controleert of de cliënt, zijn eventuele lasthebbers en zijn economisch rechthebbenden geen personen zijn die voorkomen op de geldende embargolijsten.

- 7.1.3. Het cliënt-acceptatiebeleid vormt een onderdeel van het "integriteitsbeleid" dat het orgaan belast met de effectieve leiding moet uitwerken en geregeld moet actualiseren, onder toezicht van de raad van bestuur, conform de principes nr. 1 en 2 die worden geponeerd in de bijlage bij circulaire D1 2001/13 van 18 december 2001 aan de kredietinstellingen en in bijlage nr. 2 bij circulaire D1/EB/2002/6 van 14 november 2002 aan de beleggingsondernemingen.

7.2. **Risicocriteria**

Artikel 30, tweede lid van het reglement :

"In het kader van het cliënt-acceptatiebeleid dient de onderneming objectieve criteria vast te leggen op basis waarvan de cliënten worden onderverdeeld in categorieën waaraan vereisten van verschillende niveaus worden gekoppeld, rekening houdend met de kenmerken van de diensten en de producten die zij aanbiedt, en van de cliënten tot wie zij zich richt, om zo een passende risicoschaal te kunnen definiëren."

Artikel 32 van het reglement :

"Het cliënt-acceptatiebeleid van de ondernemingen dient zo te worden opgevat dat ook andere personen die mogelijk een specifiek risico vormen, pas als cliënt worden aanvaard na een grondig onderzoek en nadat terzake op een passend hiërarchisch niveau een beslissing is genomen, inzonderheid personen :

- die vragen om de opening van genummerde rekeningen als bedoeld in artikel 5, tweede lid;
- die vragen om de verstrekking van vermogensbeheerdiensten;
- die gevestigd zijn of hun woonplaats hebben in een land of een gebied dat door de Financiële Actiegroep tegen het witwassen van geld wordt gekwalificeerd als een land of een gebied dat niet meewerkt aan de witwasbestrijding;
- die natuurlijke personen zijn die op afstand zijn geïdentificeerd aan de hand van een kopie van een bewijsstuk;
- of die, met toepassing van de in artikel 30, tweede lid bedoelde criteria, mogelijk een specifiek risico vormen."

Het cliënt-acceptatiebeleid moet gebaseerd zijn op risicocriteria die eigen zijn aan elke onderneming, én op verplichte criteria.

7.2.1. Risicocriteria die door elke onderneming worden gedefinieerd

Elke onderneming moet, in functie van de kenmerken van de producten en de diensten die zij aanbiedt en van de cliënten tot wie zij zich richt, criteria definiëren die moeten leiden tot de toepassing van gedifferentieerde acceptatieprocedures die rekening houden met het risiconiveau.

Volgende criteria kunnen bijvoorbeeld relevant zijn voor de definitie van specifieke risiconiveaus :

- de geografische afstand tussen de verblijfplaats van de cliënt en het door hem gekozen contactpunt van de onderneming,
- het feit dat de cliënt een niet-ingezetene is,
- het feit dat de cliënt actief is in een economische sector die vatbaar is voor het witwassen van geld of de financiering van terrorisme,
- het feit dat de cliënt een vennootschap is waarvan een belangrijk deel van het kapitaal vertegenwoordigd wordt door aandelen aan toonder die gemakkelijk van eigenaar kunnen veranderen zonder dat de onderneming daarvan op de hoogte is,
- het feit dat de cliënt een trust, een feitelijke vereniging of een andere juridische structuur is waarvan een goede kennis een meer diepgaande analyse vereist,
- het feit dat de cliënt ongebruikelijke kenmerken vertoont voor de betrokken onderneming,
- het feit dat de cliënt een beroep doet op de onderneming voor producten of diensten die als vatbaar worden beschouwd voor pogingen om geld wit te wassen of terrorisme te financieren,
- de omvang van de overhandigde vermogenswaarden,
- enz.

De Commissie beveelt bovendien aan dat het cliënt-acceptatiebeleid van de ondernemingen, via passende risicocriteria, rekening houdt met het feit dat instellingen zonder winstoogmerk

bijzonder vatbaar zijn om te worden misbruikt voor doeleinden die verband houden met de financiering van terrorisme.

7.2.2. Verplichte risicocriteria

De artikelen 31 en 32 van het reglement definiëren de verplichte criteria op basis waarvan moet worden beoordeeld of een cliënt een specifiek risico vormt :

- het feit dat de cliënt een "politiek prominent persoon" is (zie hierna);
- het feit dat de cliënt vraagt een genummerde rekening te openen;
- het feit dat de cliënt vraagt vermogensbeheerdiensten te verstrekken;
- het feit dat de cliënt gevestigd is in een land of een gebied dat door de FAG wordt gekwalificeerd als een land of een gebied dat niet meewerkt aan de witwasbestrijding¹⁸;
- het feit dat de cliënt op afstand werd geïdentificeerd aan de hand van een kopie van een bewijsstuk.

7.2.3. Als er effectief risicocriteria zijn in de zin van de voornoemde punten 7.2.1 en 7.2.2., moet de acceptatie van de cliënt of de verrichting aan een specifiek onderzoek worden onderworpen en moet een beslissing terzake worden genomen op een passend hiërarchisch niveau, zoals nader omschreven in het cliënt-acceptatiebeleid. In het cliënt-acceptatiebeleid kunnen verschillende niveaus worden vastgelegd overeenkomstig het risico, en dit zowel wat het vereiste onderzoek, als wat het hiërarchisch niveau betreft dat bevoegd is om over de acceptatie van de cliënt te beslissen.

7.2.4. De gegevens die moeten worden verzameld krachtens artikel 13 van het reglement, moeten het niet alleen mogelijk maken de cliënten te onderscheiden die een specifiek risico kunnen vormen, maar ook passende documentatie opleveren voor het onderzoek naar en de beslissing over hun acceptatie als cliënt.

7.3. Politieke prominenten

Artikel 31 van het reglement :

"Het cliënt-acceptatiebeleid van de ondernemingen wordt zo opgevat dat politiek prominente personen die met hen een zakenrelatie willen aanknopen of op hen een beroep willen doen om occasionele verrichtingen uit te voeren, pas als cliënt worden aanvaard na een grondig onderzoek en nadat terzake op een passend hiërarchisch niveau een beslissing is genomen.

Vóór een politiek prominent persoon als cliënt kan worden aanvaard, dienen redelijke maatregelen te worden genomen om de herkomst van de fondsen te achterhalen die in het kader van de zakenrelatie of bij de uitvoering van de geplande occasionele verrichting worden of zullen worden gebruikt.

Personen die, zowel in België als in het buitenland, belangrijke openbare ambten uitoefenen of hebben uitgeoefend, moeten als politiek prominente personen worden beschouwd, inzonderheid :

- *de staatshoofden,*
- *de regeringsleden,*
- *de parlementsleden,*
- *de voorzitters van de politieke partijen die vertegenwoordigd zijn in een regering,*
- *de hoge ambtenaren van de uitvoerende macht, inclusief de krijgsmacht, en van de rechterlijke macht,*
- *de leiders van overheidsbedrijven van nationaal belang,*
- *de hoge politieke gezagsdragers en de hoge ambtenaren van internationale of supranationale organisaties, zoals de Europese Unie, de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie of de Organisatie van de Verenigde Naties.*

De echtgeno(o)t(e) en de rechtstreekse ascendenten of descendenten van politiek prominente personen, en de vennootschappen of ondernemingen die nauw verbonden zijn met politiek prominente personen, moeten worden behandeld alsof zij zelf politiek prominente personen zijn.

Het cliënt-acceptatiebeleid verduidelijkt de criteria en de methodes op basis waarvan kan worden bepaald of een cliënt een politiek prominent persoon is."

In het derde lid van artikel 31 van het reglement worden de basiscriteria opgesomd aan de hand waarvan kan worden bepaald of een persoon als "politiek prominent" moet worden beschouwd,

¹⁸ Voor de lijst van landen en gebieden die worden gekwalificeerd als landen en gebieden die niet meewerken aan de witwasbestrijding, wordt verwezen naar de website van de FAG : www.fatf-gafi.org.

wat tot gevolg heeft dat de strengere acceptatieregels moeten worden toegepast die worden gedefinieerd in het eerste lid van datzelfde artikel 31. Er moet worden opgemerkt dat dit een niet-limitatieve opsomming is waarmee een verhoogde waakzaamheid wordt nagestreefd ten aanzien van zakenrelaties die worden aangeknoopt met, en verrichtingen die worden uitgevoerd voor personen die, omwille van de belangrijke politieke functie die zij uitoefenen of hebben uitgeoefend, worden geacht een verhoogd risico te vormen. Het is dan ook de taak van elke onderneming om de lijst op te maken van de criteria die zij terzake hanteert. Om alle risico's correct te kunnen incalculeren, kan het aangewezen zijn de in het reglement vermelde lijst uit te breiden ; die lijst mag echter onder geen beding worden beperkt.

De Commissie raadt in dat verband aan om niet alleen rekening te houden met de op nationaal of op federaal niveau uitgeoefende functies, maar ook met de op regionaal niveau uitgeoefende functies, wanneer de op dat niveau toegekende politieke bevoegdheden dusdanig zijn dat de uitoefening van de betrokken functies mogelijk een specifiek risico inhoudt op het vlak van de voorkoming van het witwassen van geld of de financiering van terrorisme. Volgens de Commissie is dit vooral het geval voor de Belgische gefederaliseerde entiteiten, en dit omwille van de omvang van de hen toegekende bevoegdheden.

Het vierde lid van artikel 31 bepaalt dat "vennootschappen of ondernemingen die nauw verbonden zijn met politiek prominente personen" zelf ook als politiek prominente personen moeten worden beschouwd. Dit begrip verwijst naar de vennootschappen of rechtspersonen die, omwille van hun kenmerken of omwille van de bevoegdheid die een politiek prominent persoon op persoonlijke titel bij hen uitoefent als aandeelhouder, als vennoot en, in voorkomend geval, als leider, door die persoon voor persoonlijke doeleinden kunnen worden gebruikt. Bedoeld worden hier de patrimoniumvennootschappen, de managementvennootschappen of de familiale vennootschappen die eigendom zijn van een politiek prominent persoon. Centrale banken en andere nationale overheidsbedrijven vallen echter niet onder dat begrip. De voor politiek prominente personen geldende regeling moet niet op hen worden toegepast, omdat hun leiders, met toepassing van artikel 31, derde lid, zesde streepje van het reglement, zelf politiek prominente personen zijn gelet op de leidinggevende functies die zij binnen die instellingen uitoefenen.

Bovendien moet elke onderneming de methodologie bepalen aan de hand waarvan kan worden bepaald of een persoon aan die criteria beantwoordt.

In dat verband kan het cliënt-acceptatiebeleid bijvoorbeeld voorschrijven dat bepaalde interne of externe gegevensbanken moeten worden geraadpleegd waarin een lijst van de betrokken personen is opgenomen, of dat rekening moet worden gehouden met door de cliënt zelf verstrekte informatie, bijvoorbeeld in antwoord op vragen die specifiek daartoe zijn opgenomen in de documenten waarmee het aanknopen van een zakenrelatie wordt aangevraagd of, wat de levensverzekeringen betreft, in de documenten in de precontractuele fase.

Wat de "politieke prominenten" betreft, wordt de aandacht gevestigd op het feit dat de gegevens die krachtens artikel 13 van het reglement moeten worden verzameld, ook betrekking hebben op de herkomst van de fondsen die in het kader van de zakenrelatie of bij de uitvoering van de geplande occasionele verrichting worden of zullen worden gebruikt.

7.4. Financiële instellingen

Artikel 33, § 1 van het reglement :

"§ 1. Wanneer de cliënt een andere kredietinstelling of financiële instelling naar buitenlands recht is dan de in artikel 6 van de wet bedoelde instellingen, moet het cliënt-acceptatiebeleid :

- 1° verbieden dat een zakenrelatie wordt aangeknoopt met of een occasionele verrichting wordt uitgevoerd voor een dergelijke instelling :*
- a. als zij geen enkele effectieve vestiging heeft in de Staat waar haar statutaire zetel is gevestigd, en niet geaffilieerd is met een financiële groep die onderworpen is aan een reglementering die voldoet aan de voorwaarden van de Financiële Actiegroep tegen het witwassen van geld, en waarop een effectief geconsolideerd toezicht wordt uitgeoefend;*
  - b. of als zij de mogelijkheid niet uitsluit om een zakenrelatie aan te knopen met of verrichtingen uit te voeren voor de in voornoemd punt a. bedoelde instellingen;*

- 2° *bepalen dat de beslissing om een zakenrelatie aan te knopen of een geplande occasionele verrichting uit te voeren, moet worden genomen op basis van een dossier met daarin :*
- a. *de volledige identificatie van de kredietinstelling of de financiële instelling naar buitenlands recht, inclusief een beschrijving van de aard van haar activiteiten;*
  - b. *de elementen op basis waarvan de onderneming heeft gecontroleerd of het 1° van deze paragraaf al dan niet van toepassing is op de kredietinstelling of de financiële instelling naar buitenlands recht;*
  - c. *alle nuttige, openbaar beschikbare informatie waarop de onderneming zich heeft gebaseerd om de reputatie van de kredietinstelling of de financiële instelling naar buitenlands recht te beoordelen, inclusief de informatie over eventuele onderzoeken of maatregelen van de bevoegde lokale autoriteiten in verband met tekortkomingen van de kredietinstelling of de financiële instelling naar buitenlands recht op het vlak van de bestrijding van het witwassen van geld of de financiering van terrorisme;*
  - d. *alle nuttige, openbaar beschikbare informatie over de conformiteit met de 40 aanbevelingen van de Financiële Actiegroep tegen het witwassen van geld, van de wettelijke en reglementaire voorschriften en de mechanismen in verband met de bestrijding van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, van de staat waar de kredietinstelling of de financiële instelling naar buitenlands recht gevestigd is;*
- 3° *enkel toestaan dat een relatie als correspondentbank wordt aangeknoopt als :*
- a. *de doelstelling en de aard van de geplande relatie en de respectieve verantwoordelijkheden van de onderneming en de kredietinstelling of de financiële instelling naar buitenlands recht in het kader van die relatie op voorhand schriftelijk worden vastgelegd;*
  - b. *de beslissing om een zakenrelatie aan te knopen die er, omwille van haar doelstelling of haar aard, kan voor zorgen dat de onderneming specifieke risico's loopt in verband met het witwassen van geld of de financiering van terrorisme, gebaseerd is op een bevredigende evaluatie van de door de kredietinstelling of de financiële instelling naar buitenlands recht ingevoerde controles inzake de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme;*
  - c. *indien voor de kredietinstelling of de financiële instelling naar buitenlands recht transitrekeningen ("payable-through accounts") moeten worden geopend, die instelling vooraf schriftelijk heeft gewaarborgd dat zij de identiteit heeft gecontroleerd van en de vereiste waakzaamheidsmaatregelen heeft genomen ten aanzien van de cliënten die rechtstreeks toegang hebben tot die rekeningen, enerzijds, en dat zij in staat is om, wanneer daarom wordt verzocht, onmiddellijk de pertinente identificatiegegevens van die cliënten mee te delen, waartoe zij zich trouwens verbindt, anderzijds;*
- 4° *bepalen dat de beslissing om een zakenrelatie aan te knopen met of de geplande occasionele verrichting uit te voeren voor de kredietinstelling of de financiële instelling naar buitenlands recht, op een passend hiërarchisch niveau moet worden genomen."*

7.4.1. Artikel 6, eerste lid van de wet voorziet in een vrijstelling van de verplichte identificatie van een cliënt en zijn economisch rechthebbenden, als die cliënt:

- een onderneming is als bedoeld in artikel 2 van de wet, met uitsluiting echter van de vastgoedmakelaars, de bewakingsondernemingen of de handelaren in diamant voor wie geen afwijking van de identificatieplicht wordt verleend, of
- een Europese kredietinstelling of een Europese financiële instelling¹⁹ als bedoeld in artikel 1 van Richtlijn 91/308/EEG van 10 juni 1991, of
- een kredietinstelling of een financiële instelling in de zin van Richtlijn 91/308/EEG die gevestigd is in een Staat die geen lid is van de Europese Economische Ruimte, maar wel lid is van de FAG²⁰, of

¹⁹ Onder "kredietinstelling" moet, in de zin van de Richtlijn, een kredietinstelling worden verstaan in de zin van Richtlijn 2000/12/EG of een in de Europese Economische Ruimte gevestigd bijkantoor, in de zin van dezelfde Richtlijn, van een kredietinstelling met zetel in de Europese Economische Ruimte of daarbuiten.

Onder "financiële instelling" moet worden verstaan :

- een onderneming die geen kredietinstelling is en die de werkzaamheden uitoefent als vermeld in de punten 2 tot 12 en 14 van de lijst als bijlage bij Richtlijn 2000/12/EG, waaronder de wisselkantoren en de ondernemingen die geldoverdrachten uitvoeren,
- een verzekeringsonderneming waaraan een vergunning is verleend conform Richtlijn 79/267/EEG en die de in die Richtlijn bedoelde activiteiten uitoefent,
- een beleggingsonderneming in de zin van Richtlijn 93/22/EEG, of
- een instelling voor collectieve belegging die haar rechten van deelneming of aandelen verhandelt.

²⁰ De Koning kan deze regeling uitbreiden tot andere Staten die geen lid zijn van de FAG. Op dit moment is er evenwel geen dergelijke uitbreiding.

- een dergelijke kredietinstelling of financiële instelling die gevestigd is in een andere dan de voornoemde Staten, maar waarvan de onderneming, op grond van een gedocumenteerde analyse, oordeelt dat de wetgeving de kredietinstellingen of financiële instellingen gelijkwaardige verplichtingen oplegt als voorgeschreven bij Richtlijn 91/308/EEG.

(zie ook voornoemd punt 4.2.7.).

De ondernemingen worden bijgevolg ook vrijgesteld van de verplichting om specifieke acceptatieregels toe te passen op die cliënten alvorens verrichtingen voor hen uit te voeren of een zakenrelatie met hen aan te knopen.

- 7.4.2. Wanneer de kredietinstelling-cliënt of de financiële instelling-cliënt echter gevestigd is in een ander land dan de in artikel 6, eerste lid van de wet bedoelde landen, bepaalt artikel 33 van het reglement onder welke voorwaarden met haar een zakenrelatie mag worden aangeknoopt of voor haar verrichtingen mogen worden uitgevoerd.

Die regels omvatten vooral de verplichting om na te gaan of die instelling al dan niet een fictieve instelling is, dan wel een instelling die aanvaardt een zakenrelatie aan te knopen met of verrichtingen uit te voeren voor dergelijke fictieve instellingen²¹. Verder bepalen die regels dat pas mag worden beslist om een zakenrelatie aan te knopen of een occasionele verrichting uit te voeren na een volledige identificatie van de instelling-cliënt en een kritische analyse van, enerzijds, de in haar land van vestiging geldende wettelijke en reglementaire regeling inzake de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, en, anderzijds, haar reputatie.

- 7.4.3. Er moeten strengere maatregelen worden uitgewerkt voor het geval een relatie als correspondentbank wordt overwogen, en zelfs nog strengere voor het geval een transitrekening moet worden geopend voor een instelling naar buitenlands recht, om te voorkomen dat de onderneming door haar cliënten zou worden gebruikt om, via die transitrekening, verrichtingen uit te voeren die verband houden met het witwassen van geld of de financiering van terrorisme.

Artikel 33, § 2 van het reglement :

“§ 2. De ondernemingen die een zakenrelatie hebben aangeknoopt met in § 1 bedoelde kredietinstellingen en financiële instellingen naar buitenlands recht, dienen :

- de informatie op basis waarvan zij hebben beslist om die zakenrelatie aan te knopen, periodiek te onderzoeken in functie van het risico en ze, in voorkomend geval, te actualiseren;
- die zakenrelatie opnieuw te onderzoeken wanneer zij in kennis worden gesteld van informatie die hun vertrouwen kan ondermijnen in de wettelijke en reglementaire voorschriften in verband met de bestrijding van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme van het land van vestiging van de financiële instelling-cliënt, of in de efficiëntie van de door die instelling ingevoerde controles op het vlak van de bestrijding van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme;
- in functie van het risico, periodieke controles en tests uit te voeren om na te gaan of de financiële instelling-cliënt steeds de door haar aangegeven verbintenissen nakomt, inzonderheid wanneer zij om de onmiddellijke mededeling wordt verzocht van de pertinente identificatiegegevens van haar cliënten die rechtstreeks toegang hebben tot de voor haar geopende transitrekeningen.”

²¹ De definitie van “fictieve banken” in artikel 33, § 1, 1°, a) van het reglement is rechtstreeks gebaseerd op de desbetreffende definitie in het glossarium van de 40 FAG-aanbevelingen, en sluit ook aan bij de definitie in het document van het Bazelcomité van januari 2003 getiteld “Shell banks and booking offices” die als volgt luidt : “Shell banks are banks that have no physical presence (i.e. meaningful mind and management) in the country where they are incorporated and licensed, and are not affiliated to any financial services group that is subject to effective consolidated supervision.”

Verder verduidelijkt het Bazelcomité dat « the term “physical presence” is defined as “meaningful mind and management” located within the jurisdiction. The existence simply of a local agent or a low-level staff will not constitute physical presence. Management is used here to include administration, viz. books and records.» en dat “the absence of a physical office to receive customers itself is not inherently bad. For example, there are a number of Internet-only banks that do not have a physical office to receive customers. However, such Internet only banks can be subjected to supervision to the same extent as banks that conduct their business through physical offices, so long as mind and management are located in the jurisdiction in which they are licensed”.

7.4.4. Bovendien bepaalt artikel 33, § 2 van het reglement dat de informatie op basis waarvan is beslist om een zakenrelatie aan te knopen, periodiek moet worden geactualiseerd, en dat, naar aanleiding van die actualisering, ook de beslissing zelf opnieuw moet worden bekeken.

8. Specifieke omkadering van de zakenrelaties en de verrichtingen die worden uitgevoerd voor op afstand geïdentificeerde cliënten

Artikel 6bis van de wet :

« De ondernemingen en personen als bedoeld in de artikelen 2, 2bis en 2ter, nemen specifieke en passende identificatiemaatregelen om tegemoet te komen aan het grotere risico voor witwassen van geld en voor financiering van terrorisme dat ontstaat wanneer zakelijke betrekkingen of verrichtingen worden aangegaan met een cliënt die met het oog op de identificatie niet fysiek aanwezig is. »

Artikel 34 van het reglement :

“Onverminderd de bepalingen van artikel 8, § 2 over de identificatie op afstand van cliënten en de bepalingen van hoofdstuk 8 over de waakzaamheidsplicht ten aanzien van zakenrelaties en occasionele verrichtingen, stellen de ondernemingen die een zakenrelatie aanknopen met of occasionele verrichtingen uitvoeren voor natuurlijke personen-clieñten die zij op afstand hebben geïdentificeerd, procedures vast :

- die verbieden dat een zakenrelatie wordt aangeknoopt met of een occasionele verrichting wordt uitgevoerd voor een op afstand geïdentificeerde cliënt, wanneer er redenen bestaan om aan te nemen dat de cliënt een face to face contact probeert te vermijden om zijn ware identiteit gemakkelijker te kunnen verhullen, of wanneer zij vermoeden dat hij voornemens is verrichtingen uit te voeren die verband houden met het witwassen van geld of de financiering van terrorisme;
- die, in functie van het risico, specifieke aanvullende maatregelen opleggen om de identificatiegegevens verkregen aan de hand van het in artikel 8, § 2 bedoelde bewijsstuk te kunnen staven;
- die, in functie van het risico, de verplichting opleggen om de identiteit van de cliënten die werden geïdentificeerd aan de hand van een bewijsstuk als bedoeld in artikel 8, § 2, 3°, binnen een redelijke termijn te controleren aan de hand van een ander bewijsstuk als bedoeld in artikel 8, § 1, of § 2, 1° of 2°;
- die ertoe strekken de cliënt geleidelijk beter te leren kennen;
- die verrichtingen uitsluiten waarbij met contant geld wordt gewerkt, met uitzondering van de verrichtingen waarbij aan een automaat geld wordt afgehaald van de rekening-courant die is geopend op naam van een cliënt die werd geïdentificeerd aan de hand van een bewijsstuk als bedoeld in artikel 8, § 2, 1° of 2°;
- die verrichtingen uitsluiten waarbij met financiële instrumenten wordt gewerkt die zijn belichaamd in effecten aan toonder.”

8.1. Krachtens artikel 6bis van de wet moeten de ondernemingen de nodige specifieke en passende maatregelen nemen om zich in te dekken tegen het grotere risico dat zij lopen om betrokken te raken bij het witwassen van geld of de financiering van terrorisme, wanneer de cliënt op afstand wordt geïdentificeerd. Artikel 34 van het reglement verduidelijkt de draagwijdte van de maatregelen die in dat verband moeten worden genomen, zonder dat die specifieke omkadering afbreuk doet aan de toepassing van het voornoemde passende cliënt-acceptatiebeleid of aan de naleving van de waakzaamheidsplicht die hierna in hoofdstuk 9 wordt toegelicht.

Met die maatregelen wordt gestreefd naar, enerzijds, een betrouwbaardere identificatie en een betere kennis van de cliënt en, anderzijds, de beperking van het risico dat verrichtingen worden uitgevoerd die verband houden met het witwassen van geld of de financiering van terrorisme.

8.2. Wanneer een cliënt op afstand wordt geïdentificeerd, moeten de ondernemingen alleszins eerst en vooral nagaan of de cliënt die identificatieprocedure niet wil gebruiken om zijn ware identiteit gemakkelijker te kunnen verhullen dan bij een face to face identificatie. Als dat inderdaad zo blijkt te zijn, verbiedt artikel 4, § 3 van de wet de onderneming om met die cliënt een zakenrelatie aan te knopen of voor hem de gewenste verrichting uit te voeren en kan het, in voorkomend geval, nodig zijn een kennisgeving te verrichten aan de CFI.

8.3. Bovendien moeten de door elke onderneming uit te werken maatregelen worden gedefinieerd in functie van het aan de identificatieprocedure verbonden risiconiveau.

Zo kan een identificatie op afstand met het oog op het aanknopen van een zakenrelatie waarbij de onderneming geregeld contact zal onderhouden met de cliënt, bijvoorbeeld als minder risicovol worden beschouwd dan een identificatie op afstand met het oog op het uitvoeren van een occasionele verrichting. Zo ook kan worden gesteld dat een identificatie op afstand met behulp van een elektronische identiteitskaart minder risico's inhoudt dan een identificatie op afstand aan de hand van een identificatiecertificaat en a fortiori een kopie van een bewijsstuk.

Het reglement bepaalt zelf specifieke strengere regels voor cliënten die worden geïdentificeerd aan de hand van een kopie van een bewijsstuk. Enerzijds verbiedt artikel 8, § 3, eerste lid, 3° dat de identiteit van de cliënt op afstand wordt gecontroleerd aan de hand van een kopie van een bewijsstuk wanneer voor die cliënt een occasionele verrichting moet worden uitgevoerd. Anderzijds eist artikel 34, derde streepje dat, in functie van het risico, de identiteit van de cliënt binnen een redelijke termijn wordt gecontroleerd aan de hand van een ander bewijsstuk. Als de aard van het risico dat vereist is, is het dan ook zo dat de acceptatie van een kopie van een bewijsstuk als bedoeld in artikel 8, § 3, eerste lid, 3° van het reglement, slechts een voorlopig karakter heeft.

In dezelfde zin moeten de specifieke regels die de ondernemingen vaststellen met toepassing van artikel 6bis van de wet, ook bepalen dat een speciale waakzaamheid aan de dag moet worden gelegd wanneer zakenrelaties worden aangeknoopt met cliënten die op afstand worden geïdentificeerd aan de hand van dergelijke documenten.

8.4. Om de identificatiegegevens van de cliënt te kunnen staven en de kennis van de cliënt door de onderneming te verbeteren, kunnen de bijkomende specifieke maatregelen inzonderheid inhouden :

- dat wordt geëist dat de cliënt bijkomende documenten overlegt ter staving van zijn identiteit;
- dat de beschikbare informatie wordt getoetst aan de informatie die kan worden ingewonnen via betrouwbare, van de cliënt onafhankelijke bronnen, zoals het Rijksregister voor de Belgische ingezetenen;
- dat een procedure wordt ingevoerd waarbij de cliënt weliswaar in een later stadium, maar toch zo snel mogelijk, *face to face* wordt geïdentificeerd;
- dat wordt geëist dat de cliënt de identificatiegegevens van zijn gebruikelijke financiële instelling opgeeft die is gevestigd in een Lidstaat van de Europese Economische Ruimte, een land uit de FAG-zone of een daarmee gelijkgesteld land, en dat hij toestemming geeft dat rechtstreeks informatie wordt verzameld bij die instelling;
- dat wordt geëist dat de cliënt een eerste storting verricht op de op afstand geopende rekening vanop een rekening die op zijn naam is geopend bij een andere financiële instelling die is gevestigd in een Lidstaat van de Europese Economische Ruimte, een land uit de FAG-zone of een daarmee gelijkgesteld land;
- dat ervoor wordt gezorgd dat geregeld post op naam wordt verstuurd naar het adres van de cliënt en dat wordt gezorgd voor een strikte follow-up van de terugkerende post;
- enz.

8.5. Om het gevaar voor het witwassen van geld of de financiering van terrorisme te beperken, moeten de interne regels trouwens minimaal de verrichtingen uitsluiten waarbij met contant geld of met in effecten aan toonder belichaamde financiële instrumenten wordt gewerkt. Daarop wordt echter een uitzondering gemaakt voor de verrichtingen waarbij de cliënt aan een automaat contant geld afhaalt van een op zijn naam geopende rekening.

Die beperkingen zijn gerechtvaardigd omdat die verrichtingen, zonder een voldoende betrouwbare identificatie van de cliënt, gemakkelijk blijken te kunnen worden gebruikt voor het witwassen van geld of de financiering van terrorisme. Met uitzondering van afhalingen aan een geldautomaat, zijn die verrichtingen bovendien van dien aard dat zij de fysieke aanwezigheid van de cliënt vereisen en dat zij noodzakelijkerwijs ook de gelegenheid bieden om de op afstand uitgevoerde identificatie te bevestigen via een *face to face* identificatie, waarna die beperkingen kunnen worden opgeheven.

9. Waakzaamheidsplicht

Artikel 4, § 2 van de wet :

“De ondernemingen en personen bedoeld in de artikelen 2, 2bis, 1° tot 4°, en 2ter, moeten een constante waakzaamheid aan de dag leggen ten opzichte van de zakenrelatie en een aandachtig onderzoek verzekeren van de uitgevoerde verrichtingen om zich ervan te vergewissen dat deze stroken met de kennis die ze hebben van hun cliënt, van zijn commerciële activiteiten, van zijn risicoprofiel en, indien nodig, van de herkomst van de fondsen.”

Artikel 8 van de wet :

“De ondernemingen en personen bedoeld in de artikelen 2, 2bis en 2ter onderzoeken met een bijzondere aandacht elke verrichting die ze, uit hun aard of door hun ongebruikelijk karakter gelet op de activiteiten van de cliënt, de begeleidende omstandigheden of de hoedanigheid van de betrokken personen, bijzonder vatbaar achten voor het witwassen van geld of voor de financiering van terrorisme.

De in de artikelen 2 en 2bis, 5°, bedoelde ondernemingen en personen stellen een schriftelijk verslag op over dit onderzoek; dit verslag wordt toegestuurd aan de in artikel 10 bedoelde personen voor bewaring gedurende de door artikel 7 voorgeschreven termijn. Na advies van de Commissie voor het Bank- en Financiewezen en de Cel voor Financiële Informatieverwerking, kan de Koning een lijst opstellen van verrichtingen inzake deviezen die specifiek geacht worden verband te houden met het witwassen van geld of de financiering van terrorisme en waarover de in artikel 2 bedoelde ondernemingen en personen een schriftelijk verslag moeten opstellen, dat aan de in artikel 10 bedoelde personen wordt toegestuurd.”

Hoofdstuk 8 van het reglement regelt de manier waarop concreet gestalte moet worden gegeven aan de waakzaamheidsplicht die de ondernemingen moeten naleven krachtens de artikelen 4, § 2, en 8 van de wet. Die waakzaamheidsplicht betreft, enerzijds, de kennis die de onderneming heeft van de cliënt (artikel 35 van het reglement) en, anderzijds, de verrichtingen en de zakenrelaties (artikelen 36 en 37 van het reglement). Die waakzaamheidsplicht geldt ook wanneer moet worden beslist of informatie al dan niet ter kennis moeten worden gebracht van de CFI (artikel 38 van het reglement).

9.1. Actualisering van de identificatiegegevens

Artikel 35 van het reglement :

“De in artikel 4, § 2, van de wet bedoelde constante waakzaamheidsplicht houdt voor de betrokken ondernemingen de verplichting in om, binnen een termijn die wordt bepaald in functie van het risico, over te gaan tot de controle en, in voorkomend geval, de actualisering van de identificatiegegevens en de andere in artikel 13 bedoelde gegevens waarover zij beschikken over de cliënten met wie zij een zakenrelatie hebben aangeknoopt, wanneer zij over aanwijzingen beschikken dat die gegevens niet langer actueel zijn.

Bij de actualisering van de identificatiegegevens als bedoeld in artikel 4, § 1, tweede lid, van de wet moeten de nieuwe gegevens worden gecontroleerd aan de hand van een bewijsstuk in de zin van artikel 4, § 1, van de wet en de bepalingen van dit reglement, waarvan een afschrift wordt genomen op papier of op elektronische drager.”

Artikel 35 van het reglement verplicht de ondernemingen de pertinentie te controleren van de identificatiegegevens die zij bezitten over de cliënten met wie zij een zakenrelatie hebben aangeknoopt, wanneer zij over aanwijzingen beschikken dat die gegevens niet langer actueel zijn. Voorbeelden daarvan zijn een adreswijziging of het overlijden van een cliënt-natuurlijk persoon. Vanuit dit oogpunt dient bijzondere aandacht te worden besteed aan cliënten-rechtspersonen, omdat hun identificatiegegevens potentieel veel vaker veranderen (wijziging van de naam of de maatschappelijke zetel, andere controlerende aandeelhouders of bestuurders, fusie, vereffening, enz.).

De termijn waarbinnen de gegevens moeten worden geactualiseerd, kan worden gedefinieerd in functie van het risico. Elke onderneming moet daartoe passende criteria definiëren, die aansluiten bij de in het kader van het cliënt-acceptatiebeleid gedefinieerde criteria (zie hoofdstuk 7 hierboven). Net zoals bij de initiële identificatie, moeten ook de nieuwe identificatiegegevens aan de hand van een passend bewijsstuk worden gecontroleerd.

De Commissie beveelt de ondernemingen bovendien aan een aan het risico aangepaste waakzaamheid aan de dag te leggen met betrekking tot de geldigheidsduur van de gegevens waarover zij beschikken over de cliënten met wie zij een zakenrelatie hebben aangeknoopt. In dat verband dienen zij vooral de pertinentie te controleren van de gegevens die zij over de cliënten hebben, wanneer dat nodig blijkt in het vooruitzicht van een efficiënte voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme.

9.2. Eerste- en tweedelijns toezicht

De waakzaamheid ten aanzien van de zakenrelaties en de verrichtingen komt, krachtens de artikelen 36 en 37 van het reglement, tot uiting in een toezicht op twee niveaus.

9.2.1. Eerstelijns toezicht

Artikel 36 van het reglement :

“De ondernemingen stellen hun met het eerstelijns toezicht belaste aangestelden schriftelijk in kennis van passende criteria die hen in staat moeten stellen om atypische verrichtingen op te sporen, waaraan zij specifieke aandacht moeten besteden en waarover zij een schriftelijk verslag moeten opstellen als bedoeld in artikel 8, tweede lid, van de wet.

Bij het in artikel 8, eerste lid, van de wet bedoelde onderzoek van de verrichtingen wordt in het bijzonder

aandacht besteed aan de kennelijke economische grondslag en legitimiteit van die verrichtingen.

De ondernemingen stellen hun met het eerstelijnstoezicht belaste aangestelden ook schriftelijk in kennis van de te volgen procedure bij de overlegging van schriftelijke verslagen aan de in artikel 10 van de wet bedoelde verantwoordelijke voor de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, inclusief de termijnen waarbinnen die verslagen moeten worden overgelegd.”

Het “eerstelijnstoezicht” moet worden uitgeoefend door de aangestelden van de onderneming die rechtstreeks in contact staan met de cliënten, met de bedoeling de “atypische verrichtingen” in de zin van artikel 1, 7° van het reglement op te sporen. Met “atypische verrichtingen” worden de verrichtingen bedoeld die bijzonder vatbaar worden geacht voor het witwassen van geld of de financiering van terrorisme, vooral omdat zij niet blijken te stroken met de kennis die de onderneming heeft van haar cliënt, zijn beroepswerkzaamheden, zijn risicoprofiel en, indien nodig, de herkomst van het geld.

Opdat de betrokken aangestelden hun verantwoordelijkheid terzake op passende wijze zouden kunnen opnemen, moeten de nodige inspanningen worden geleverd op het vlak van hun opleiding en sensibilisatie (zie hoofdstuk 10 van het reglement en hoofdstuk 14 van deze circulaire). Verder moeten ook passende schriftelijke procedures worden uitgewerkt, waarin niet alleen een niet-limitatieve lijst van criteria moet worden opgenomen waarmee de aangestelden rekening moeten houden bij de opsporing van atypische verrichtingen, maar waarin ook toelichting moet worden gegeven bij de manier waarop zij de vereiste schriftelijke verslagen moeten opstellen en overleggen aan de verantwoordelijke voor de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme.

Bij de definitie van de voornoemde criteria moet ervoor worden gezorgd dat zij aansluiten bij de criteria die worden gebruikt om te bepalen op welke cliënten specifieke regels moeten worden toegepast in het kader van het cliënt-acceptatiebeleid (zie hoofdstuk 7 hierboven). Het eerstelijnstoezicht moet echter ook gebaseerd zijn op de criteria die gelden voor de verrichtingen zelf. In dat verband moet bijzondere aandacht worden besteed aan de kennelijke economische grondslag en legitimiteit van de verrichtingen. Vanuit dat oogpunt kan het nodig zijn bijzondere aandacht te besteden aan de eventuele storting van grote sommen contanten door “handelaren in goederen van grote waarde” op wie artikel 10ter van de wet van toepassing is, dat verbiedt de verkoopprijs van een goed waarvan de totale waarde 15.000 € of meer bedraagt, in contanten te vereffenen.

Bovendien moeten passende criteria ervoor zorgen dat de aangestelden aandacht hebben voor feiten die aanwijzingen kunnen vormen voor het witwassen van geld of de financiering van terrorisme, en die omstandigheden vormen op grond waarvan een verrichting bijzonder vatbaar kan worden geacht voor het witwassen van geld of voor de financiering van terrorisme in de zin van artikel 8, eerste lid van de wet.

Bij de definitie van die criteria kan het voor de ondernemingen nuttig zijn gebruik te maken van het document getiteld “*Guidance for Financial Institutions in Detecting Terrorist Financing - Directives à l'attention des institutions financières pour la détection des activités de financement du terrorisme*” (*vertaling CFI : “Richtlijnen voor de financiële instellingen met het oog op de opsporing van terroristische financieringsactiviteiten”*) dat de FAG op 24 april 2002 heeft gepubliceerd en dat geraadpleegd kan worden op haar website “www.fatf-gafi.org”.

9.2.2. Tweedelijnstoezicht

Artikel 37 van het reglement :

“De ondernemingen vullen het eerstelijnstoezicht aan met een tweedelijnstoezicht, waarbij gebruik wordt gemaakt van een toezichtssysteem waarmee atypische verrichtingen kunnen worden opgespoord.

Dat toezichtssysteem moet :

- slaan op alle rekeningen en verrichtingen van de cliënten;*
- gebaseerd zijn op nauwkeurige en pertinente criteria, die door elke onderneming worden gedefinieerd op basis van vooral de kenmerken van de diensten en producten die zij aanbiedt, en van de cliënten tot wie zij zich richt, en die voldoende verfijnd zijn om atypische verrichtingen effectief te kunnen opsporen;*
- een snelle opsporing van dergelijke verrichtingen mogelijk maken;*
- schriftelijke verslagen afleveren waarin een beschrijving wordt gegeven van de opgespoorde atypische*

verrichtingen, en wordt aangegeven op grond van welke van de in het tweede streepje van dit lid bedoelde criteria die verrichtingen precies als atypisch worden gekwalificeerd; die verslagen worden overgelegd aan de in artikel 10 van de wet bedoelde verantwoordelijke voor de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme;

- geautomatiseerd zijn, behalve als de onderneming kan aantonen dat de automatisering van het toezichtssysteem niet vereist is gelet op de aard en het volume van de verrichtingen waarop toezicht moet worden gehouden;*
- eerst aan een valideringsprocedure worden onderworpen en daarna geregeld opnieuw op zijn pertinentie worden onderzocht, zodat het, indien nodig, kan worden aangepast aan de evolutie van de activiteiten, de cliënteel of de omgeving.*

De in het tweede streepje van vorig lid bedoelde criteria houden met name rekening met het specifieke risico met betrekking tot het witwassen van geld of de financiering van terrorisme dat verboden is aan verrichtingen die:

- worden uitgevoerd door op afstand geïdentificeerde natuurlijke personen-cliënten;*
- worden uitgevoerd door cliënten van wie de acceptatie aan striktere regels is onderworpen krachtens het in hoofdstuk 6 bedoelde cliënt-acceptatiebeleid;*
- betrekking hebben op bedragen die ongebruikelijk zijn in absolute cijfers of gelet op de gewoonten van de betrokken cliënt binnen zijn relatie met de onderneming.*

Een overschrijving of een geldoverdracht ten gunste van een cliënt waarvoor de in artikel 4, § 5 van de wet bedoelde correcte en dienstige inlichtingen over de opdrachtgever ontbreken, wordt als een atypische verrichting in de zin van dit artikel beschouwd.”

Het eerstelijns-toezicht moet worden aangevuld met een “tweedelijns-toezicht” via een “toezichtssysteem” dat beantwoordt aan de in artikel 37, tweede lid van het reglement gedefinieerde voorwaarden. Het tweedelijns-toezicht is erop gericht systematisch de verrichtingen op te sporen die, hoewel ze atypisch zijn, toch niet als dusdanig konden worden opgespoord in het kader van het eerstelijns-toezicht of die daarbij aan de waakzaamheid zijn ontsnapt.

Elke onderneming moet zelf bepalen hoe haar toezichtssysteem moet functioneren om die doelstelling te kunnen verwezenlijken. Bij de uitwerking van dat systeem moet dan ook rekening worden gehouden met de typische kenmerken van de activiteiten van de onderneming en van haar cliënten, en moeten de verrichtingen worden ingedeeld op basis van de mogelijke risico's die ze inhouden, inzonderheid gelet op de bepalingen van artikel 37, derde en vierde lid van het reglement.

Dit toezichtssysteem moet elke onderneming ook in staat stellen de voor haar geldende verplichtingen met betrekking tot het financieel embargo na te komen die reeds aan bod kwamen in voornoemd punt 7.1.

Zonder afbreuk te doen aan de specifieke aandacht die de met het eerstelijns-toezicht belaste aangestelden moeten besteden aan de zakenrelaties en de verrichtingen waarbij natuurlijke en rechtspersonen betrokken zijn, inclusief de financiële instellingen, die gevestigd zijn in landen en gebieden die door de FAG worden gekwalificeerd als landen en gebieden die niet meewerken aan de witwasbestrijding ^[22], vormt het tweedelijns-toezichtssysteem een passend instrument om ervoor te zorgen dat voor elke verrichting waarbij dergelijke personen betrokken zijn, zoals het hoort, een schriftelijk verslag wordt overgelegd aan de verantwoordelijke voor de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, conform artikel 8 van de wet.

Gelet op hun respectieve en aanvullende rollen, beveelt de Commissie de levensverzekeringsondernemingen en de bemiddelaars in levensverzekeringen, zoals al vermeld in punt 6.3., aan om, onverminderd hun respectieve verantwoordelijkheden in het licht van de wet, over te gaan tot de onderlinge verdeling van zowel de taken in verband met de identificatie van de cliënten en de economisch rechthebbenden als de taak met betrekking tot de opsporing van de atypische verrichtingen.

²² Zie voetnoot nr. 18.

Artikel 14ter van de wet :

“Na advies van de Cel voor Financiële Informatieverwerking, kan de Koning de in de artikelen 12 tot 14bis beoogde plicht tot kennisgeving uitbreiden tot verrichtingen en feiten waarin natuurlijke of rechtspersonen zijn betrokken die gedomicilieerd, geregistreerd of gevestigd zijn in een Staat of een gebied waarvan de wetgeving als ontoereikend wordt erkend door een bevoegde internationale instantie voor het overleg en de coördinatie of waarvan door deze instantie wordt aangenomen dat hun gebruiken een hinderpaal vormen in de strijd tegen het witwassen van geld. De Koning kan het type van de beoogde verrichtingen en feiten, alsook hun minimumbedrag, bepalen.”

Op dezelfde wijze moet het toezichtssysteem de ondernemingen in staat stellen hun verruimde kennisgevingsplicht als bepaald in artikel 14ter van de wet na te komen. Volgens die wetsbepaling moeten de ondernemingen, krachtens de artikelen 12 tot 14 van de wet, een kennisgeving verrichten aan de CFI voor alle door hen vastgestelde verrichtingen of feiten waarbij natuurlijke of rechtspersonen betrokken zijn die gedomicilieerd, geregistreerd of gevestigd zijn in een land of een gebied waarvan de wetgeving als ontoereikend wordt erkend of waarvan de gebruiken, volgens de FAG, een hinderpaal vormen in de strijd tegen het witwassen van geld en de financiering van terrorisme. In voorkomend geval wordt de lijst van die landen vastgesteld bij koninklijk besluit. Momenteel wordt geen enkel land of gebied door de Koning aangewezen met toepassing van artikel 14ter van de wet.

In de regel zijn de vereisten inzake efficiëntie en reactiesnelheid van het toezichtssysteem dusdanig dat het systeem geautomatiseerd moet zijn. Toch kan ook met een niet-geautomatiseerd systeem worden ingestemd als de onderneming kan aantonen dat de aard en het volume van de verrichtingen van dien aard zijn dat dit toezicht zonder automatisering kan worden uitgeoefend.

Dit laatste veronderstelt niettemin dat ook de nodige menselijke middelen worden ingezet om de efficiëntie en de reactiesnelheid van het niet-geautomatiseerde toezichtssysteem te garanderen.

De Commissie beveelt de ondernemingen die nog niet beschikken over een toezichtssysteem dat beantwoordt aan de vereisten waarvan sprake in artikel 37 van het reglement, aan om onverwijld het nodige te ondernemen om te zorgen voor de invoering en de efficiënte werking van zo'n systeem binnen de in artikel 43 van het reglement vastgestelde termijn (zie ook punt 15.3. van deze circulaire).

Gelet op het feit dat de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme een belangrijk onderdeel vormt van een passend beheer van het reputatierisico, en als aanvulling op de toelichting bij hoofdstuk 17 van deze circulaire, beveelt de Commissie de ondernemingen met dochters of bijkantoren in het buitenland bovendien aan om zich ervan te verzekeren, indien nodig door controles die hun departement “interne audit” ter plaatse uitvoert, dat die dochters en bijkantoren ook over een passend systeem voor het toezicht op de verrichtingen beschikken dat hen effectief in staat stelt verdachte verrichtingen op te sporen en zich aan de lokale wetgeving te conformeren.

9.2.3. Verwerking van de interne verslagen

Artikel 38 van het reglement :

“De ondernemingen wenden de nodige middelen aan en werken passende procedures uit om, onder de verantwoordelijkheid van de verantwoordelijke voor de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, zo snel mogelijk over te gaan tot de analyse van de in artikel 8, tweede lid, van de wet bedoelde schriftelijke verslagen die hem conform de artikelen 36 en 37 worden overgelegd, om te bepalen of die verrichtingen of die feiten ter kennis moeten worden gebracht van de Cel voor Financiële Informatieverwerking conform de artikelen 12 tot 14 van de wet.

Het schriftelijke verslag, de analyse daarvan en de beslissing waartoe die analyse heeft geleid met toepassing van de artikelen 12 tot 14 van de wet worden bewaard op de in artikel 7, eerste lid, van de wet bedoelde wijze.”

Artikel 12 van de wet :

« § 1. Wanneer de in artikel 2 beoogde ondernemingen of personen weten of vermoeden dat een uit te voeren verrichting verband houdt met het witwassen van geld of de financiering van terrorisme, brengen zij dit, vooral-

eer de verrichting uit te voeren, ter kennis van de Cel voor Financiële Informatieverwerking en delen zij in voorkomend geval de termijn mee binnen welke die verrichting moet worden uitgevoerd. Deze kennisgeving mag telefonisch geschieden, maar moet onmiddellijk bevestigd worden per telefax of, bij gebrek daaraan, op enige andere schriftelijke wijze.

Zodra de Cel de kennisgeving ontvangt, bevestigt zij de ontvangst ervan.

§ 2. Zo de Cel het wegens het ernstig of dringend karakter van de zaak nodig acht, kan zij zich vóór het verstrijken van de uitvoeringstermijn die door de in artikel 2 beoogde ondernemingen of personen is meegedeeld, verzetten tegen de uitvoering van de verrichting.

Van dit verzet wordt aan deze laatste onmiddellijk per telefax kennis gegeven of, bij gebrek daaraan, op enige andere schriftelijke wijze.

Dit verzet verhindert de uitvoering van de verrichting tijdens maximaal twee werkdagen te rekenen van de kennisgeving.

§ 3. Indien de Cel van oordeel is dat de in § 2 bedoelde maatregel moet worden verlengd, meldt zij dit onverwijld aan de procureur des Konings of aan de federale procureur die de nodige beslissingen neemt. Indien binnen de in § 2 gestelde termijn geen beslissing ter kennis is gebracht van de ondernemingen of de personen, mogen de ondernemingen of de personen de verrichting uitvoeren. »

Artikel 13 van de wet :

« Wanneer de in artikel 2 beoogde ondernemingen of personen die weten of vermoeden dat een uit te voeren verrichting verband houdt met het witwassen van geld of met de financiering van terrorisme, dit niet ter kenniskunnen brengen van de Cel voor Financiële Informatieverwerking vooraleer de verrichting uit te voeren, hetzij omdat het niet mogelijk is de uitvoering van de verrichting, gezien haar aard, uit te stellen, hetzij omdat uitstel van aard zou kunnen zijn de vervolging van de begunstigden van het vermeende witwassen van geld en de vermeende financiering van terrorisme te beletten, stellen de ondernemingen of de personen onmiddellijk na de uitvoering van de verrichting de Cel hiervan in kennis. In dit geval wordt de reden vermeld waarom een kennisgeving, vooraleer de verrichting uit te voeren, niet mogelijk was. »

Artikel 14 van de wet :

« Buiten de gevallen bedoeld in de artikelen 12 en 13, brengen de in artikel 2 beoogde ondernemingen of personen, wanneer hen een feit bekend wordt dat op witwassen van geld of op financiering van terrorisme zou kunnen wijzen, dit onmiddellijk ter kennis van de Cel voor Financiële Informatieverwerking. Deze kennisgeving mag telefonisch geschieden, maar moet worden bevestigd per telefax of, bij gebrek daaraan, op enig andere schriftelijke wijze.

Zodra de Cel de kennisgeving ontvangt, bevestigt zij de ontvangst ervan. »

Artikel 15, § 1 van de wet :

« Wanneer de Cel voor Financiële Informatieverwerking informatie ontvangt als bedoeld in artikel 11, § 2, mag de Cel of één van haar leden of één van haar personeelsleden die daartoe is aangewezen door de magistraat die de Cel leidt of door zijn plaatsvervanger, eisen dat, binnen de door hen bepaalde termijn, alle bijkomende informatie wordt meegedeeld die zij nuttig achten voor de vervulling van de opdracht van de Cel :

1° door alle instellingen en personen als bedoeld in de artikelen 2, 2bis en 2ter alsook door de stafhouder als bedoeld in artikel 14bis, § 3. »

Artikel 19 van de wet :

« De in de artikelen 2, 2bis en 2ter bedoelde ondernemingen of personen en de in artikel 14bis, § 3 bedoelde stafhouder mogen in geen geval ter kennis brengen van de betrokken cliënt of van derden dat informatie werd meegedeeld aan de Cel voor Financiële Informatieverwerking met toepassing van de artikelen 12 tot 15, of dat een opsporingsonderzoek wegens witwassen van geld aan de gang is. »

Artikel 38 van het reglement bepaalt dat de ondernemingen de nodige middelen moeten aanwenden en passende procedures moeten uitwerken om, onder de verantwoordelijkheid van de verantwoordelijke voor de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, zo snel mogelijk over te gaan tot de analyse van de in artikel 8, tweede lid van de wet bedoelde schriftelijke verslagen die aan voornoemde verantwoordelijke worden overgelegd. Bedoeling van die analyse is na te gaan of een kennisgeving over de betrokken verrichtingen vereist is krachtens de artikelen 12 tot 14 van de wet.

Er wordt aan herinnerd dat, conform die artikelen van de wet, de ondernemingen in de onderstaande gevallen een kennisgeving moeten verrichten aan de CFI.

9.2.3.1. Wanneer zij weten of vermoeden dat een uit te voeren verrichting verband houdt met het witwassen van geld of de financiering van terrorisme.

In beginsel moet de betrokken informatie worden meegedeeld vóór de verrichting wordt uitgevoerd. In dat geval moet de kennisgeving de termijn vermelden waarbinnen die verrichting zal worden uitgevoerd, om de CFI op die manier in staat te stellen zich vóór het verstrijken van die termijn te verzetten tegen de uitvoering van de verrichting, wanneer zij dat nodig acht gelet op het ernstige of dringende karakter van de zaak.

In afwijking van de algemene regel mag de informatie ook na de uitvoering van de verrichting ter kennis worden gebracht van de CFI, hetzij omdat het niet mogelijk is om de uitvoering van de verrichting, gezien haar aard, uit te stellen, hetzij omdat uitstel de vervolging van de begunstigen van het witwassen van geld of de financiering van terrorisme zou kunnen beletten. In die gevallen moet de CFI onmiddellijk na de uitvoering van de verrichting worden geïnformeerd en moet haar de reden worden meegedeeld waarom een kennisgeving vóór de uitvoering van de verrichting niet mogelijk was.

9.2.3.2. Wanneer hun, in het kader van hun beroepsactiviteiten, een feit bekend wordt dat op het witwassen van geld of de financiering van terrorisme zou kunnen wijzen.

In tegenstelling tot het eerste geval, gaat het hier niet om de uitvoering van één bepaalde verrichting, maar eerder over een geheel van verrichtingen. Zo zou het bijvoorbeeld kunnen gaan om een geheel van verrichtingen die, afzonderlijk bekeken, geen argwaan hebben gewekt, maar waarvan *a posteriori* blijkt dat zij verband zouden kunnen houden met het witwassen van geld of de financiering van terrorisme.

Voornoemde informatie wordt ter kennis gebracht van de CFI door de bij de instelling aangestelde verantwoordelijke of, in uitzonderlijke gevallen, wanneer dat niet kan door de verantwoordelijke, door om het even welke medewerker of vertegenwoordiger van de instelling.

In de mate van het mogelijke moeten de terzake door de CFI aanbevolen kennisgevingsregels en -procedures worden nageleefd.

De cliënt mag er in geen enkel geval van op de hoogte worden gebracht dat informatie over hem werd meegedeeld aan de CFI (artikel 19 van de wet).

Zoals wordt onderstreept in de parlementaire voorbereiding van de wet van 11 januari 1993, blijven de instellingen wettelijk verplicht de vereiste kennisgevingen aan de CFI te verrichten, zelfs als ze - rechtstreeks of onrechtstreeks - weten dat de gerechtelijke autoriteiten reeds van de betrokken financiële verrichtingen of feiten op de hoogte zijn gebracht of ze reeds onderzoeken (artikel 11, § 2 van de wet).

9.2.4. Verzoeken van de CFI om mededeling van informatie

Onafhankelijk van de verplichting om verdachte verrichtingen en feiten te melden aan de CFI, wenst de Commissie ook te wijzen op de verplichtingen die de ondernemingen moeten nakomen wanneer de CFI hun om de mededeling van informatie verzoekt krachtens artikel 15, § 1, 1° van de wet, alsook op de noodzaak om de gevraagde informatie binnen de vooropgestelde termijn over te leggen.

10. Specifieke plichten inzake geldoverschrijvingen en -overdrachten

Artikel 4, § 5 van de wet bepaalt als volgt de verplichtingen van de ondernemingen inzake geldoverschrijvingen en -overdrachten.

Artikel 4, § 5 van de wet:

« De ondernemingen als bedoeld in artikel 2, waarvan de activiteiten de geldoverdrachten behelzen in de zin van artikel 139bis van de wet van 6 april 1995 inzake het statuut van en het toezicht op de beleggingsondernemingen, de bemiddelaars en beleggingsadviseurs, vermelden bij het overschrijven of

overdragen van geld en bij de mededelingen daaromtrent, correcte en dienstige inlichtingen over hun cliënten-opdrachtgevers van de betrokken verrichtingen. Deze ondernemingen bewaren al die inlichtingen en geven ze door ingeval zij als tussenpersoon optreden in een betaalketen. »

10.1. Enkel die ondernemingen worden bedoeld die, krachtens artikel 139*bis* van de wet van 6 april 1995 inzake het statuut van en het toezicht op de beleggingsondernemingen, de bemiddelaars en beleggingsadviseurs, gerechtigd zijn om in België beroepshalve tegen vergoeding diensten inzake geldoverdrachten te verlenen of aan te bieden aan het publiek.

De wisselkantoren mogen die dienst enkel aanbieden als zij, naast hun registratie bij de CBFA, voldoen aan de bijkomende voorwaarden als gedefinieerd in artikel 139, achtste lid van de voornoemde wet, namelijk :

- zij moeten zijn opgericht in de vorm van een handelsvennootschap;
- zij moeten beschikken over een volgestort kapitaal en een eigen vermogen van ten minste 200.000 €;
- en zij moeten een bewijs leveren van het bij de Deposito- en Consignatiekas in bewaring geven van een borgtocht, waarvan het bedrag wordt bepaald met toepassing van artikel 4*bis* van het koninklijk besluit van 27 december 1994 betreffende de wisselkantoren en de valutahandel.

Bovendien beperkt artikel 4*ter* van datzelfde koninklijk besluit het bedrag waarvoor een wisselkantoor een geldoverdracht mag uitvoeren, tot 10.000 €, ongeacht of de overdracht in één keer wordt uitgevoerd of in verschillende keren waartussen een verband lijkt te bestaan.

10.2. Met artikel 4, § 5 van de wet wordt de bijzondere aanbeveling VII van de FAG over de financiering van terrorisme in het Belgisch recht omgezet. Rekening houdend met het feit dat momenteel wordt gewerkt aan de opstelling van een Europese verordening die rechtstreeks van toepassing is in de nationale wetgevingen van de Lid-Staten, met de bedoeling voor de hele Europese Unie op uniforme wijze vast te leggen hoe die bijzondere aanbeveling in de praktijk moet worden toegepast, heeft de Commissie het niet opportuun geacht om op dit moment gebruik te maken van de haar bij artikel 4, § 6 van de wet verleende bevoegdheid om bij reglement te bepalen hoe de in artikel 4, § 5 van de wet gedefinieerde verplichtingen ten uitvoer moeten worden gelegd.

10.3. In afwachting van die Europese verordening beveelt de Commissie bedoelde ondernemingen niettemin aan om onderstaande gedragslijnen te volgen met betrekking tot geldoverschrijvingen en –overdrachten en zich zo te conformeren aan de in artikel 4, § 5 van de wet gedefinieerde verplichtingen :

- Het is belangrijk dat de ondernemingen die, voor rekening van één van hun cliënten, geldoverdrachten uitvoeren in de zin van artikel 139*bis* van de wet van 6 april 1995 inzake het statuut van en het toezicht op de beleggingsondernemingen, de bemiddelaars en beleggingsadviseurs, de volgende exacte en nuttige gegevens vermelden bij de geldoverschrijvingen en –overdrachten en in de berichten daaromtrent :

1° wanneer de opdrachtgever een natuurlijk persoon is :

- de naam, voornaam en het adres van de opdrachtgever ;
- het rekeningnummer van de opdrachtgever of, bij gebrek daaraan, een uniek referentienummer ;

2° wanneer de opdrachtgever een rechtspersoon, een trust, een feitelijke vereniging of enige andere juridische structuur zonder rechtspersoonlijkheid is :

- de naam en maatschappelijke zetel van de opdrachtgever ;
- het rekeningnummer van de opdrachtgever of, bij gebrek daaraan, een uniek referentienummer.

In voorkomend geval, mag het adres of de maatschappelijke zetel van de opdrachtgever worden vervangen door een uniek identificatienummer, zoals bijvoorbeeld, voor natuurlijke personen, het identiteitskaartnummer of het nationaal nummer of, voor rechtspersonen, het BTW-nummer.

De ondernemingen mogen een uitzondering maken op die aanbevelingen wanneer de opdrachtgever en de begunstigde van de geldoverschrijving of –overdracht twee kredietinstellingen of financiële instellingen zijn die optreden voor eigen rekening.

- Bij uitvoering van nationale geldoverschrijvingen of –overdrachten voor rekening van hun cliënten mogen de in het vorig lid opgesomde gegevens worden vervangen door een rekeningnummer of een uniek referentienummer dat het mogelijk maakt *a posteriori* op zekere en nauwkeurige wijze te achterhalen wie de opdrachtgever is. Dit veronderstelt echter dat de ondernemingen die gegevens moeten kunnen meedelen aan de kredietinstelling of de financiële instelling van de begunstigde of aan de bevoegde autoriteiten, en dit binnen drie dagen of onmiddellijk wanneer het verzoek uitgaat van de gerechtelijke autoriteiten.
- Ook andere ondernemingen dan de wisselkantoren die groepsgewijze grensoverschrijdende geldoverschrijvingen of –overdrachten ("*batch transfers*") uitvoeren, mogen gebruik maken van die mogelijkheid, tenzij de betrokken verrichtingen geen routineverrichtingen zijn en het gevaar voor het witwassen van geld of de financiering van terrorisme daardoor zou toenemen.
- Wanneer een onderneming als tussenpersoon optreedt bij een nationale of grensoverschrijdende geldoverdracht, moet zij ervoor zorgen dat alle bij de geldoverdracht gevoegde informatie over de opdrachtgever bij de overdracht wordt bewaard. Als het om technische redenen niet mogelijk blijkt om alle bij een grensoverschrijdende geldoverdracht gevoegde informatie over de opdrachtgever samen met die geldoverdracht over te leggen (tijdens de periode die nodig is voor de aanpassing van de betalingssystemen), moet de onderneming die als tussenpersoon optreedt, alle ontvangen gegevens vijf jaar bewaren.

10.4. Strikt genomen is artikel 4, § 5 van de wet enkel van toepassing op de geldoverdrachten in de zin van artikel 139*bis* van de wet van 6 april 1995.

Om identieke redenen beveelt de Commissie echter aan dat de voornoemde inlichtingen over de opdrachtgever ook bij effectenoverdrachten zouden worden gevoegd, waarbij *mutatis mutandis* ook dezelfde uitzonderingen van toepassing zijn als opgesomd in voornoemd punt 10.3. Verder beveelt de Commissie ook aan dat een onderneming die als tussenpersoon optreedt bij een effectenoverdracht, de voornoemde aanbevelingen *mutatis mutandis* toepast en erop toeziet dat zij de ontvangen informatie over de opdrachtgever integraal overlegt aan de instelling die de bestemming is van de overdracht.

10.5. Wanneer een onderneming tot slot ten gunste van één van haar cliënten een effectenoverdracht ontvangt zonder dat daarbij de bij een geldoverdracht vereiste inlichtingen gevoegd zijn, wordt de aandacht van de ondernemingen gevestigd op de bepalingen van artikel 37, vierde lid van het reglement op grond waarvan die verrichting als "atypisch" moet worden beschouwd. Bijgevolg moet daaraan de nodige aandacht worden besteed en moet worden onderzocht of eventuele vermoedens dat het om het witwassen van geld of de financiering van terrorisme gaat, vereisen dat de betrokken verrichting ter kennis wordt gebracht van de CFI.

10.6. De onderneming die op haar verantwoordelijkheid afzonderlijke entiteiten (gevolmachtigde agenten, call centers, ...) mandateert om geldoverschrijvingen en –overdrachten uit te voeren, moet bij die entiteiten de nodige systemen en procedures voor de registratie en de controle van de ingevoerde gegevens in werking stellen die het mogelijk maken te voldoen aan de vereisten van artikel 4, § 5 van de wet.

10.7. De in voornoemd punt 10.3. opgesomde uitzonderingen met betrekking tot de overdracht van inlichtingen over de opdrachtgever bij geldoverschrijvingen en –overdrachten en bij de mededelingen daaromtrent, hebben niet tot gevolg dat de ondernemingen vrijgesteld zijn van de verplichting om die inlichtingen, met toepassing van de artikelen 4, § 1, en 7 van de wet, te verzamelen en te bewaren.

Wanneer de geldoverschrijving of –overdracht plaatsvindt in het kader van een zakenrelatie met de cliënt, moeten de te vermelden inlichtingen niet voor elke geldoverschrijving of –overdracht worden gevraagd aan de opdrachtgever en worden gecontroleerd. Wanneer er echter aanwijzingen zijn dat die inlichtingen niet langer actueel zijn, moeten die inlichtingen worden geactualiseerd conform artikel 35 van het reglement, dat wordt toegelicht in voornoemd punt 9.1.

Wanneer om de geldoverschrijving of –overdracht wordt verzocht door een gelegheidscliënt, dient te worden onderstreept dat, met toepassing van artikel 4, § 1, eerste lid, 2°, c) van de wet, de cliënt in elk geval moet worden geïdentificeerd, ongeacht het bedrag van de transactie.

11. Specifieke plichten inzake valutahandel

11.1. Borderellen

11.1.1. In verband met deze materie moet niet alleen rekening worden gehouden met de bepalingen van de wet van 11 januari 1993, maar ook met hoofdstuk II van het koninklijk besluit van 27 december 1994 betreffende de wisselkantoren en de valutahandel. Die reglementaire bepalingen verplichten de financiële instellingen een aankoop- of verkoopborderel op te stellen bij elke contante aankoop of verkoop van deviezen in contanten of met cheques in deviezen dan wel met gebruik van een krediet- of betaalkaart. Die algemene verplichting geldt ook voor kredietinstellingen en beleggingsondernemingen.

11.1.2. Het borderel dient vooraf of automatisch te worden genummerd en inzonderheid de volgende gegevens te vermelden :

- 1° de naam of de benaming van de onderneming;
- 2° de bedragen in deviezen van de desbetreffende verrichting;
- 3° de toegepaste koers;
- 4° de eventueel aangerekende kosten en provisies;
- 5° de datum van de verrichting.

Een exemplaar van het borderel moet aan de cliënt worden bezorgd.

11.1.3. Wanneer het gaat om een verrichting waarvan de tegenwaarde 10.000 € of meer bedraagt, ongeacht of zij wordt uitgevoerd in één enkele verrichting dan wel in verschillende verrichtingen waartussen een verband lijkt te bestaan, moet de onderneming de identiteit van de cliënt op het borderel vermelden en dat borderel door de cliënt laten ondertekenen.

De identificatiegegevens die op het borderel moeten worden vermeld, zijn, voor natuurlijke personen, de naam, de voornaam en het adres. Voor de rechtspersonen, de trusts en de andere juridische structuren zonder rechtspersoonlijkheid moeten de naam, de maatschappelijke zetel en de identificatie van hun vertegenwoordiger worden vermeld.

Wanneer de cliënt voor rekening van een derde handelt, moet de identiteit van zowel de lasthebber als de lastgever op het borderel worden vermeld.

11.1.4. Daarnaast moet ook worden onderstreept dat die verplichtingen gelden zodra de verrichting een tegenwaarde van 10.000 € of meer heeft, ongeacht of het om een occasionele verrichting gaat dan wel om een verrichting met een cliënt met wie de onderneming een zakenrelatie heeft aangeknoopt.

11.2. Waakzaamheidsplicht

De opsporing van contante aan- en verkopen van deviezen in contanten ("manuele wisselverrichtingen") die als atypisch moeten worden beschouwd en vereisen dat de onderneming een schriftelijk verslag opstelt in de zin van artikel 8 van de wet, levert de aangestelden die belast zijn met het eerstelijns toezicht, soms specifieke problemen op.

Bijgevolg dienen de ondernemingen die deze activiteit uitoefenen, de bijzondere aandacht van de betrokken aangestelden te vestigen op die verrichtingen waarvan de kenmerken dusdanig zijn dat zij, gelet op de begeleidende omstandigheden, bijzonder vatbaar worden geacht voor het witwassen van geld of de financiering van terrorisme.

Het gaat hier voornamelijk om de manuele wisselverrichtingen die kenmerken vertonen als vermeld in de niet-exhaustieve lijst hieronder :

- 1) opsplitsing, zonder aannemelijke reden, van een manuele wisselverrichting in verschillende afzonderlijke verrichtingen, alsook herhaalde en binnen een korte tijdsspanne uitgevoerde verrichtingen voor kleine bedragen die echter in totaal een groot bedrag vertegenwoordigen;
- 2) verrichtingen waarmee grote bedragen in deviezen zijn gemoeid en die in kleine bankbiljetten worden uitgevoerd; omruiling van kleine bankbiljetten voor grote

bankbiljetten, wanneer het om grote bedragen gaat, of omruiling van grote bedragen die de cliënt op voorhand niet heeft geteld; tegelijkertijd aanbieden van verschillende deviezen voor grote bedragen;

- 3) manuele omruiling - zonder aannemelijke reden - van deviezen voor andere deviezen (in voorkomend geval via de euro), wanneer het om grote bedragen gaat in deviezen die weinig courant zijn in België;
- 4) inschakeling van koeriers, met andere woorden, hetzij personen die zonder plausibele uitleg grote manuele wisselverrichtingen uitvoeren voor rekening van derden of waarvan kan worden aangenomen dat zij voor rekening van derden worden uitgevoerd, hetzij personen die worden vergezeld door een derde die toezicht houdt op de verrichting en weigert geïdentificeerd te worden;
- 5) manuele wisselverrichtingen waarbij stukken van dubieuze herkomst of zelfs valse identiteitsbewijzen worden gebruikt, of waarvoor problemen rijzen bij de identificatie van de cliënt;
- 6) manuele wisselverrichtingen voor belangrijke bedragen en in het bijzonder in contanten uitgevoerd door een natuurlijk persoon, zonder economische verantwoording gelet op de beroepsbedrijvigheid die de cliënt opgeeft, of buiten verhouding tot die bedrijvigheid;
- 7) manuele wisselverrichtingen die voor rekening van schermvennootschappen uitgevoerd zouden kunnen worden;
- 8) manuele wisselverrichtingen waarvoor enig economisch belang of enige plausibele verantwoording om die verrichtingen in België uit te voeren, lijkt te ontbreken;
- 9) manuele wisselverrichtingen die ongebruikelijk zijn ten aanzien van de gebruikelijke activiteiten van de kredietinstelling of haar agentschap waarop een beroep wordt gedaan, bijvoorbeeld door hun omvang en/of door de aard van de deviezen die worden omgewisseld, en waarvoor de cliënt weigert een duidelijke uitleg te geven over de verantwoording van die verrichtingen;
- 10) manuele wisselverrichtingen waarbij de cliënt zich verdacht gedraagt door bijvoorbeeld weinig belangstelling te tonen voor de wisselkoers of de aangerekende provisies, hoewel het om belangrijke bedragen gaat.

Tijdens de opleiding moet worden benadrukt dat de aangestelden van de ondernemingen die te maken krijgen met verrichtingen uit de bovenstaande lijst, aandachtig moeten onderzoeken of een schriftelijk verslag voor de verantwoordelijke voor de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme verantwoord is, ongeacht of het gaat om occasionele verrichtingen dan wel om verrichtingen met cliënten met wie de onderneming een zakenrelatie heeft aangeknoopt.

12. Gegevensbewaring

Artikel 7 van de wet :

“De in de artikelen 2, 2bis en 2ter bedoelde ondernemingen en personen bewaren op welke informatiedrager ook gedurende ten minste vijf jaar na het beëindigen van de relaties met hun cliënten of alle andere personen beoogd in artikel 4, eerste en tweede lid, een afschrift van het bewijsstuk dat voor de identificatie heeft gediend.

Hetzelfde geldt voor de stukken die de in de artikelen 5 en 5bis beoogde identificatie mogelijk hebben gemaakt.

Onverminderd het vereiste gesteld in artikel 6, vierde lid, van de wet van 17 juli 1975 op de boekhouding en de jaarrekening van de ondernemingen, bewaren de in de artikelen 2, 2bis, 1° en 5°, en 2ter, bedoelde ondernemingen en personen gedurende een periode van ten minste vijf jaar vanaf de uitvoering van de verrichtingen op welke informatiedrager ook een kopie van de registraties, de borderellen en stukken van de uitgevoerde verrichtingen om ze nauwkeurig te kunnen reconstrueren. Zij registreren de uitgevoerde verrichtingen op zodanige wijze dat zij kunnen voldoen aan de verzoeken om inlichtingen bedoeld in artikel 15 van de wet, binnen de in dat artikel voorgeschreven termijn.”

- 12.1. De door de wet van 12 januari 2004 in artikel 4, § 1 van de wet aangebrachte wijziging op grond waarvan het afschrift van de bewijsstukken aan de hand waarvan de onderneming de identiteit van de cliënt heeft gecontroleerd, op elektronische drager mag worden genomen, bevestigt dat die informatiedrager ook voor bewaringsdoeleinden mag worden gebruikt.

- 12.2.** Diezelfde bewaringsverplichtingen gelden ook voor de documenten op basis waarvan de onderneming de identiteit van de economisch rechthebbenden heeft gecontroleerd, of, bij ontstentenis daarvan, de verantwoording waarom die controle redelijkerwijze niet mogelijk bleek.
- 12.3.** Bovendien moeten de ondernemingen gedurende een periode van vijf jaar vanaf de uitvoering van de verrichtingen, op welke informatiedrager ook, een kopie bewaren van de registraties, de borderellen en de stukken van de uitgevoerde verrichtingen. Die verplichte gegevensbewaring moet een nauwkeurige reconstructie van de betrokken verrichtingen mogelijk maken. Zij impliceert bijgevolg dat de ondernemingen de vereiste maatregelen nemen om op volledige, passende en snelle wijze te kunnen ingaan op de verzoeken om informatie van de CFI, de gerechtelijke autoriteiten of de CBFA. In dat verband moet worden onderstreept dat het niet de bedoeling is van de door de wet van 12 januari 2004 in artikel 7 van de wet aangebrachte wijziging om nieuwe verplichtingen te creëren in hoofde van de ondernemingen, maar eerder om de geldende verplichtingen duidelijker te formuleren. De memorie van toelichting bij de wet van 12 januari 2004 verduidelijkt terzake dat de ondernemingen met gedecentraliseerde netwerken *“er zullen moeten op toezien dat hun organisatie, en meer bepaald hun informaticasysteem, de nodige informatie kan opdiepen om de centrale zetel in staat te stellen onverwijld de hierboven bedoelde gevraagde informatie voor te leggen”*.
- 12.4.** Wat de valutahandel betreft, bepaalt artikel 15, derde lid van het voornoemd koninklijk besluit van 27 december 1994 dat, bij een contante aankoop of verkoop van deviezen, het originele borderel of een kopie ervan gedurende ten minste vijf jaar na de verrichting moet worden bewaard, wanneer die aankoop of verkoop een tegenwaarde heeft van 10.000 € of meer, ongeacht of die wordt uitgevoerd in één verrichting of in verschillende verrichtingen waartussen een verband lijkt te bestaan.

Rekening houdend met de bewaringsverplichtingen die gelden met toepassing van artikel 7 van de wet van 11 januari 1993, is specifiek aan dit activiteitsdomein dat een exemplaar van het borderel zelf, hetzij het origineel, hetzij een kopie, moet worden bewaard op een passende informatiedrager waarop ook de identificatiegegevens en de handtekening van de cliënt en, in voorkomend geval, de identificatiegegevens van de lastgever voor wiens rekening de verrichting werd uitgevoerd, kunnen worden bewaard. Enkel de registratie van de verrichting bewaren om de verrichting nauwkeurig te kunnen reconstrueren en te kunnen voldoen aan de verzoeken om inlichtingen, is dus onvoldoende om de terzake geldende, specifieke verplichtingen te kunnen nakomen.

13. Aanwijzing en rol van de verantwoordelijke voor de voorkoming

Artikel 39 van het reglement geeft toelichting bij de wijze waarop de verantwoordelijke voor de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme moet worden aangewezen conform artikel 10 van de wet.

Artikel 10 van de wet :

“De in de artikelen 2 en 2bis, 5° bedoelde ondernemingen en personen wijzen één of meer personen aan die verantwoordelijk zijn voor de toepassing van deze wet in hun onderneming. Deze personen zijn vooral belast met de vaststelling van de procedures voor interne controle, informatieverstrekking en –centralisatie om verrichtingen die met witwassen van geld en de financiering van terrorisme verband houden, te voorkomen, op te sporen en te verhinderen. Bij de interne controleprocedures zal bijzonder rekening worden gehouden met het verhoogde risico voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme bij verrichtingen op afstand als bedoeld in artikel 6bis.”

Artikel 18 van de wet :

“De mededeling van de in de artikelen 12 tot 14ter bedoelde informatie wordt normaliter gedaan door de persoon die binnen de in de artikelen 2 en 2bis, 5° bedoelde ondernemingen overeenkomstig artikel 10 van deze wet is aangesteld, of door de personen bedoeld in de artikelen 2bis, 1° tot 4° en 2ter. Elke werknemer en elke vertegenwoordiger van de in de artikelen 2, 2bis en 2ter bedoelde ondernemingen of personen deelt evenwel persoonlijk aan de Cel informatie mee telkens wanneer de in het eerste lid bedoelde procedure niet kan worden gevolgd.”

Artikel 39 van het reglement :

“§ 1. De in artikel 10 van de wet bedoelde verantwoordelijke(n) voor de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme word(t)(en) bij elke onderneming aangewezen door het orgaan dat belast is met de effectieve leiding, nadat dat zich ervan vergewist heeft dat die perso(o)n(en) de passende professionele betrouwbaarheid bezit(ten) die nodig is om die functie integer te kunnen vervullen.

§ 2. De conform § 1 aangewezen verantwoordelijke(n) moet(en), binnen de onderneming, over de beroepservaring, het hiërarchische niveau en de bevoegdheden beschikken die nodig zijn om die functie effectief en autonoom te kunnen uitoefenen.

§ 3. De verantwoordelijke(n) voor de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme zie(t)(n) er algemeen op toe dat de onderneming al haar verplichtingen nakomt op het vlak van de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, en meer in het bijzonder dat zij zorgt voor een terzake passende administratieve organisatie en interne controle. Zij zijn bevoegd om op eigen initiatief alle terzake nodige of nuttige maatregelen voor te stellen aan de effectieve leiding van de onderneming, inclusief de vrijmaking van de nodige middelen.

Zij werken inzonderheid procedures uit met betrekking tot de analyse van de schriftelijke verslagen die worden opgesteld conform artikel 8, tweede lid, van de wet, en de informatieverstrekking aan de Cel voor Financiële Informatieverwerking conform de artikelen 12 tot 14 van de wet, en zorgen op eigen gezag voor de tenuitvoerlegging van die procedures.

Zij zien toe op de opleiding en de sensibilisatie van het personeel conform artikel 9 van de wet en artikel 40 van dit reglement.

Zij zijn de bevoorrechte contactpersonen, in voorkomend geval in overleg met de compliance officer, voor de Commissie voor het Bank-, Financie- en Assurantiewezen en voor de Cel voor Financiële Informatieverwerking met betrekking tot alle vragen over de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme.

§ 4. De verantwoordelijke(n) voor de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme stel(t)(len) minstens éénmaal per jaar een activiteitenverslag op dat zij overleggen aan het orgaan dat belast is met de effectieve leiding van hun onderneming. Dit verslag moet het betrokken orgaan in staat stellen zich een oordeel te vormen over de omvang van de opgespoorde pogingen tot witwassen van geld of financiering van terrorisme, over het passende karakter van de uitgewerkte administratieve organisatie en interne controle en over de medewerking van de diensten van de onderneming aan de voorkoming.

Een kopie van het jaarlijks activiteitenverslag wordt systematisch overgelegd aan de Commissie voor het Bank-, Financie- en Assurantiewezen en, in voorkomend geval, aan de commissaris, erkend revisor van de onderneming. De ondernemingen als bedoeld in artikel 2, 9° zijn weliswaar vrijgesteld van deze verplichting om hun jaarlijks activiteitenverslag over te leggen, maar moeten hun vijf recentste jaarverslagen ter beschikking houden van de Commissie voor het Bank-, Financie- en Assurantiewezen en haar die onverwijld overleggen, als zij daarom verzoekt.”

- 13.1. De aanwijzing van de verantwoordelijke behoort tot de bevoegdheden van het orgaan dat belast is met de effectieve leiding van de onderneming en dat moet nagaan of de persoon die wordt aangewezen, over de vereiste professionele betrouwbaarheid beschikt om zijn functie integer te kunnen uitoefenen. De betrokkene moet ook over de nodige ervaring beschikken, alsook een hiërarchisch voldoende hoge functie en de vereiste bevoegdheden hebben om zijn functie effectief en autonoom te kunnen uitoefenen.

Wat de kredietinstellingen en de beleggingsondernemingen betreft, moet er worden aan herinnerd dat de functie met betrekking tot de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme integraal deel uitmaakt van de compliance-functie. Bijgevolg zijn de beginselen van toepassing die worden geponereerd in circulaire D1 2001/13 van 18 december 2001 aan de kredietinstellingen en circulaire D1/EB/2002/6 van 14 november 2002 aan de beleggingsondernemingen. Dit geldt inzonderheid voor de respectieve verantwoordelijkheden van de raad van bestuur en het directiecomité, voor het statuut van de verantwoordelijke voor de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, voor diens plaats binnen de organisatie en voor de vereisten inzake deskundigheid, integriteit en discretie.

- 13.2. Artikel 39, § 3 van het reglement geeft een gedetailleerde toelichting bij de verantwoordelijkheden van de verantwoordelijke voor de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme.

- 13.3. Het activiteitenverslag dat de verantwoordelijke voor de voorkoming, krachtens artikel 39, § 4 van het reglement, jaarlijks moet overleggen aan het orgaan dat belast is met de effectieve leiding, is een belangrijk document dat dit orgaan in staat moet stellen om zijn verantwoordelijkheden terzake correct te kunnen opnemen, op basis van een geregelde evaluatie van het vastgestelde fenomeen, de voorkomingsprocedures en de in het kader daarvan ter beschikking gestelde middelen, en om de aanpassing van die procedures en middelen te bevorderen in functie van de vastgestelde behoeften.

De Commissie beveelt daarom aan dat voornoemd verslag :

- een gestructureerd overzicht geeft van de aard, het aantal en het bedrag van de betrokken verrichtingen, van de redenen waarom zij aan de verantwoordelijke voor de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme werden gemeld, alsook van de acties die al ondernomen zijn, met name in de vorm van een kennisgeving aan de CFI;
- een analyse van de evoluties of trends, van de specifieke methodes en middelen bevat die eventueel worden vastgesteld in verband met de praktijken inzake het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, en die inzonderheid betrekking hebben op de aard van de cliënteel, het soort verrichtingen, de betrokken deviezen of alle andere relevante informatie;
- alle nuttige informatie bevat over de werking van de procedures inzake interne controle, waarbij inzonderheid een onderscheid wordt gemaakt tussen het eerste- en het tweedelijnstoezicht, en de procedures inzake overlegging, centralisatie en analyse van de gegevens die ertoe strekken praktijken inzake het witwassen van geld en de financiering van terrorisme te voorkomen, te identificeren en aan te geven;
- nieuwe instructies en/of procedures vermeldt, alsook de initiatieven op het vlak van de opleiding van het personeel met betrekking tot de problematiek van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme en, in voorkomend geval, de evaluatie van de in het kader daarvan vereiste bijkomende middelen.

14. Opleiding en sensibilisatie van het personeel

Artikel 9 van de wet :

“De in de artikelen 2, 2bis en 2ter bedoelde ondernemingen en personen nemen passende maatregelen om hun werknemers en hun vertegenwoordigers met de bepalingen van deze wet vertrouwd te maken. Deze maatregelen houden in dat hun betrokken werknemers en vertegenwoordigers deelnemen aan speciale opleidingsprogramma's om de verrichtingen en de feiten te leren onderkennen die met het witwassen van geld en de financiering van terrorisme verband kunnen houden en om hen te onderrichten hoe in die gevallen moet worden gehandeld.”

Artikel 40 van het reglement :

“§ 1. De in artikel 9 van de wet bedoelde verplichte opleiding en sensibilisatie met betrekking tot de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme geldt voor de personeelsleden van de ondernemingen en voor alle personen die de ondernemingen vertegenwoordigen als zelfstandige,

- *die door de taken die zij verrichten voor de cliënten, of door de verrichtingen die zij uitvoeren, het risico lopen geconfronteerd te worden met pogingen tot witwassen van geld of financiering van terrorisme, of*
- *van wie de taken erin bestaan procedures uit te werken of computer- dan wel andere toepassingen te ontwikkelen die worden gebruikt bij de activiteiten die als gevoelig kunnen worden gekwalificeerd ten aanzien van voornoemd risico.*

§ 2. De opleiding en sensibilisatie van en de geregelde informatieverstrekking aan de personeelsleden zijn er inzonderheid op gericht :

- *die personeelsleden te helpen de kennis te verwerven en de kritische geest te ontwikkelen die nodig zijn om atypische verrichtingen te kunnen opsporen,*
- *hen te helpen de kennis over de procedures te verwerven die nodig is om op passende wijze te reageren wanneer zij met dergelijke verrichtingen worden geconfronteerd,*
- *de problematiek met betrekking tot de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme op passende wijze te integreren in de procedures en de toepassingen die worden ontwikkeld om te worden toegepast op de activiteiten die als gevoelig kunnen worden gekwalificeerd ten aanzien van voornoemd risico.”*

- 14.1. Bij de ondernemingen hangt de efficiëntie van het beleid inzake de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme grotendeels af van de vaardigheid van de personeelsleden om dat beleid in toepassing te brengen. Die vaardigheid hangt met name af van

hun praktijkervaring, maar ook in ruime mate van de kwaliteit van de opleidingsprogramma's die, krachtens artikel 9 van de wet en artikel 40 van het reglement, aan het personeel moeten worden aangeboden.

Wat de aangestelden betreft die belast zijn met het eerstelijnstoezicht, moet die opleiding hen vooral in staat stellen atypische verrichtingen efficiënt op te sporen en op correcte wijze en binnen de vooropgestelde termijn een schriftelijk verslag op te stellen telkens wanneer dat vereist is krachtens artikel 8 van de wet.

Wat de personen betreft die procedures uitwerken dan wel computer- of andere toepassingen ontwikkelen die worden gebruikt in het kader van de activiteiten die als gevoelig kunnen worden beschouwd ten aanzien van voornoemd risico, moet die opleiding hen in staat stellen de problematiek met betrekking tot de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme op passende wijze te integreren in die procedures en toepassingen.

Het zou dan ook bijzonder nuttig zijn dat tijdens die opleiding aandacht wordt besteed aan :

- de Belgische wettelijke en reglementaire verplichtingen die de onderneming moet nakomen, gezien in hun internationale context;
- de binnen de onderneming uitgewerkte organisatie en procedures met betrekking tot de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme;
- de studie van het fenomeen van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme in de praktijk (typologieën, risicofactoren, enz.);
- de specifieke gevallen van ongebruikelijke manuele wisselverrichtingen (zie punt 11.2. hierboven).

14.2. Rekening houdend met het sterk evolutieve karakter van de technieken op het vlak van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme en van de typologieën van verdachte verrichtingen, is het noodzakelijk dat de aangestelden geregeld worden geïnformeerd en dat hun kennis terzake steeds wordt geactualiseerd, en dit op basis van een geregelde evaluatie van de behoeften terzake.

15. Andere bepalingen van de wet

15.1. Vestiging van dochters, bijkantoren en vertegenwoordigingskantoren in landen waartegen tegenmaatregelen zijn genomen

Artikel 14^{quater} van de wet :

« De personen bedoeld in artikel 2, eerste lid, 2°, 3°, 4°, 6°, 8°, 9°, 10°, 19° en 20° mogen geen bijkantoor of vertegenwoordigingskantoor openen dat gedomicilieerd, geregistreerd of gevestigd is in een Staat of een gebied, door de Koning aangewezen met toepassing van artikel 14ter. Zij mogen, noch rechtstreeks, noch via de tussenkomst van een financiële holding of van een gemengde financiële holding, een dochtervennootschap die werkzaam is als kredietinstelling, verzekeringsonderneming of beleggingsonderneming verwerven of oprichten die gedomicilieerd, geregistreerd of gevestigd is of wordt in een Staat of een gebied als hierboven bedoeld. »

In het verlengde van de in punt 9.2.2. van deze circulaire gegeven toelichting bij de verruimde kennisgevingsplicht als bedoeld in artikel 14ter van de wet, vestigt de Commissie de aandacht van de ondernemingen ook op artikel 14^{quater} van de wet. Krachtens die nieuwe bepalingen is het financiële ondernemingen immers verboden bijkantoren of vertegenwoordigingskantoren te vestigen in landen waartegen tegenmaatregelen zijn genomen, of er dochters op te richten of te verwerven die werkzaam zijn als kredietinstelling, beleggingsonderneming of verzekeringsonderneming. Momenteel wordt geen enkel land of gebied door de Koning aangewezen met toepassing van artikel 14ter van de wet.

15.2. Beperking van de betalingen in contanten

Artikel 10ter van de wet :

« De prijs van de verkoop door een handelaar, van een goed waarvan de totale waarde 15.000 € of meer bedraagt, mag niet in contanten worden vereffend. »

Los van de toelichting terzake in de punten 4.2.2. en 9.2.1. van deze circulaire, is de Commissie van oordeel dat artikel 10ter van de wet niet van toepassing is op de door de cliënten te

verrichten betalingen aan de ondernemingen waarop het reglement of deze circulaire van toepassing is. Het begrip "goed" dat in die wetsbepaling wordt gebruikt, moet immers in de courante betekenis ervan worden geïnterpreteerd. Het slaat dus op materiële roerende goederen die worden verhandeld, zoals voertuigen, juwelen, diamanten, meubelen, huishoudapparaten, collectiestukken, antiquiteiten, enz. Welnu, de financiële instellingen waarop het reglement van toepassing is dat in deze circulaire wordt toegelicht, verhandelen geen goederen in de voornoemde betekenis van het woord, maar financiële instrumenten in de ruime betekenis van het woord. Artikel 10ter van de wet moet dan ook niet worden toegepast bij de betaling van de tegenpartij van een financiële verrichting, zelfs als die verrichting betrekking heeft op bankbiljetten, goud of financiële instrumenten die als roerende goederen kunnen worden gekwalificeerd.

15.3. Overgangsbepalingen

Artikel 24 van de wet :

« De identificatie of de controle van de identiteit van de natuurlijke en rechtspersonen die op het ogenblik van de inwerkingtreding van de wet van 12 januari 2004 houdende wijziging van de wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld, de wet van 22 maart 1993 op het statuut van en het toezicht op de kredietinstellingen en de wet van 6 april 1995 inzake het statuut van en het toezicht op de beleggingsondernemingen, de bemiddelaars en beleggingsadviseurs gewone cliënt zijn bij een in artikel 2, 2bis, 1° en 4°, en artikel 2ter bedoelde instelling of persoon overeenkomstig artikel 4, zal moeten gebeuren binnen een jaar na de inwerkingtreding van de wet van 12 januari 2004 houdende wijziging van de wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld, de wet van 22 maart 1993 op het statuut van en het toezicht op de kredietinstellingen en de wet van april 1995 inzake het statuut van en het toezicht op de beleggingsondernemingen, de bemiddelaars en beleggingsadviseurs. »

Artikel 41 van het reglement :

"Dit reglement treedt in werking op de datum van inwerkingtreding van het koninklijk besluit dat het goedkeurt."

Artikel 42 van het reglement :

"§ 1. De in artikel 2, 1° tot 7°, bedoelde ondernemingen werken vóór 2 februari 2005 de nodige procedures uit om er zich, gelet op het risico voor het witwassen van geld of de financiering van terrorisme en op de kenmerkende eigenschappen van de activiteiten die zij verrichten, binnen een redelijke termijn te kunnen van vergewissen :

1° dat zij, voor alle cliënten met wie zij vóór 25 oktober 1998 een zakenrelatie hebben aangeknoopt, beschikken over een kopie van de bewijsstukken als bedoeld in de artikelen 8 tot 10;

2° dat de doelstelling en de aard van de zakenrelaties die zij vóór 2 februari 2004 met hun cliënten hebben aangeknoopt, geïdentificeerd zijn conform artikel 4, § 1, tweede lid, van de wet ;

3° dat de identificatie van hun cliënten die rechtspersonen, trusts, fiducieën, feitelijke verenigingen of enige andere juridische structuren zonder rechtspersoonlijkheid zijn en met wie zij vóór 2 februari 2004 een zakenrelatie hebben aangeknoopt, ook betrekking heeft op de bestuurders van die rechtspersonen, trusts, feitelijke verenigingen of enige andere juridische structuren zonder rechtspersoonlijkheid en over de kennis van de bepalingen omtrent de bevoegdheid om voor hen verbintenissen aan te gaan.

Artikel 4, § 3, van de wet is van toepassing op de zakenrelaties met de in het eerste lid bedoelde cliënten als de ondernemingen van hen niet de inlichtingen of de documenten kunnen verkrijgen die zij nodig hebben om de in dat eerste lid gedefinieerde verplichtingen na te komen.

§ 2. De in artikel 2, 8° en 9° bedoelde ondernemingen werken vóór 2 februari 2005 de nodige procedures uit om er zich, gelet op het risico voor het witwassen van geld of de financiering van terrorisme en op de kenmerkende eigenschappen van de activiteiten die zij verrichten, binnen een redelijke termijn te kunnen van vergewissen dat zij hun cliënten met wie zij vóór 2 februari 2004 een zakenrelatie hebben aangeknoopt, hebben geïdentificeerd en hun identiteit hebben gecontroleerd conform artikel 4, § 1 van de wet en hoofdstuk 3 van dit reglement."

Artikel 43 van het reglement :

"De ondernemingen nemen de nodige maatregelen om het in hoofdstuk 6 bedoelde cliënt-acceptatiebeleid en de in hoofdstuk 8 bedoelde waakzaamheidsplicht ten uitvoer te kunnen leggen binnen het jaar dat volgt op de inwerkingtreding van dit reglement.

In afwijking van vorig lid nemen de ondernemingen de nodige maatregelen om het in artikel 37 bedoelde toezichtssysteem binnen twee jaar na de inwerkingtreding van dit reglement ten uitvoer te kunnen leggen."

Artikel 44 van het reglement :

"Artikel 8, § 3, tweede lid, treedt in werking op de datum waarop de ondernemingen toegang krijgen tot het

Rijksregister om de naam, de voornaam en het adres van hun cliënten met woonplaats in België te controleren.

Tot 31 december 2004 of tot de in het vorige lid bedoelde datum mag het adres van cliënten met woonplaats in België die een elektronische identiteitskaart voorleggen voor identificatiedoeleinden, in afwijking van artikel 8, § 3, tweede lid, worden gecontroleerd aan de hand van het aanvullend document dat aan de cliënt als bewijs daarvan wordt afgeleverd door het gemeentebestuur van zijn woonplaats.”

De aandacht van de ondernemingen wordt ook gevestigd op de artikelen 41 tot 44 van het reglement die nadere toelichting geven bij de toepassing van de overgangsbepalingen voorzien in het nieuwe artikel 24 van de wet met betrekking tot de identificatie en de identiteitscontrole van cliënten en economisch rechthebbenden. Aangezien de betrokken wetsbepaling op 2 februari 2005 vervalt, i.e. één jaar na de inwerkingtreding van de wet van 12 januari 2004, worden de ondernemingen verzocht om vóór die datum de nodige procedures uit te werken om, gelet op het risico voor het witwassen van geld of de financiering van terrorisme en op de kenmerkende eigenschappen van de activiteiten die zij verrichten, binnen een redelijke termijn hun nieuwe verplichtingen na te leven met betrekking tot hun gewone cliënten met wie zij vóór 2 februari 2004 een zakenrelatie hebben aangeknoopt.

Wat de tenuitvoerlegging van het cliënt-acceptatiebeleid als bedoeld in hoofdstuk 6 van het reglement, en van het toezichtssysteem als bedoeld in artikel 37 van het reglement betreft, dient te worden voorzien in een langere periode van ontwikkeling. Daarom bepaalt artikel 43 van het reglement dat die nieuwe verplichtingen respectievelijk één en twee jaar na de inwerkingtreding van het reglement in werking treden.

Niettemin verwacht de Commissie dat de ondernemingen die op dit moment nog niet over een cliënt-acceptatiebeleid en over een systeem voor het toezicht op de verrichtingen beschikken, zonder uitstel het nodige doen om de toepassing daarvan binnen de vooropgestelde termijn mogelijk te maken. (Zie ook punt 9.2.2. hierboven.)

Hoewel de overgangsbepalingen van het reglement geen termijn opleggen voor de actualisering van de identificatie van de economisch rechthebbenden van de cliënten met wie de ondernemingen vóór 2 februari 2004 een zakenrelatie hadden aangeknoopt, om die te conformeren aan de nieuwe bepalingen van artikel 5 van de wet, beveelt de Commissie de ondernemingen toch aan om daar, in functie van het risico, progressief werk van te maken.

16. Sancties

Artikel 22 van de wet :

« Onverminderd de bij andere wetten of reglementen bepaalde maatregelen, kan de bevoegde controle- of toezichthoudende overheid, of de bevoegde tuchtoverheid bij niet-naleving van de bepalingen van de artikelen 4 tot 19 of de ter uitvoering ervan genomen besluiten door een in de artikelen 2, 2bis en 2ter beoogde onderneming of persoon die onder haar ressorteert:

- 1° volgens de regels die zij bepaalt, de beslissingen en maatregelen die zij neemt, openbaar maken;*
- 2° een administratieve geldboete opleggen, die niet minder dan 250 € en niet meer dan 1.250.000 € mag bedragen, na de betrokken ondernemingen of personen in hun verweer te hebben gehoord of minstens behoorlijk te hebben opgeroepen; de geldboete wordt geïnd in het voordeel van de Schatkist, door de Administratie van de B.T.W., registratie en domeinen.*

De Cel wordt door de bevoegde autoriteit in kennis gesteld van de definitieve sancties die met toepassing van het eerste lid zijn getroffen.

Deze sancties kunnen door de Minister van Financiën worden uitgesproken ten opzichte van de in de artikelen 2 en 2bis beoogde ondernemingen of personen die onder geen enkele controle- of toezichthoudende overheid, noch onder een tuchtoverheid ressorteren. »

Wanneer de Commissie, met toepassing van artikel 22 van de wet, sancties oplegt aan een onderneming die haar wettelijke en reglementaire verplichtingen met betrekking tot de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme niet nakomt, zijn de procedureregels van toepassing die worden gedefinieerd in artikel 70 en volgende van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten.

17. Toepassing van coherente waakzaamheidsmaatregelen in groepen

17.1. Wetgeving en reglementering ter voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme die in het buitenland geldt voor bijkantoren en dochters van instellingen naar Belgisch recht

- 17.1.1. De bepalingen van de wet van 11 januari 1993 en van het reglement van de CBFA van 27 juli 2004 moeten niet worden toegepast in het buitenland door de bijkantoren en dochters van instellingen naar Belgisch recht die gevestigd zijn in een andere Lidstaat van de Europese Economische Ruimte of van de Financiële Actiegroep, waar zij onderworpen zijn aan bepalingen die gelijkwaardig zijn aan de Belgische bepalingen.

Toch mag niet uit het oog verloren worden dat de Belgische instellingen ook zelf geconfronteerd zullen worden met een reputatierisico indien hun in die landen gevestigde bijkantoren of dochters betrokken zouden raken bij verrichtingen die verband houden met het witwassen van geld of de financiering van terrorisme. Voor een goede beheersing van het reputatierisico wordt deze Belgische instellingen dan ook aanbevolen zich ervan te vergewissen dat hun bijkantoren en dochters de terzake geldende lokale wetgeving en reglementering daadwerkelijk naleven

- 17.1.2. De bijkantoren en dochters van instellingen naar Belgisch recht die gevestigd zijn in andere Staten dan bedoeld in punt 17.1.1. zijn in de eerste plaats onderworpen aan de bepalingen van het lokale wettelijke en reglementaire kader. Bovendien moeten de Belgische instellingen voor hun bijkantoren en dochters die gevestigd zijn in andere Staten dan bedoeld in het vorige lid terzake strengere omkaderingsmaatregelen invoeren met het oog op een goede beheersing van het reputatierisico.

In dat geval volstaat het niet dat hun bijkantoren en dochters de lokale wettelijke en reglementaire voorschriften ter voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme naleven. De Belgische instellingen moeten hen verplichten om een gelijkwaardige preventieregeling te hanteren als opgelegd door de Belgische wetgeving en reglementering, indien er nog geen dergelijke gelijkwaardige preventieregeling wordt toegepast krachtens de lokale wettelijke en reglementaire voorschriften.

Deze preventieregeling heeft met name betrekking op :

- de vereisten inzake identificatie van cliënten en economisch rechthebbenden,
- het cliënt-acceptatiebeleid,
- de specifieke omkadering van zakenrelaties en verrichtingen met cliënten die op afstand werden geïdentificeerd,
- de waakzaamheidsplicht ten aanzien van zakenrelaties en verrichtingen,
- de specifieke voorschriften voor geldoverschrijvingen en -overdrachten,
- de verplichtingen inzake opleiding en sensibilisatie van het personeel,
- de aanwijzing van een verantwoordelijke voor de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme,
- en, meer algemeen, de invoering van een passende administratieve organisatie en interne controle om te voorkomen dat het bijkantoor of de dochteronderneming betrokken zou raken bij witwasoperaties of financiering van terrorisme.

Indien de lokale wetgeving zich zou verzetten tegen de toepassing van deze Belgische bepalingen, dient de Commissie hiervan in kennis te worden gesteld.

17.2. Procedures en organisatie voor de beheersing van de risico's in verband met de cliënteel in groepen

- 17.2.1. Gecoördineerde vaststelling en uitvoering van de procedures en beleidslijnen

Wanneer een kredietinstelling of een beleggingsonderneming dochters en/of bijkantoren heeft opgericht in het buitenland, is het voor de goede en adequate beheersing van het wettelijk risico en het reputatierisico van cruciaal belang dat er binnen de "groep" die de Belgische instelling samen met haar dochters en bijkantoren vormt, op elkaar afgestemde waakzaamheidsnormen worden toegepast ten aanzien van de cliënteel.

Elke aldus gedefinieerde groep dient dus een globaal programma uit te werken voor de beheersing van de risico's die verband houden met de cliënteel en dient zich daarvoor te

baseren op de specifieke beleidslijnen en procedures die door elke entiteit van de groep worden toegepast. Op het niveau van de entiteit geven die specifieke beleidslijnen en procedures uitvoering aan de normen die voor de gehele groep gelden en garanderen ze de doeltreffendheid van die normen, hoewel daarnaast ook rekening gehouden dient te worden met de lokale specifieke kenmerken of met de specifieke kenmerken van de uitgeoefende activiteiten.

In het kader van dit globaal programma voor de beheersing van de risico's in verband met de cliënteel acht de Commissie het raadzaam dat de Belgische kredietinstellingen en beleggingsondernemingen die dochters en/of bijkantoren hebben opgericht in het buitenland, een gecentraliseerd systeem invoeren om de vaststelling van de beleidslijnen en procedures voor de waakzaamheid ten aanzien van de cliënteel te coördineren op groepsniveau. Die gecoördineerde beleidslijnen en procedures moeten er in de eerste plaats voor zorgen dat de wetgevingen en reglementeringen die voor de verschillende entiteiten van de groep van toepassing zijn, met name op het vlak van de voorkoming van witwaspraktijken en de financiering van terrorisme, nageleefd worden. Daarnaast moeten ze echter ook bewerkstelligen dat de identificatie, controle en beperking van de wettelijke risico's en reputatierisico's in verband met de cliënteel op coherente wijze verlopen binnen de groep.

Met het oog op de coherentie van de verschillende methodes voor de beheersing van de risico's in verband met de cliënteel moeten op elkaar worden afgestemd binnen de groep is het ook noodzakelijk dat de daadwerkelijke uitvoering van de beleidslijnen en procedures die door de verschillende entiteiten van de groep worden toegepast, gecoördineerd wordt op groepsniveau.

Het globale programma voor de beheersing van de risico's in verband met de cliënteel moet in het bijzonder beleidslijnen en procedures omvatten die betrekking hebben op:

- de cliëntenidentificatie en het cliënt-acceptatiebeleid;
- het toezicht op de rekeningen en verrichtingen;
- de maatregelen inzake organisatie en controle die nodig zijn voor een daadwerkelijke risicobeheersing

17.2.2. Cliëntenidentificatie en cliënt-acceptatiebeleid

De regels die door de verschillende entiteiten van de groep worden toegepast voor de identificatie van de cliënten, voor de controle van hun identiteit en voor het bewaren van de gegevens en documenten die verband houden met de identificatie, moeten op elkaar worden afgestemd op groepsniveau, om te garanderen dat elke entiteit van de groep over alle informatie beschikt die vereist is om het cliënt-acceptatiebeleid coherent te kunnen toepassen en die informatie ook controleert. Hierbij dient ook rekening te worden gehouden met de specifieke wettelijke en reglementaire bepalingen die voor elk van de entiteiten van toepassing zijn en met de specifieke kenmerken van de uitgeoefende activiteiten.

Het globale programma voor de beheersing van de risico's in verband met de cliënteel van de groep moet ook duidelijk vermelden aan welke normen het cliënt-acceptatiebeleid en de cliënt-acceptatieprocedure van elk van de entiteiten van de groep moeten voldoen. Die normen moeten de groep met name in staat stellen te garanderen dat de risico's die de cliënten kunnen inhouden, op coherente wijze beoordeeld worden, ongeacht met welke entiteit van de groep de cliënten een zakenrelatie wensen aan te gaan. Bijgevolg moeten die normen het onder andere ook mogelijk maken om op coherente wijze te bepalen welke categorieën van cliënten een groter risico kunnen inhouden dan de doorsneecliënt. En ten slotte moeten de procedureregels die gehanteerd worden bij het onderzoek van de aanvragen en bij de beslissing om een relatie aan te knopen met cliënten, met behulp van die normen op elkaar kunnen worden afgestemd op groepsniveau, rekening houdend met het risiconiveau dat aan die cliënten is verbonden.

17.2.3. Toezicht op de rekeningen en verrichtingen

Om de risico's op coherente wijze te kunnen beheersen in de groep is het ook van belang dat alle entiteiten van de groep eenzelfde of een gelijkwaardig niveau van waakzaamheid hanteren bij het toezicht op de rekeningen en verrichtingen van de cliënten, en dat de regels die zij in dit verband toepassen, op elkaar afgestemd zijn op groepsniveau.

Het globale programma voor de beheersing van de risico's in verband met de cliënteel van de groep moet dus de normen vastleggen die vereist zijn opdat elke entiteit een geschikt toezichtssysteem zou kunnen inrichten. Voor elke entiteit van de groep moeten er procedures en beleidslijnen worden vastgesteld die uitvoering zullen geven aan die normen. De normen moeten betrekking hebben op de basisregels van het toezichtssysteem, de voornaamste risicocriteria waarop het toezicht gesteund is en de procedureregels voor de analyse van de opgespoorde atypische verrichtingen en voor het gevolg dat op basis van die analyse gegeven dient te worden aan die verrichtingen.

17.2.4. Maatregelen inzake organisatie en controle die nodig zijn voor een goede risicobeheersing

Het globale programma voor de beheersing van de risico's in verband met de cliënteel van de groep moet ten slotte ook de normen vastleggen die de verschillende entiteiten van de groep in staat moeten stellen op elkaar afgestemde maatregelen in te voeren om te garanderen dat de risico's die verband houden met de cliënteel goed beheerst worden.

Deze maatregelen omvatten met name :

- de invoering van een passende organisatie, waarbij met name het beginsel van scheiding van functies in acht wordt genomen en onder meer rekening wordt gehouden met de verplichte toepassing van circulaire D1 2001/13 over de compliance-functie die op 18 december 2001 verstuurd werd naar de kredietinstellingen en met circulaire D1/EB/2002/6 van 14 november 2002 aan de beleggingsondernemingen, over hun interne controle en over de interne auditfunctie en de compliance-functie,
- de opleiding en sensibilisatie van het personeel,
- de invoering van passende interne controleprocedures,
- de effectieve opneming in het toepassingsgebied van de interne audit van de beheersing van de risico's in verband met de cliënteel,
- de wijze waarop het orgaan belast met de effectieve leiding effectief toezicht moet houden op de beheersing van de risico's in verband met de cliënteel

In die context beveelt de Commissie de Belgische kredietinstellingen en beleggingsondernemingen met dochters of bijkantoren in het buitenland ook aan om zich ervan te verzekeren, indien nodig door controles die hun departement "interne audit" ter plaatse uitoefent, dat die dochters en bijkantoren effectief over de vereiste administratieve organisatie en interne controle beschikken om zich te conformeren aan de lokale wetgeving ter voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme en aan de verschillende voornoemde normen die vastgelegd zijn in het globale programma voor de beheersing van de risico's in verband met de cliënteel van de groep.

Wij sturen een kopie van deze brief aan uw commissaris(sen), erkende revisor(en).

Hoogachtend,

De Voorzitter,

E. Wymeersch.